А. А. Юсупова

АЙНАЛАДАҒЫ ӘЛЕМ

Зерде бұзылыстары бар балаларға арналған
арнайы мектептердің (сыныптардың)
4-сыныбына арналған әдістемелік құрал

Алматы
2021

ӘОЖ 376
КБЖ 74.3
Ю 91

Юсупова А. А.
Ю 91 **Айналадағы әлем.** Зерде бұзылыстары бар балаларға арналған арнайы мектептердің (сыныптардың) 4-сыныбына арналған әдістемелік құрал / А. А. Юсупова.— Алматы: «ӘБЕО орталығы» ЖШС, 2021. – 152 б.

«Айналадағы әлем» пәні бойынша оқу-әдістемелік кешенге арналған әдістемелік құрал 4-сыныпта зерде даму бұзылыстары бар оқушыларды оқытудың педагогикалық үдерісін ұйымдастыруда мұғалімге көмек көрсету мақсатында құрылған.

Әдістемелік құрал инклюзивті білім беру жағдайында арнайы және жалпы білім беретін мектепте зерде даму бұзылыстары бар оқушылардың оқуын ұйымдастыруда қолданыла алады.

ISBN 978-601-347-192-1

ӘОЖ 376
КБЖ 74.3

ISBN 978-601-347-192-1

© «ӘБЕО орталығы» ЖШС, 2021

КІРІСПЕ

«Қоршаған әлем» пәні бойынша оқу-әдістемелік кешен (оқу құралы және мұғалімге арналған әдістемелік құрал) Үлгілік оқу жоспары мен Үлгілік оқу бағдарламасының негізінде әзірленді және зерде даму бұзылыстары бар оқушылар үшін жаңартылған білім беру мазмұнын іске асырудың тұжырымдамалық тәсілдерін көрсетеді.

Қазақстан Республикасында білім беру жүйесін жаңарту оның сапасын арттыруға, қазіргі заманғы қоғамның талаптарына барабар жаңа білім беру нәтижелеріне қол жеткізуге бағытталған. Ұлттық арнайы білім беру жүйесін жетілдіру жағдайында оқытудың басты мақсаты – айналадағы адамдармен өзара әрекеттесуге және әртүрлі өмірлік жағдайларда өнімді іс-қимыл жасауға қабілетті әлеуметтік бейімделген тұлғаны қалыптастыру.

Оқу-әдістемелік кешеннің материалы білім алушылардың табиғат туралы қарапайым түсініктерді меңгеруіне ықпал ететін «Айналадағы әлем» білім беру пәндік саласының жаңартылған мазмұнын іске асырады, жақын ортадағы заттар мен құбылыстар туралы түсініктерді жүйелейді, қоршаған шындық заттарымен және құбылыстарымен танысу негізінде ауызша сөйлеуді дамытады.

Оқу-әдістемелік кешен оқулық пен осы әдістемелік құралды қамтиды. Кешеннің өзегі оқулық – негізгі оқыту құралы болып табылады. Әдістемелік нұсқаулықта күнтізбелік жоспарлау бойынша ұсынымдар, оқу үдерісінің жобасы, пәндік қызметті ұйымдастырудың мысалдары бар сабақтың ақпараттық карталары, оқушылардың қызметіне ағымдағы бақылауды ұйымдастыру жобасы, оқу жетістіктерінің карта үлгілері бар.

ОӘК әдістемелік аппараты мұғалімнің тәжірибесінде оқыту стратегияларының әртүрлі арсеналын қолдану мүмкіндігін ескере отырып құрылған: қазіргі заманғы технологиялар, әдістер, формалар, тәсілдер және оқушылармен жұмысты ұйымдастырудың басқа да ресурстары.

ПӘНДІ ОҚЫТУДЫҢ ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

«Айналадағы әлем» – ерекше пән. Оны зерттеу сабақтарды ұйымдастырудың дәстүрлі емес формаларын қолдануды, сыныптан тыс өткізілетін сабақтардың рөлін күшейтуді қажет етеді (мектеп алаңында, экологиялық жолда, табиғат бұрышында, саябақта, мұражайда, жас натуралистер станциясында және т.б.). Пәнді оқытудың формалары мен әдістері әртүрлі. Бұл практикалық жұмыстар мен тәжірибелер, зерттеу жұмыстары, шығармашылық тапсырмалар, дидактикалық, сюжеттік-рөлдік ойындар, ережелер бойынша ойындар, экскурсиялар және оқу серуендері, түрлі мамандық иелерімен кездесулер, қолдан келетін практикалық жұмысты ұйымдастыру, айналадағы әлемнің нысандары мен құбылыстарын модельдеу.

Қоршаған әлемді зерттеу ерекше білім беру қажеттіліктері бар баланың жеке тұлғаның әртүрлі аспектілерінің дамуына, ең алдымен, оның ақыл-ой және тілдік дамуына пайдалы әсер етеді. Табиғатты, әлеуметтік әлемді тану үдерісінде сенсорлық үдерістер, ойлау, сөйлеу жетілдіріледі, танымдық белсенділік дамиды.

Білім беру мазмұнына жаңа көзқарас танымдық, практикалық, дамытушы, әлеуметтік, коммуникативтік, тілдік, мәдени және басқа құзыреттіліктерді дамыту үшін танымдық, практикалық, дамытушылық, әлеуметтендіру және ынталандыру сипаты бар іс-шаралар мен тапсырмалардың түрлерін таңдауда көрінеді. Құзыреттіліктерді игеру зерде даму бұзылыстары бар оқушылардың нақты өмірлік тәуелсіздігіне қол жеткізудің және ересектердің көмегіне тәуелділікті төмендетудің бір құралы ретінде анықталады.

Оқу құралын құру кезінде жаңартылған білім беру парадигмалары ескерілді:

- білім беру пәндік аймағының мазмұнын жобалаудағы спиральділік принципі;
- пәндік-практикалық жұмыс;
- әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру;
- оқыту мақсаттарының таксономиясы;
- пәнаралық байланыстарды іске асыру кезінде ұсынылған пәнаралық тақырыптарды тоқсандар бойынша меңгеру арқылы материал мазмұнын құрылымдау;

• оқу материалы мазмұнының уақыт сұранысына сәйкестігі;

• мәдени-тарихи материалдардың болуы.

Оқу құралы үшін материалды таңдау келесі критерийлерге сәйкес келеді:

• функционалдылық (практикалық бағыттылық);

• коммуникативтілік (қарым-қатынас үшін тілдік материалдың маңыздылығы, сөйлеудің лексикалық жағын, синтаксистік және жүйелі ауызша сөйлеуді дамыту);

• түзету және дамыту бағыты (ағзаның бүтін функциялары мен жүйелерін пайдалануға негізделе отырып, ерекше білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыру);

• әлеуметтік-бейімдеу бағыты (әлеуметтендіру үшін материалдың маңыздылығы);

• интеграция (адамның, табиғат пен қоғамның өзара әрекеттестігі мен өзара байланыстылығы туралы білім жүйесін қалыптастыру).

Мұғалімнің тәжірибесінде оқыту стратегиясының әртүрлі арсеналын қолдану мүмкіндігін ескере отырып құрылған ОӘК әдістемелік аппараты оқушылардың іс-әрекетін бағыттайды, олардың қабілеттерін дамытады, танымдық процестерді түзетеді.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушыларды психологиялық-педагогикалық қолдау оқулық мазмұнында психикалық денсаулықты сақтау және нығайту, оқу жүктемелерінің алдын алу үшін тапсырмаларды саралау және даралау арқылы жүзеге асырылады. Оқулықта дайындық деңгейі әртүрлі оқушыларда бар білімді өзектендіру және пайдалану негізінде әртүрлі деңгейдегі, практикалық, практикаға бағытталған, жобалау, зерттеу тапсырмаларының жүйесі құрылған.

Оқу құралының ерекшелігі – бөлімдердің барлық тақырыптары бойынша аймақтық материалдарды бөлу және оқшаулау болып табылады, бұл оқушыларды ұлттық және этникалық құндылықтар әлеміне туған және тарихи маңызды жерлерге күндізгі және сырттай экскурсиялар, мұражайлар мен қорықтарға күндізгі және виртуалды сапарлар, ұлттық салт-дәстүрлермен, фольклорлық және заманауи өнер туындыларымен таныстырады.

Бұл курстың түзету мақсаты – қоршаған шындықтың заттарымен және құбылыстарымен танысу негізінде ауызша сөйлеуді дамыту.

Жүйелі сөйлеуді қалыптастырудың негізі – белсенді және әртүрлі сөздік. Зерде даму бұзылыстары бар балалардағы қоршаған шындық туралы ақпарат көлемі шектеулі болғандықтан, олардың сөздігі де әлдеқайда жұтаң. Осыған байланысты сабақтарда ауызша сөйлеуді дамыту бойынша жұмыс маңызды орын алады.

Сөйлеу әрекетін белсендіру үшін оқулық танымдық қызығушылық тудыруы мүмкін балалардың нақты өміріне байланысты тапсырмаларды ұсынады, олар заттарға немесе болып жатқан оқиғаларға сипаттама мен баға бере алады, болжам жасай алады, іс-әрекеттің нәтижесін болжай алады, өздерінің практикалық іс-әрекетінің алгоритмін түсіндіре алады.

Оқу үдерісінің негізгі ерекшеліктерінің бірі – осы пәнді оқытуға қажетті тәуелсіз айрықша жабдықтар кешенінің болуы. Жабдық жүйеленген, блоктарға бөлінген болуы тиіс: әдістемелік, оқу, экспозициялық, бақылау, тәжірибе, эксперимент және үлгілеу жүргізуге арналған жабдық. 3-қосымшада оқу пәнін материалдық-техникалық қамтамасыз ету тізбесі келтірілген. Бұл жабдықты қауіпсіз пайдалану дағдыларын қалыптастыруға көп көңіл бөлінуі тиіс.

4-СЫНЫПҚА АРНАЛҒАН «АЙНАЛАДАҒЫ ӘЛЕМ» ОҚУ ҚҰРАЛЫНЫҢ МАЗМҰНЫ

4-сынып – бастауыш білім беру деңгейінің зерде даму бұзылыстары бар оқушыларын оқытудың соңғы кезеңі, ол типтік оқу бағдарламасында қойылған жетістікті, мақсатты көрсетуі керек. Атап айтқанда, оқушылардың табиғат туралы қарапайым білімді жеткілікті көлемде игеруі, жақын ортадағы заттар мен құбылыстар туралы түсініктер жүйесі, сөйлеу дағдыларының қалыптасу деңгейі.

«Айналадағы әлем» оқу пәнінің тұжырымдамалық идеясы адамның, табиғат пен қоғамның өзара әрекеттестігі мен өзара байланыстылығы туралы білім жүйесін қалыптастыруда негізгі пән ретінде пәннің интеграциялануынан тұрады. «Айналадағы әлем» пәнін меңгеру нысандары – адам, табиғат, қоғам, отбасы, мәдениет, денсаулық, өзара қарым-қатынас, ұлт, қоғамдастық, мемлекет, қоршаған табиғи орта.

Оқулықты құрастыру кезінде мазмұнын іріктеудің жетекші қағидалары жалпы дидактикалық және ерекше қағидалар болды. Мысалы:

– өлкетану қағидасы қоршаған әлемді тікелей қабылдау негізінде оқытуды құруға мүмкіндік береді;

– экологиялық бағдарлау қағидасы адамның табиғатқа қатынасы ережелерін игеруге, оқушыларды қолжетімді табиғатты қорғау жұмысына қосуға бағытталған;

– практикалық бағыттылық қағидасы тікелей практикалық іс-әрекет (бақылау, модельдеу, эксперимент және т.б.) барысында оқу материалының мазмұнын игеруге мүмкіндік береді.

Оқу курсының негізгі міндеттері:

• жалпы және сөйлеуді дамыту;

• қоршаған әлем туралы түсініктерді кеңейту және байыту;

• басқа оқу пәндерін меңгеру кезінде қажетті қарапайым түсініктер мен ұғымдарды қалыптастыру;

• көру, салыстыру, жалпылау, нақтылау, қарапайым қорытынды жасау, қарапайым себеп-салдар байланысын орнатуға үйрету;

• білім алушылардың сөздік қорын байыту;

• әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру;

• өзінің және басқа халықтардың мәдениеті мен дәстүрлеріне, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарға құрмет сезімін тәрбиелеу;

• білім алушыларға табиғи, әлеуметтік және технологиялық ортада мінез-құлық үлгісі мен қауіпсіздік ережелерін қалыптастыру және дағдыландыру;

• қоршаған табиғи және әлеуметтік құбылыстар әлемінде бағдарлар жасау (оның ішінде, Қазақстанның өткені мен бүгіні туралы экологиялық түсініктерді, бейнелі түсініктерді қалыптастыру, өз өмірі мен айналасындағылардың өміріндегі оқиғалар барысында бағдарлау);

• оқушылардың айналасындағы адамдармен қарым-қатынас мәдениетін тәрбиелеу.

4-сыныптың оқу материалы 1-, 2- және 3-сыныптарда оқыған мазмұнды бөлімдердің жүйелілігі мен сабақтастығын қамтамасыз етеді:

• «Мен және қоғам»;

• «Табиғат»;

• «Менің Отаным – Қазақстан»;

• «Сөйлеу дағдыларын қалыптастыру».

Қарапайым, түсінікті тілде жазылған оқу мәтіндерінің мазмұны:

• зерде даму бұзылыстары бар оқушылардың әлемнің тұтастығы идеясын әртүрлі байланыстарды ашу арқылы түсінуі: өлі және тірі табиғат арасында, тірі табиғат ішінде, табиғат пен адам арасында, табиғат пен қоғам арасында, қоғам мен қауымдастық ішінде;

• оқушылардың адам өміріндегі табиғаттың әр нысанының маңыздылығын қарастыруы;

• адамның табиғи нысандарға (компоненттерге), қоғамға, адамға оң және теріс әсерін талдау;

• оқушылардың практикалық, проблемалық, шығармашылық, ізденіс және өзге де тапсырмаларды (жағдайларды) шешу тәсілдерін меңгеру.

«Айналадағы әлем» пәнінің курсы кіші бөлімдерді қамтитын «Мен және қоғам» бөлімін меңгеруден басталады:

Мен және менің отбасым.

Мектеп, сынып.

Оқу материалы «Өзім туралы», «Менің мектебім», «Менің

отбасым және достарым» ауыспалы тақырыптардың аясында берілген. Бұл бөлімде оқушылардың отбасы, отбасындағы туыстық қатынастар туралы білімдері жүйеленеді және тереңдетіледі, «міндет» ұғымы беріледі; киім, аяқкиім, ыдыс-аяқ, жиһаз заттары (олар жасалған материалдар туралы мәліметтер, оларға күтім жасау құралдары мен тәсілдері) туралы білімдері жүйеленеді және жинақталады; мектеп туралы білімдері, «мектептегі мереке», «кезекшілік» ұғымдары жүйеленеді және тереңдетіледі. Алынған білімді тұрақты есте сақтау және қолдану үшін тексеру және практикалық тапсырмалар қарастырылған. Бұдан әрі бағдарламаның мазмұны кіші бөлімдерді қамтитын «табиғат» бөлімінде ашылады:

Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер.

Тірі табиғат.

Өлі табиғат.

Оқу материалы «Менің мектебім», «Бізді қоршаған әлем», «Саяхат», «Салт-дәстүр. Мерекелер», «Тағам және сусын», «Дені саудың – жаны сау!» ауыспалы тақырыптардың аясында қарастырылады. Осы бөлімнің аясында әртүрлі табиғи нысандардың (топырақ, өсімдіктер, жануарлар және т.б.) қасиеттері жүйелі түрде ашылады, олардың ерекшеліктері, табиғаттағы және адам өміріндегі маңызы, сақтау және қорғау зерттеледі, табиғаттың тұтастығының көрінісі ретінде қарапайым табиғи байланыстар мен қатынастар ашылады. Оқушылар заттар, бөлшектер, заттардың әртүрлілігі туралы бастапқы қарапайым идеяларды алады; табиғат пен қоршаған орта нысандарын бақылауды үйренеді. Табиғатта және қоғамда мінез-құлық нормалары мен ережелерін қалыптастыруға, тірі және өлі табиғат нысандарына, жақын айналадағы заттарға ұқыпты қарауға көп көңіл бөлінеді.

Содан кейін **«Менің Отаным – Қазақстан»** бөлімі меңгеріледі, бұл бөлім маңызды интегративті функцияны орындайды және «Саяхат», «Салт-дәстүр. Мерекелер» ортақ тақырыптар аясында меңгеріледі. Бөлімнің оқу материалы туған елге, Қазақстанның қорық және тарихи орындарына саяхат форматында ұсынылған. Оқу материалын ұсынудың бұл түрі пәннің жетекші идеяларын аша отырып, география, тарих, мәдениет саласынан білім беруге органикалық және мөлшерленген мүмкіндік береді. Бөлімді зерттеу өз еліне, оның тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарауды қалыптастыруға ықпал етеді. Оқу құралының

мазмұнына арналған негізгі бөлімнің тақырыбы: қазақ халық мақал-мәтелдерін; қазақстандық авторлардың өлеңдерін; грамматикалық және сөздік ойын жаттығуларын, дөңгелек би және қозғалмалы қазақ халық ойындарын пайдалану арқылы көрініс тапқанын атап өткен жөн.

«Дені саудың – жаны сау!» бөлімі «Айналадағы әлем» пәні бойынша 4-сынып бағдарламасын аяқтайды және өтпелі тақырыппен үндеседі. Осы бөлімнің оқу материалы адам денсаулығы үшін табиғи және әлеуметтік білімнің тәрбиелік, дамытушылық, танымдық және практикалық маңыздылығын ескере отырып таңдалады. Оқулықта ситуациялық мысалдар, адамдардың күнделікті өміріне, денсаулықты сақтауға, қоршаған ортаны қорғауға қатысты мәселелер бар.

«АЙНАЛАДАҒЫ ӘЛЕМ» ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕНІН ПАЙДАЛАНУҒА ҰСЫНЫМДАР

«Айналадағы әлем» оқу құралы – арнайы мектептің 4-сыныбында зерде даму бұзылыстары бар білім алушылар үшін «Айналадағы әлем» пәні бойынша оқу үдерісін ұйымдастыруға негіз болып табылады. Ол мектеп оқушылары арасында адамның, табиғаттың және қоғамның өзара әрекеттесуі мен өзара байланыстылығы туралы тұтас түсінік қалыптастыруға бағытталған, онда әр компонент белгілі бір орынға ие және қажетті өмірлік құзыреттерді алу көзі. Оқушы үшін оқулық ақпарат көзі, анықтамалық құрал, білімді игеру құралы және өзін-өзі тексеру әдістері болып табылады. Мұғалім үшін – бұл әдістемелік жүйенің қайнар көзі, оның көмегімен оқу материалын игерудің әртүрлі кезеңдеріндегі жұмыс әдістерін анықтайды.

4-сыныпқа арналған «Айналадағы әлем» оқу құралы 1-, 2- және 3-сыныптарға арналған оқулықтармен бірдей құрылымдық элементтерді қамтиды.

Оқулықтың бірінші бетінде – бағдарлау аппараты, жұмыс түрлерінің, тапсырмалар мен сұрақтардың шартты белгісі:

- еске түсіреміз, талқылаймыз, әңгімелесеміз;
- оқы;
- дәптермен жұмыс;
- бақылаулар мен тәжірибелер, практикалық жұмыс;
- жұппен, топпен жұмыс;
- күрделілігі төменгі деңгейдегі тапсырмалар;
- күрделілігі орташа деңгейдегі тапсырмалар;
- күрделілігі жоғары деңгейдегі тапсырмалар.

Барлық шартты белгілер оқушыларға таныс, бұл оларға оқулық бетінде бағдарлануды айтарлықтай жеңілдетеді.

Оқулықтың мазмұны бастауыш білім беру деңгейінің 0-4-сыныптарының жеңіл зерде даму бұзылыстары бар білім алушылар үшін жаңартылған мазмұндағы «Айналадағы әлем» оқу пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасының 4-сынып оқушылары үшін базалық ақпаратты іске асырады және ауыспалы тақырыптар шеңберінде ұсынылған:

- Өзім туралы
- Менің мектебім

• Менің отбасым және достарым
• Бізді қоршаған әлем
• Саяхат
• Салт-дәстүр. Мерекелер
• Тағам және сусын
• Дені саудың – жаны сау.

Оқулықтың әр бөлімі шмуцтитулдан – басты беттен басталады, мұнда оқыту жүзеге асырылатын бөлімнің ауыспалы тақырыбы көрсетіледі. Шмуцтитулдан кейін тақырыптық жоспарлауға сәйкес оқу тақырыптары бойынша бөлінген негізгі оқу материалы ұсынылады *(1-қосымша)*. Әр тақырып тірек білімді анықтауға арналған сұрақтар мен тапсырмалардан басталады: балалардың өмірлік тәжірибесін, бұрын зерттелген, орындалған бақылауларды және т.б. жаңғырту және бір сабақ аясында оқытылады. Мұғалім өз қалауы бойынша материалды оқып-үйрену ретін өзгертуге құқылы.

Оқулықтағы жаңа материалды ұсынудың ерекшеліктері жоспарланған нәтижелерді анықтауды, тақырыпты өткізу алгоритмін енгізуді, оқушының іс-әрекетін түсінуге мүмкіндік беретін айдарларды енгізуді қамтиды.

Әр тақырыптың оқу материалы келесі компоненттерден тұрады:

1. Оқушы үшін түсінікті тұжырымдалған тақырыптың мақсатты бағыттары: «Сенің білетінің».

2. Сабақта жұмыс істеу үшін қажетті білім мен дағдыларды өзектендіруге арналған тапсырмалар, сұрақтар «есте сақтаймыз, талқылаймыз, сөйлесеміз» шартты белгісімен ұсынылған.

3. Жаңа мазмұнды игеруге және оны қолдануға арналған оқу материалы мәтіндік және иллюстрациялық компоненттерден тұрады. Оқуға арналған мәтіндер «оқы» шартты белгісімен көрсетілген. Зерде даму бұзылыстары бар оқушылар толық оқуы үшін оқу мәтінінің көлемі әрдайым қолжетімді емес. Бұл жағдайда мұғалім келесі амалдарды қолдана алады: үзінді оқу, жолма-жол оқу, дикторлың соңынан оқу, жұпта оқу, хормен оқу және т.б.

4. Өзін-өзі тексеруге арналған сұрақтар мен тапсырмалар. Барлық тапсырмалар күрделілік деңгейіне сәйкес бөлінген және шартты түс белгісіне ие:

- жасыл түс тапсырмалардың күрделілігінің төмен дәрежесін көрсетеді, оны орындау үшін зерттелетін материалды білу, тану қажет;

- сары түс негізгі ұғымдарды, терминологияны, зерттелетін материалды түсінуді көздейтін тапсырмалардың күрделілігінің орташа дәрежесін көрсетеді;

- қызыл түс тапсырмалардың күрделілігінің жоғары деңгейін көрсетеді, зерттелетін материалды талдауда, салыстыруда, жалпылауда, алынған білімді қолдануда белгілі бір дербестікті көздейді.

Оқыту құралдары мен технологияларының жаңартылуын енгізілген тапсырмалар бойынша байқауға болады: еске түсірейік, толығырақ білеміз, талқылаймыз, табамыз, өзімізді тексереміз, түзету-дамыту бағытына ие және оқушылардың танымдық үдерістерінің дамуына ықпал ететін, аналитикалық-синтетикалық қызметті, салыстыруды, салғастыруды, қарама-қарсы қоюды, визуалды-моторлы және графикалық-моторлық координацияны, өзін-өзі бақылауды талап ететін оқушының белсенді әрекеттерін көздейтін қорытынды жасаймыз. Тапсырмалар білім мен дағдыларды қалыптастырудың жүйелі кезеңдерінің (деңгейлерінің) логикасында берілген. Оқушы барлық тапсырмаларды орындауға міндетті емес. Мұғалім оқушылардың оқу-танымдық және практикалық іс-әрекетін басқара отырып, күрделіліктің қолжетімді күрделілік деңгейіндегі тапсырмаларды көрсетеді, оқушының білімнің жоғары деңгейіне жетуі үшін қажетті көмек көрсетеді, нәтижелілікке жағдай жасайды және оны жетістікке жетелейді.

5. Практикалық жұмысқа арналған тапсырмалар «Бақылаулар және тәжірибе, практикалық жұмыстар» шартты белгісімен белгіленген. Мұнда оқушылар сабақта (зертханалық жұмыс түрінде), серуенде (табиғаттағы бақылау және еңбек), топта немесе үйде орындай алатын әртүрлі практикалық және өнімді әрекет түрлері берілген.

6. «Дәптердегі жұмыс» (шартты белгі), кестені толтыр, теріп жаз, құрастыр және т.б. тапсырмалар түрін орындауды білдіреді. Бұл тапсырмалар оқушының өздігінен орындайтынын (толық немесе көмек көрсету) білдіреді.

7. «Жұппен, топпен жұмыс». Тапсырмалардың бұл түрлері сабақ барысында орындалуы міндетті емес және коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастыруға және дамытуға бағытталған.

Оқулықтың беттерінде, «Шетінде» сабақтың оқу тақырыбына сәйкес келетін және түзету-дамыту күшіне ие қызықты материалдар (ребустар, жұмбақ сөздер, ойжұмбақтар, әзілдер) бар.

Сабақтың мақсатына жету үшін әдістер мен тәсілдерді сәтті жүзеге асыру және тиімді пайдалану мұғалімнің оқу мақсаты мен күтілетін оқу нәтижелерін нақты тұжырымдаған кезде, зерде даму бұзылыстары бар оқушылардың танымдық мүмкіндіктеріне сәйкес мүмкін болады.

Пәндік-практикалық және нәтижелі іс-әрекет – «Айналадағы әлем» сабақтарында зерде даму бұзылыстары бар оқушылардың танымдық белсенділігінің тұрақты сипатын қалыптастыруға жағдай жасайтын оқыту негізі. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялармен (АКТ) үйлестіре отырып, мұндай жұмыс психикалық жоғары функциялардың (қабылдау, сөйлеу, ойлау) сенсомоторлы негізін дамытуға, білім алушылардың өмірлік тәжірибесінің жеткіліксіздігін өтеуге, білімді, дағдыларды игеруге мүмкіндік береді.

Педагогтің ерекше назары оқушылардың зерттеу мәдениетін қалыптастыруға, оларды қоршаған әлемді тану тәсілдерімен (байқау, тәжірибе, эксперимент) қаруландыруға бағытталуы тиіс, бұл танымдық іс-әрекетті жандандырады, зейін мен ойлауды дамытады және жаратылыстану мен географияны одан әрі зерделеу үшін пропедевтикалық курс болып табылады. Байқау қоршаған әлемдегі заттар мен құбылыстарды арнайы, мақсатты және жүйелі қабылдау ретінде қолжетімді әдістердің бірі болып табылады. Бақылауды қабылдау мәдениеті ретінде үйрету керек, яғни, бақылаулардағы жетістік тапсырманың нақты тұжырымымен және бақылау жоспарымен анықталады. Ауа райын бақылау – бақылаудың ең қолжетімді және оңай жүзеге асырылатын түрі. Ауа райын бақылау нәтижелері дәптерлерде, күнделіктерде немесе табиғат күнтізбелерінде жазылады және табиғат туралы білімді қалыптастырудың, неғұрлым күрделі зерттеулер (тәжірибе, эксперимент) үшін маңызды практикалық дағдыларды игерудің негізі болып табылады. Ауа райын жүйелі түрде бақылау оқушыларға практикалық аналитикалық жұмыстарды орындау үшін материал береді, оны «Ауа райын бақылау нәтижелерінің картасы» түрінде жасауға болады. Оқушылар белгілі бір кезеңдегі ауа райына қарапайым салыстырмалы талдау жасайды (қанша жылы,

шуақты, жаңбырлы күндер болды; өткен кезеңнің деректерімен салыстыру).

Әдістемелік құралда 4-сыныпта «Айналадағы әлем» пәні бойынша оқыту үдерісінің жобасы ұсынылған *(2-қосымша)*. Болжамды оқу үдерісінің тіркелген мазмұны зерде даму бұзылыстары бар бастауыш сынып оқушыларын оқыту үдерісінің ерекшеліктерін (мазмұндық және әдістемелік) ескеретін «Оқу тақырыптарының технологиялық карталарында» көрсетілген. Оқу тақырыптары бойынша деңгейлік мақсат қою мұғалімге оқушылардың таным үдерісін тиімді басқаруға, оқытудың түзету-дамыту бағытын іске асыруға, бақылауды жүзеге асыруға, сыныптың әрбір оқушысымен жеке жұмыс істеуге жағдай жасауға мүмкіндік береді. Сабақтың ақпараттық карталарында білім алушылардың дайындық деңгейін ескере отырып, зерттеу және практикалық қызметті қоса отырып, оқу үдерісін ұйымдастырудың мысалдары келтірілген.

Мұғалім оқушы жетістіктерінің деңгейін:

- білім алушылардың жұмысын бақылау (дербестік деңгейі);
- осы жұмыстың нәтижелерін талдау (соның ішінде, сабақтан тыс уақытта да);
- бақылау-диагностикалық тапсырмаларды орындату (үлгілік бақылау сұрақтары мен оқу тақырыптары бойынша тапсырмалар қоса беріледі) арқылы бағалайды.

Тоқсан немесе жыл ішінде байқалатын әрбір оқушының даму және табыстылық серпіні «Білім алушылардың оқу жетістіктері парағында» тіркеледі. Тақырыптық бақылау оқытудың мазмұны мен әдістерін түзету мақсатында бағдарламалық тақырыпты зерделегеннен кейін жүргізіледі. Осыдан кейін мұғалім оқу материалын игерудің сәттілігі туралы пайымдайды және келесі кезеңге оқу мақсаттарын жоспарлайды.

1-қосымша

АРНАЙЫ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНЫҢ ПЕДАГОГІНЕ АРНАЛҒАН КҮНТІЗБЕЛІК-ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАР

«Айналадағы әлем» 4-сынып

Барлығы: 68 сағат, аптасына 2 сағат

І тоқсан					
«Өзім туралы» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде					
	Сабақ тақырыбы	Оқыту мақсаты	Сағат саны	Күні	Ес-керту
1	Менің үйім. Мекенжайым	4.1.1.1 өзінің аты-жөнін, тегін, туған күнін, үйінің мекенжайын білу; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу.	1		
2	Бөлмелердің қолданысы	4.1.1.7 жатын бөлмеге, асүйге, асханаға арналған жиһаздарды және олардың қолданысын атау; 4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.3 себеп-салдарлық байланысты анықтау.	1		
3	Жиһаз	4.1.1.7 жатын бөлмеге, асүйге, асханаға арналған жиһаздарды және олардың қолданысын атау. 4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру.	1		
4	Ыдыстар	4.1.1.8 шай ішетін, асханалық, асүйлік ыдыстарды және олардың қандай материалдан жасалғанын атау; 4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру.	1		
5	Жиһаз бен ыдыс күтімі	4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу.	1		

6	Киім және аяқкиім	4.1.1.4 маусымаралық киім мен аяқкиім заттарын атау; 4.1.1.4 маусымаралық, жаздық киім мен аяқкиім заттарын атау; 4.4.1.2 заттарды жіктеу.	1		
7	Киім және аяқкиім күтімі	4.1.1.5 киім мен аяқкиімге күтім жасау; 4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу.	1		
8	Аяқкиімді неден жасайды?	4.1.1.6 аяқкиім жасалған материалды атау; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау.	1		
«Менің мектебім» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде					
9	Мектеп. Мектеп бөлмелері	4.1.2.1 негізгі мектеп ғимараттарын атау және олардың қызметтері; 4.1.2.2 мектептің қызметкерлерін, олардың міндеттерін атау; 4.4.1.8 сұрақтар бойынша байланыстыра сөйлеу.	1		
10	Сынып бөлмесі. Жиһаз	4.1.2.3 сыныптағы жиһаз және оның қызметтерін атау; 4.4.1.9 өзінің байқауларының негізінде сөйлесіп тұрған адамның сөзін толықтыру.	1		
11	Сыныптағы тәртіп. Кезекшілік	4.1.2.4 сыныпты ретке келтіру; 4.4.1.11 өз сөзінде көмекші сөздер, шылаулар, кейбір үстеулердің көмегімен кеңістіктік және уақыттық қатынастарды білдіретін сөздер мен сөз орамдарын пайдалану.	1		
12	Күнделік не үшін керек? Сабақ кестесі	4.1.2.5 күнделікті сабақ кестесін атау; 4.4.1.11 өз сөзінде көмекші сөздер, шылаулар, кейбір үстеулердің көмегімен кеңістіктік және уақыттық қатынастарды білдіретін сөздер мен сөз орамдарын пайдалану.	1		
13	Оқушының мектептегі тәртібі	4.4.1.8 сұрақтар бойынша байланыстыра сөйлеу; 4.4.1.9 өзінің байқауларының негізінде сөйлесіп тұрған адамның сөзін толықтыру; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау.	1		

14	Мектептегі мерекелер	4.1.2.6 мектептегі мейрамдарды атау; 4.4.1.11 өз сөзінде көмекші сөздер, шылаулар, кейбір үстеулердің көмегімен кеңістіктік және уақыттық қатынастарды білдіретін сөздер мен сөз орамдарын пайдалану.	1		
15	Жыл мезгілдері. Ауа райы	4.2.1.1 әр жыл мезгілінің сипаттық белгілерін атау; 4.2.1.2 әр жыл мезгілінің айларын және олардың келу ретін атау; 4.2.1.3 *ерте, қоңыр күз* түсінігін түсіндіру; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау.	1		
16	Күз мезгілі	4.2.1.1 күздің сипаттық белгілерін атау; 4.2.1.2 күз айларын және олардың келу ретін атау; 4.2.1.3 *ерте күз* түсінігін түсіндіру; 4.4.1.1 олардың негізгі қасиеттері бойынша заттар мен табиғат құбылыстарын атау.	1		
17	Өсімдіктер мен жануарлар өміріндегі мезгілдік өзгерістер	4.2.1.6 әртүрлі маусымдағы табиғат құбылыстарын салыстыру; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау.	1		
18	Күзгі еңбек	4.2.1.5 күздегі адамдардың жұмысының түрлерін атау (жануарларға күтім жасау, өсімдіктерге күтім жасау); 4.2.1.7 мектеп жанындағы аумақта күздік жұмыстарды атқару; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау.	1		
II тоқсан					
«Менің отбасым және достарым» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде					
19	Мен және менің отбасым	4.1.1.1 өзінің аты-жөнін, тегін, туған күнін, үйінің мекенжайын білу; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу; 4.4.1.5 қарапайым жай сөйлемдер мен *және, ал, бірақ, өйткені, үшін* шылаулары арқылы жасалатын сөйлемдерді құрастыру.	1		

20	Менің үйім. Міндеттерім	4.1.1.2 өз отбасының құрамын атау; 4.1.1.3 отбасы мүшелерінің міндеттерін атау; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.5 қарапайым жай сөйлемдер мен *және, ал, бірақ, өйткені, үшін* шылаулары арқылы жасалатын сөйлемдерді құрастыру.	1		
21	Отбасылық дәстүрлер. Қонақжайлылық	4.1.1.1 өзінің аты-жөнін, тегін, туған күнін, үйінің мекенжайын білу; 4.1.1.2 өз отбасының құрамын атау; 4.1.1.3 отбасы мүшелерінің міндеттерін атау; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу; 4.4.1.5 қарапайым жай сөйлемдер мен *және, ал, бірақ, өйткені, үшін* шылаулары арқылы жасалатын сөйлемдерді құрастыру.	1		
22	Менің достарым. Сыпайылық сабақтары	4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.11 өз сөзінде көмекші сөздер, шылаулар, кейбір үстеулердің көмегімен кеңістіктік және уақыттық қатынастарды білдіретін сөздер мен сөз орамдарын пайдалану.	1		
«Бізді қоршаған әлем» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде					
23	Орман өсімдіктері. Қылқанжапырақты және жапырақты ағаштар	4.2.2.1 орман өсімдіктерін атау; қылқанжапырақты және жапырақты ағаштар; 4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау.	1		
24	Саңырауқұлақтар	4.2.2.2 жеуге келетін және улы саңырауқұлақтарды атау; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау.	1		
25	Шөптесін өсімдіктер	4.2.2.4 пайдалы және қауіпті шөптерді атау; 4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау.	1		

26	Орман жидектері	4.2.2.3 орман жидектерін атау – жербүлдірген, қаражидек; жеуге келетін және улы жидектер; 4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау.	1		
27	Орманды қорға!	4.2.2.5 орманда өзін-өзі ұстау ережелерін орындау; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.9 өзінің байқауларының негізінде сөйлесіп тұрған адамның сөзін толықтыру.	1		
28	Дала өсімдіктері. Құрылысы	4.2.2.6 алқап өсімдіктерінің құрылымын атау: тамыры, сабағы, жапырағы, масағы, сібірткісі; 4.2.2.8 маусымдық өзгерістердің алқап өсімдіктеріне тигізер ықпалын түсіндіру; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру.	1		
29	Дала өсімдіктерінің адам өміріндегі маңызы	4.2.2.7 адам өміріндегі алқап өсімдігінің мәнін сипаттау; 4.4.1.11 өз сөзінде көмекші сөздер, шылаулар, кейбір үстеулердің көмегімен кеңістіктік және уақыттық қатынастарды білдіретін сөздер мен сөз орамдарын пайдалану.	1		
30	Құстар неліктен жылы жаққа ұшып кетеді?	4.2.2.11 табиғат жағдайында жабайы жануарлардың қалай бейімделетінін түсіндіру; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау.	1		
31	Қандай құстар қыстап қалады?	4.2.2.11 табиғат жағдайында жабайы жануарлардың қалай бейімделетінін түсіндіру; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау.	1		
32	Жабайы жануарлар қысқа қалай дайындалады?	4.2.2.11 табиғат жағдайында жабайы жануарлардың қалай бейімделетінін түсіндіру; 4.4.1.11 өз сөзінде сөз алды қосымшалары, шылаулар, кейбір үстеулердің көмегімен кеңістіктік және уақыттық қатынастарды білдіретін сөздер мен сөз орамдарын пайдалану.	1		

33	Қыс мезгілі	4.2.1.1 қыстың, көктемнің негізгі белгілерін атау; 4.2.1.2 қыстың, көктемнің айлары және олардың келу ретін атау; 4.2.1.6 әртүрлі маусымда табиғат құбылыстарын салыстыру; 4.4.1.1 олардың негізгі қасиеттері бойынша заттар мен табиғат құбылыстарын атау; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру.	1		
34	Қысқы еңбек	4.2.1.5 маусымдық жағдайларға байланысты адамдардың қызмет түрлерін атау (жануарлар мен өсімдіктерге күтім жасау); 4.2.1.7 мектеп жанындағы аумақта маусымдық пішен жұмысын орындау; 4.4.1.9 өзінің байқауларының негізінде сөйлесіп тұрған адамның сөзін толықтыру.	1		
III тоқсан					
«Саяхат» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде					
35	Менің Отаным – Қазақстан. Қазақстан халқы	4.3.1.1 мемлекеттік рәміздерді білу және атау – елтаңба, ту, әнұран; 4.3.1.2 Қазақстан Республикасының астанасын атау; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу; 4.4.1.5 қарапайым жай сөйлемдер *мен және, ал, бірақ, өйткені, үшін* шылаулары арқылы жасалатын сөйлемдерді құрастыру.	1		
36	Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздері. Қазақстан астанасы – Нұр-Сұлтан	4.3.1.1 мемлекеттік рәміздерді білу және атау – елтаңба, ту, әнұран; 4.3.1.2 Қазақстан Республикасының астанасын атау; 4.3.1.3 Қазақстан Республикасының Тұңғыш және қазіргі Президентінің аты-жөнін және тегін атау.	1		
37	Біздің өлкеміздің жер беті	4.2.3.2 жер бетінің формасын білу: жазықтықтар, аңғарлар, таулар; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру; 4.4.1.9 өзінің байқауларының негізінде сөйлесіп тұрған адамның сөзін толықтыру.	1		

38	Топырақ. Топырақ түрі	4.2.3.1 топырақтың құрамын атау (құм, саз, тастар); 4.2.3.3 топырақтың қасиетін атау, олардың өсімдіктер үшін мәні; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру.	1		
39	Топырақты қорғау	4.2.3.3 топырақтың қасиетін атау, олардың өсімдіктер үшін мәні; 4.2.3.4 топырақтың құнарлы қабатын қорғау және қалпына келтіруді түсіндіру; 4.2.3.5 топырақты өңдеу – қопсыту, суару.	1		
40	Табиғатты қорға!	4.2.3.5 топырақты өңдеу – қопсыту, суару; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу; 4.4.1.5 қарапайым жай сөйлемдер *мен және, ал, бірақ, өйткені, үшін* шылаулары арқылы жасалатын сөйлемдерді құрастыру.	1		
41	Қазақстанның жабайы жануарлары	4.2.2.10 жабайы жануарларды, олардың сыртқы түрін, мінез-құлқын, қоректенуін, төлдерін білу және атау; 4.2.2.11 табиғат жағдайында жабайы жануарлардың қалай бейімделетінін түсіндіру; 4.2.2.12 үй жануарларының сыртқы түрін, қоректенуін білу және атау; 4.2.2.13 жануарлар өміріндегі адамның рөлін түсіндіру; 4.2.2.14 жабайы және үй жануарларын салыстыру.	1		
42	Жыртқыш құстар	4.2.2.10 жабайы жануарларды, олардың сыртқы түрін, мінез-құлқын, қоректенуін, төлдерін білу және атау; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру.	1		
43	Қазақстанның Қызыл кітабы	4.2.2.9 кейбір сирек кездесетін өсімдіктерді атау және оларды қорғау қажеттілігін түсіндіру; 4.2.2. жануарлар өміріндегі адамның рөлін түсіндіру; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау.	1		

44	Қазақстанның қорықтық аймақтары бойынша саяхат	4.2.2.13 жануарлар өміріндегі адамның рөлін түсіндіру; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау; 4.4.1.8 сұрақтар бойынша өзара байланысты сөйлемдерді құрау.	1		
45	Өлкетану мұражайы. Мұражайдағы тәртіп ережелері	4.3.1.5 туған қаласындағы (ауыл) тарихи ескерткіштерді атау; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу; 4.4.1.5 қарапайым жай сөйлемдер *мен және, ал, бірақ, өйткені, үшін* шылаулары арқылы жасалатын сөйлемдерді құрастыру.	1		
46	Ашық аспан астындағы мұражайлар	4.3.1.5 туған қаладағы (ауыл) тарихи ескерткіштерді атау; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау.	1		
47	Қазақ даласының атақты ұлдары	4.3.1.6 Қазақстанның мәдениет, өнер қайраткерлері мен атақты спортшыларының аттарын атау; 4.4.1.8 сұрақтар бойынша өзара байланысты сөйлемдерді құрау; 4.4.1.9 өзінің байқауларының негізінде сөйлесіп тұрған адамның сөзін толықтыру.	1		
«Салт-дәстүр. Мерекелер» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде					
48	Адам жылқыны қалай қолға үйретті?	4.3.1.7 қазақ халқының кейбір салт-дәстүрлерін атау; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.10 мұғалімнің ұсынған тақырыбы бойынша шағын әңгіме құрау.	1		
49	Атқа мінгізу	4.3.1.7 қазақ халқының кейбір салт-дәстүрлерін атау; 4.4.1.10 мұғалімнің ұсынған тақырыбы бойынша шағын әңгіме құрау; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау.	1		
50	Қазақтың ұлттық ойындары	4.3.1.7 қазақ халқының кейбір салт-дәстүрлерін атау; 4.4.1.5 қарапайым жай сөйлемдер *мен және, ал, бірақ, өйткені, үшін* шылаулары арқылы жасалатын сөйлемдерді құрастыру; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау.	1		

51	Көктем мезгілі	4.2.1.1 қыстың, көктемнің негізгі белгілерін атау; 4.2.1.2 қыстың, көктемнің айлары және олардың келу ретін атау; 4.2.1.3 жыл мезгілдерінің *ерте, кеш* түсініктеріне түсініктеме беру; 4.4.1.1 олардың негізгі қасиеттері бойынша заттар мен табиғат құбылыстарын атау; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру.	1		
52	Көктемгі еңбек	4.2.1.5 маусымдық жағдайларға байланысты адамдардың қызмет түрлерін атау (жануарлар мен өсімдіктерге күтім жасау); 4.2.1.7 мектеп жанындағы аумақта маусымдық пішен жұмысын орындау.	1		
53	Қазақстан Республикасының мемлкеттік мерекелері	4.3.1.4 Қазақстан Республикасының мемлекеттік мекемелерін атау; 4.3.1.1 мемлекеттік рәміздерді білу және атау – елтаңба, ту, әнұран; 4.3.1.2 Қазақстан Республикасының астанасын атау; 4.3.1.3 Қазақстан Республикасының Тұңғыш және қазіргі Президентінің аты-жөнін және тегін атау.	1		
54	Наурыз мерекесі	4.3.1.7 қазақ халқының кейбір салт-дәстүрлерін атау; 4.4.1.5 қарапайым жай сөйлемдер *мен және, ал, бірақ, өйткені, үшін* шылаулары арқылы жасалатын сөйлемдерді құрастыру; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу.	1		
IV тоқсан					
«Тағам және сусын» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде					
55	Біздің тамақтануымыз	4.4.1.1 олардың негізгі қасиеттері бойынша заттар мен табиғат құбылыстарын атау; 4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру.	1		
56	Пайдалы және зиянды тағамдар	4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру; 4.4.1.8 сұрақтар бойынша өзара байланысты сөйлемдерді құрау.	1		

57	Ботқаның емдік қасиеті	4.2.2.7 адам өміріндегі алқап өсімдігінің мәнін сипаттау; 4.4.1.1 олардың негізгі қасиеттері бойынша заттар мен табиғат құбылыстарын атау; 4.4.1.2 заттарды жіктеу.	1		
58	Жәндіктер	4.2.2.15 пайдалы жәндіктерді атау – ара, қызыл қоңыз, көбелектер, олардың сыртқы түрін, өмір сүруін, қоректенуін білу; 4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру.	1		
59	Омартадан бал жинау	4.2.2.15 пайдалы жәндіктерді атау – ара, қызыл қоңыз, көбелектер, олардың сыртқы түрін, өмір сүруін, қоректенуін білу; 4.2.2.16 ара асырау және ара шаруашылығының өнімдерін адамның пайдалануы туралы айту; 4.4.1.11 өз сөзінде көмекші сөздер, шылаулар, кейбір үстеулердің көмегімен кеңістіктік және уақыттық қатынастарды білдіретін сөздер мен сөз орамдарын пайдалану.	1		
60	Қауіпті және зиянды жәндіктер	4.2.2.15 пайдалы жәндіктерді атау – ара, қызыл қоңыз, көбелектер, олардың сыртқы түрін, өмір сүруін, қоректенуін білу; 4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу.	1		
«Дені саудың – жаны сау» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде					
61	Денсаулық дегеніміз не?	4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру; 4.4.1.8 сұрақтар бойынша өзара байланысты сөйлемдерді құрау.	1		
62	Шынықсаң шымыр боласың!	4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру; 4.4.1.8 сұрақтар бойынша өзара байланысты сөйлемдерді құрау; 4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау.	1		

63	Тазалық – денсаулық кепілі!	4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру; 4.4.1.8 сұрақтар бойынша өзара байланысты сөйлемдерді құрау; 4.4.1.9 өзінің байқауларының негізінде сөйлесіп тұрған адамның сөзін толықтыру; 4.4.1.11 өз сөзінде көмекші сөздер, шылаулар, кейбір үстеулердің көмегімен кеңістіктік және уақыттық қатынастарды білдіретін сөздер мен сөз орамдарын пайдалану.	1		
64	Жаз мезгілі	4.2.1.1 әр маусымның негізгі белгілерін атау; 4.2.1.2 әр маусымның айлары және олардың келу ретін атау; 4.2.1.6 әртүрлі маусымда табиғат құбылыстарын салыстыру; 4.4.1.1 олардың негізгі қасиеттері бойынша заттар мен табиғат құбылыстарын атау; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді пайдаланумен заттарды, табиғат құбылыстарын сипаттау.	1		
65	Жазғы еңбек	4.2.1.6 әртүрлі маусымда табиғат құбылыстарын салыстыру; 4.2.1.7 мектеп жанындағы аумақта маусымдық пішен жұмысын орындау; 4.4.1.1 олардың негізгі қасиеттері бойынша заттар мен табиғат құбылыстарын атау.	1		
66	Биылғы жаз ең керемет жаз болады!	4.4.1.3 қарапайым себеп-салдарлық байланысты анықтау; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу; 4.4.1.5 қарапайым жай сөйлемдер мен *және, ал, бірақ, өйткені, үшін* шылаулары арқылы жасалатын сөйлемдерді құрастыру.	1		
67-68	Оқимыз, ойланамыз, қайталаймыз	4.4.1.8 сұрақтар бойынша өзара байланысты сөйлемдерді құрау; 4.4.1.9 өзінің байқауларының негізінде сөйлесіп тұрған адамның сөзін толықтыру; 4.4.1.10 мұғалімнің ұсынған тақырыбы бойынша шағын әңгіме құрау; 4.4.1.11 өз сөзінде сөз алды қосымшалары, шылаулар, кейбір үстеулердің көмегімен кеңістіктік және уақыттық қатынастарды білдіретін сөздер мен сөз орамдарын пайдалану.	2		

2-қосымша

ОҚУ ТАҚЫРЫПТАРЫНЫҢ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ КАРТАЛАРЫ

«Айналадағы әлем» пәні бойынша оқыту үдерісінің жобасы

<table>
<tr><td>Сабақ саны</td><td colspan="2">5</td></tr>
<tr><td colspan="3">«Өзім туралы. Менің отбасым және достарым» ауыспалы тақырыптардың мәнмәтінінде</td></tr>
<tr><td colspan="3">Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)</td></tr>
<tr><td>Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)</td><td>Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)</td><td>Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)</td></tr>
<tr><td>1. Өз атын, тегін, үй мекенжайын білу және атау.
2. Отбасы жайлы бір-бірін жақсы көретін, бір-біріне қамқор адамдар ретіндегі түсінікке ие болу.
3. Өз отбасы мүшелерін білу, атау, тізімдеу.
4. Ата-аналардың үйде қандай жұмыс істейтінін білу.
5. Дәстүр, қонақжайлылық ұғымдарын білу.
6. Үй ұғымын өз отбасының тұратын орны ретінде білу.</td><td>1. Өз атын, тегін, үй мекенжайын атау.
2. Өз отбасы туралы айту, оның мүшелерін атау.
3. Әрбір отбасы мүшелерінің үйде белгілі бір жұмысты атқаратынын түсіну, шамасы жететін тапсырмаларды орындау, үй шаруасына көмектесу.
4. Дәстүр, қонақжайлылықтың не екенін түсіну.</td><td>1. Өз атын, тегін, туған күнін, үй мекенжайын білу және атау. Өз елді мекенінің географиялық жағдайын сипаттау.
2. Өз отбасы жайлы әңгіме құрастыру, ондағы мүшелердің бір-біріне туыстық байланысын, отбасылық құндылықтар мен дәстүрлерді атау.
3. Отбасы мүшелері арасында міндеттердің қалай бөлінетінін түсіндіру. Отбасындағы өз міндеттерін атау және айту, олардың орындалуына жауапкершілікпен қарау.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Оқулықтың суреттеріне, жоспарға, сызбаға, тірек сөздерге, жеке тәжірибеге негізделген әңгіме, әңгіме-сипаттама құрастыру. Проблемалық жағдайларды қарау кезінде талдау және шешім қабылдау (ересек адамның жетекшілігімен). Фотоальбом, отбасылық фотосурет жасау, көрме экспозициясын, «Тату отбасы ережелерін», «Достық құпияларын», «Сыпайылық ережелерін» жасау. Отбасы тақырыбына арналған қабырға газетін безендіру. Бірлескен мерекені ұйымдастыру және өткізу. Ребустар, жұмбақтар шешу.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Сөйлесу-коммуникативтік қызмет. Сұрақтарға жауап беру, диалогке, әңгімеге қатысу. «Жұппен, топпен жұмыс» айдарында әлеуметтік бағытталықты дамытуға тапсырмалар, ұсынылған тақырыпқа сөйлемдер, диалогтер құру. Ұсынылған жоспарға, суреттер сериясына, сызбаға сәйкес қысқа әңгіме құрастыру. Қысқа өлеңдерді, санауыштарды, физикалық минуттарды, мақал-мәтелдерді, ойындарды үйрену. «Сөзді аяқта», «Сөйлемді аяқта», «Қандай үй екенін айт?», «Керісінше айт», «Үйшікте кім тұрады?» ойындары мен ойын жаттығулары.</td></tr>
</table>

Сөздер мен сөз тіркестері. Отбасы: ағайын-туыстар, туыстық қатынастар, ататек, туыстық, отбасылық қатынастар, отбасы мүшелері, бүкіл отбасымен, міндет, отбасылық дәстүрлер, отбасылық құндылықтар, тұқым құндылығы, отбасы әдет-ғұрпы, отбасылық мереке, үйдегі міндеттер, қамқорлық, бірлескен еңбек, құрмет, жалқаулық, төзімділік, еңбекқорлық, сатқындық, сыпайылық, дөрекілік, өзара көмек, қызғаныш, мейірімділік, сараңдық, адалдық, жанқиярлық, өзара түсіністік, қамқорлық, шынайылық, әділдік, жомарттық, уайымдау, достық, көппәтерлі үй, көпқабатты үй, жеке үй, менің үйім, үй (жаңа, ескі, заманауи, тұрғын, тұрғын емес, ағаш, бетон, панель, кірпіш…), тұрғын жай (қауіпсіз, жайлы, берік, ыңғайлы …), қоныс той, қоныс тойға сыйлық, бөлмелердің тағайындалымы, мекенжай анықтамасы, мекенжай, индекс, мекенжайды шатастырдыңыз, басқа мекенжайға келдіңіз, мекенжайды ауыстыру, жайлылық, жайлы жағдай, қонақжай қожайын.
Оқу-практикалық жұмысты ұйымдастыру мәдениеті. «Айналадағы әлем» сабағында мінез-құлық ережелерін, сөйлеу әдебі ережелерін білу және сақтау. Ұжымдық жұмыста, жұппен жұмыста татулықты көрсету. Жұмыс орнын ұйымдастыру ережелерін сақтау. Оқу құралдарына ұқыпты қарау, нұсқаулықты, жоспарды, жадынаманы сақтай отырып, практикалық тапсырмаларды орындау. Сыпайылық ережелерін білу және сақтау.
Пәнаралық және пәнішілік байланыстар. Қазақ тілі, орыс тілі, оқу және сөйлеуді дамыту, математика, еңбекке оқыту, сурет салу, мінез-құлық мәдениеті сабақтарында, сабақта, учаскеде, тұрмыста практикалық жұмыстарда алған білімдері мен іскерліктерін қолдану.
Жабдықтар. Оқулық, жеке тапсырмалары бар карточкалар, дидактикалық және иллюстрациялық материалдар, бейне және аудиоматериалдар, таныстырылымдар, фотоальбомдар, ашық хаттар жиынтығы, сурет салуға арналған альбом, үйдің (пәтердің) макеті, практикалық жұмыстар, тәжірибелер, бақылаулар жүргізуге арналған жабдықтар.

«Мен және менің отбасым» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. *Үй* ұғымын өз отбасының тұратын орны ретінде білу. 2. *Қонақжайлылық* ұғымын білу.	**1.** Өзің тұратын үйдің неше қабатты екенін жаз. *Менің үйім ____ қабатты.* Өз үйің туралы айтып бер. **2.** Қонақтар келгенде қандай сөздер айтасың? – *Сәлеметсіз бе!* – *Сау болыңыз.* – *Рақмет.*

3. Отбасы жайлы бір-бірін жақсы көретін, бір-біріне қамқор адамдар ретіндегі түсінікке ие болу.	**3.** Өлеңнің соңғы жолын толықтыр. *Анам, әкем, мен,* *Оған қоса әжем бар.* *Кішкене сіңлім,* *Бәріміз тату –* ______________ . Өз отбасыңның мүшелері жайында айтып бер.
	Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)
1. Сәлемдесудің не екенін түсіну, жағдайға қатысты сыпайы сөздерді қолдану. 2. Отбасында әр адамның үйде белгілі бір жұмысты атқаратынын түсіну. 3. *Дәстүрдің* не екенін түсіну.	**1.** Қонақты қарсы алу үшін сәлемдесу сөздерін таңда: *Кеш жарық; төрлетіңіз; рақмет; сау болыңыз; сізді көргенімізге қуаныштымыз.* **2.** Сөздерді біріктіріп, оқы. ү - *шік* - *иесі* й - *шаруасындағы әйел* - *күшік* *Үй шаруасындағы әйел* сөзін түсіндір. Ол қандай жұмыс істейді? **3.** Жоғарыда айтылғандардан отбасылық дәстүрлерге қайсысын жатқызуға болады? - *тамақтанар алдында қолды жуу;* - *Жаңа жылды бүкіл отбасымен қарсы алу;* - *«Отбасылық альбомды» жүргізу.* Өз отбасыңдағы дәстүрлер жайлы айтып бер.
	Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)
1. *Отбасы мүшелері, отбасының үлкендері, ағайын-туыстар* ұғымдарын саралау. 2. Тақырып бойынша мақал-мәтелдерді түсінеді және қолданады. 3. Отбасындағы өз міндеттерін айту және атау.	**1.** Анықтамадан қажетті сөзді таңда және оны жаз: *Ата-ана, ұл-қыз – бұл*__________ . *Әпке, аға, немере аға – бұл* ______. *Әже, ата – бұл* ______________. Анықтамаға арналған сөздер: *отбасы, ағайын-туыстар, отбасының үлкендері.* Өз отбасың жайлы айтып бер. Тапсырмадағы сөздер мен сөз қолданыстарды қолдан. **2.** Мақал-мәтелдердегі қателерді тап және түзет. Тақырып бойынша бір сөзін өзгертіп, бірнеше мақал ұсыну. **3.** «Сөзді тап» *ойыны.* *Шыққан сөз:* □ □ □

«Мен және менің отбасым» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік деңгейі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Өзінің атын, тегін, үйінің мекенжайын біледі және атайды. 2. Отбасы жайлы бір-бірін жақсы көретін, бір-біріне қамқор адамдар ретіндегі түсінікке ие болу. 3. Өз отбасы мүшелерін біледі, атайды, тізімдейді. 4. Ата-ананың үйде қандай жұмыстарды атқаратынын біледі. 5. *Дәстүр, қонақжайлылық* ұғымдарын біледі. 6. *Үй* ұғымын жанұясының тұратын жері ретінде біледі.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Өзінің атын, тегін, үйінің мекенжайын атайды. 2. Отбасы жайлы оның мүшелерін тізіп атай отырып айтады. 3. Отбасында әр адам үйде белгілі бір жұмысты орындайтынын түсінеді, шамасы келетін тапсырманы орындайды, үй шаруасына көмектеседі. 4. *Дәстүрдің, қонақжайлылықтың* не екенін түсінеді.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Өзінің атын, тегін, туған күнін, үйінің мекенжайын біледі және атайды. Өз елді мекенінің географиялық жағдайын сипаттайды. 2. Отбасы туралы әңгіме құрастырады, оның мүшелерінің бір-біріне және отбасылық құндылықтар мен дәстүрлерге қатысты отбасылық байланыстарын көрсетеді. 3. Отбасы мүшелері арасында міндеттердің қалай бөлінетінін түсіндіреді. Отбасындағы өз міндеттерін атайды және айтады, олардың орындалуына жауапкершілікпен қарайды.	

____

(білім беру ұйымының атауы)

Арнайы білім беру ұйымдарының педагогіне арналған сабақ жоспары немесе қысқа мерзімді жоспар

Менің үйім

(сабақтың тақырыбы)

Ауыспалы тақырып	**Өзім туралы**	
Педагогтің аты-жөні		
Күні		
Сынып:	**Қатысушылар саны:**	**Қатыспағандар саны:**
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаттары:	4.1.1.1 өз атын, тегін, туған күнін, үй мекенжайын атау; 4.4.1.4 әңгімеге қатысу.	
Сабақтың мақсаттары: 1. Білім беру: *жеке, көпқабатты үй, үй мекенжайы* терминдеріне түсінік беру. 2. Түзету-дамыту: жаттығуларды орындау негізінде танымдық қызығушылықты, сенсорлық үдерістерді дамыту. 3. Тәрбиелік: туған үйге деген сүйіспеншілік сезімін тәрбиелеу.		
Күтілетін нәтижелер: Білу: *жеке, көпқабатты үй, үй мекенжайы* ұғымдарын біледі. Үй мекенжайын біледі. Түсіну: *жеке, көпқабатты үй* ұғымдарын елестету деңгейінде ажыратады. Үй мекенжайын біледі және атайды. Қолдану: өзінің тұрғылықты жерін қысқаша сипаттайды, үй мекенжайын біледі және атайды.		

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі	Педагогтің әрекеттері	Оқушының әрекеті			Бағалау	Ресурстар
		1-топ және 2-топ	3-топ	4-топ		

Ұйымдастыру сәті					Эмоционалды күйді бағалау	Визуальді фрагмент
Түзету жаттығулары	1. Тыныс алу гимнастикасы . *(тыныс алу – дем шығару – үзіліс).* 2. Сөйлеу гимнастикасы. 3. Сөйлеу мәнері.	Фронтальді жұмыс			ФО	Мәтін үзіндісі
Білімді өзектендіру	1.Өлеңді оқу. Сұрақ: *Адам үйсіз өмір сүре ала ма?*	Мұғалімді тыңдайды. Сұраққа жауап береді.	Мұғалімді тыңдайды. Дұрыс жауапты қайталайды.	Мұғалімді тыңдайды. Оқушының соңынан қайталайды	ФО	Оқулық (оқулық беті экранда)
Түзету үзіліс	1. Саусақты гимнастика. 2. «Үй тұрғызамыз» сенсорлы жаттығуы (геометриялық фигуралар).	Өз бетінше	Бақылау арқылы, педагогтің көмегімен		ФО	Геометриялық фигуралар жиынтығы
Сабақтың тақырыбын хабарлау	Біз бүгінгі сабақта қаланың және ауылдың адамдары қандай үйлерде тұратынын білеміз. Үй мекенжайы не үшін қажет екенін шешеміз.					Визуальді фрагмент

Жаңа мате-риалмен жұмыс	1. Оқулықпен жұмыс (с. 4). Ұғым: жеке үй, көппәтерлі үй. – Сен қайда тұрасың? – Сенің елді мекеніңде қандай үйлер тұрғызады? – Ал сен қандай үйде тұрасың? 2. Мәселелік сұрақ: Үй мекенжайын білу қажет пе? 3. Болаттың түсі туралы әңгіме оқу.	Мәтінді оқу, мәтін бойынша сұрақтарға жауап беру. Талқылауға қатысады. Сұрақтарға жауап береді. Өзінің үй мекенжайын жазады.	Оқуды қадағалайды, іріктеп оқиды. Әңгімеге қатысады. Үй мекенжайын үлгі бойынша, мұғалімнің көмегімен жазады.	Жеке оқыту бағдар-ламасына сәйкес.	ФО	Оқулық
Динами-калық үзіліс	«Үй тұрғызамыз» физикалық минуты.	Фронтальді жұмыс			Мақтау	Визуальді фрагмент
Оқығанда бекіту	Оқулықпен жұмыс. 4-тапсырма. «Қандай үй екенін айт». 6-тапсырма. «Суретші үйдің қай бөлігін салмаған?»	Үлгі бойынша сөз тіркесін құрайды. Үйдің жетіспейтін бөлігін аяқтау.	Суретке сүйене отырып сөз тіркесін құрайды. Педагогтің бақылауымен орындалады.	Жеке оқыту бағдарламасына сәйкес.	ФО	Нұсқары бар мәтін үзіндісі

Сабақ қорытын-дысы	1. Бүгін сабақта не істедіңдер? 2. Ауылда қандай үйлер тұрғызады? Қалада ше? 3.Үй мекенжайы не үшін қажет? 4. Үстеліңіздің үстінде түрлі түсті конверттер жатыр. Өзіңіздің көңіл күйіңізге сай келетін конвертті таңдаңыз.	Толық сөйлеммен жауап береді. *Жеке үй, көппәтерлі үй, мекенжай* ұғымдарын қайталайды.	Сұрақтардың біріне жауап береді.	Суретке сүйеніп жауап береді.	ФО	Түрлі түсті конверт
Үй тап-сырмасы		6-б., 7-тапсырма.	6-б., 2-тапсырма, 1 сұраққа жауап.	Дәл осындай үй сал. 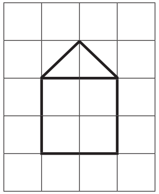		

«Жиһаз. Ыдыстар» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	3	
«Өзім туралы» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. *Ыдыс-аяқ, жиһаз* жалпылама сөздерін білу және қолдану. Негізгі ыдыс-аяқ, жиһаз заттарын көрсету және атау.	1. Заттарды жалпы белгілері бойынша жіктеу, тағайындалымын түсіну және ыдыс-аяқ, жиһаз түрлерін ажырату.	1. Ыдыс-аяқ, жиһаз заттарын функционалдық тағайындалымы мен сыртқы түрі бойынша салыстыру.
2. Жиһаз, ыдыс-аяқтардың әртүрлі материалдардан жасалғанын білу, олардың кейбірін атау. 3. Тұрмыстық заттарды (жиһаз, ыдыс) таза ұстау және күту қажеттілігі туралы білу. Күтім бойынша әрекеттерді орындау.	2. Жиһаз, ыдыс-аяқ жасалған материалдардың қасиеттерін атау. 3. Тұрмыстық заттарға күтім жасау бойынша іс-әрекеттерді орындау алгоритмін түсіну; мұғалімнің бақылауымен ыдыс-аяқ пен жиһазға күтім жасау бойынша қарапайым жұмысты орындау.	2. Тағайындалымына байланысты ыдыс-аяқ, жиһаз жасау үшін материалды таңдауды түсіндіру. 3. Қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, тұрмыстық заттарға (жиһаз, ыдыс) күтім жасауды түсіндіру және орындау.
Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Оқулықтың суреттері, жоспар, сызба, тірек сөздер, жеке тәжірибе негізінде әңгіме құрастыру. Сызба-суретке сүйене отырып затты сипаттау-әңгіме құрастыру. «Кептіру керек пе, әлде сүрту керек пе?» бақылауларын, эксперименттерін, тәжірибелерін жүргізу, проблемалық және әлеуметтік-тұрмыстық жағдайларды шешу (бөлме үшін жиһазды таңдау, ыдыс жуу үшін қандай құралды қолдану керек? және т.б.). Ребустар мен жұмбақтарды шешу, сөздермен ойындар мен жаттығулар, графикалық жаттығулар, зейінге, жіктеуге, саралауға арналған жаттығу.		
Сөйлесу-коммуникативтік қызмет. Сұрақтарға жауап беру, диалогке, әңгімеге қатысу. «Жұппен, топпен жұмыс» айдарындағы әлеуметтік бағыттылықты дамытуға арналған тапсырмалар, ұсынылған тақырыпқа сөйлемдер, диалогтер құру. Ұсынылған жоспарға, суреттер сериясына, сызбаға сәйкес қысқа әңгіме құрастыру. Қысқа өлеңдерді, санауыштарды, физикалық минуттарды, мақал-мәтелдерді, ойындарды үйрену. Ойындар мен ойын жаттығулары: «Дұрыс ата», «Мақтаншақ», «Сөзді таңда», «Неден – қандай?», «Нені немен береміз?»		

Сөздер мен сөз тіркестері. Ыдыс: керамика, фарфор, металл ыдыс, асүй керек-жарақтары, асүй ыдысы, шай ыдысы, сервиз, үстелді жабдықтау, қантсауыт, тұзсауыт, нансалғыш, сүтсауыт, майсауыт, бұрышсауыт, асхана құралдары, ыдысжуғыш мәшине, сорпа ыдысы, сорпаға арналған тостаған. Жиһаз: көпмағыналы сөздер (кереуеттің артқы жағы, үстелдің аяқтары, шкафтың есіктеріндегі тұтқалар және т. б.), үй жасауы, жиһаз қою, ағаш, шыны, металл, журнал, жазу үстелі, ас үстелі, асхана, жұмсақ жиһаз, кіреберіске арналған жиһаз, жиһаз дүкені, жиһаз салоны, жиһаз құрастыру.
Оқу-практикалық жұмысты ұйымдастыру мәдениеті. «Айналадағы әлем» сабағында мінез-құлық ережелерін, сөйлеу әдебінің ережелерін білу және сақтау. Жұмыс орнын ұйымдастыру ережелерін сақтау. Оқу құралдарына ұқыпты қарау, нұсқаулықты, жоспарды, жаднаманы сақтай отырып практикалық тапсырмаларды орындау.
Пәнаралық және пәнішілік байланыстар. Алған білімдері мен іскерліктерін ӘТБ, қазақ тілі, орыс тілі, оқу және сөйлеуді дамыту, математика, еңбекке оқыту, сурет салу, мінез-құлық мәдениеті сабақтарында, сабақта, тұрмыста практикалық жұмыстарда қолдану.
Жабдықтар. Оқулық, жеке тапсырмалары бар карточкалар, дидактикалық және иллюстрациялық материалдар, бейне және аудиоматериалдар, таныстырылымдар, фотоальбомдар, ашық хаттар жиынтығы, жиһаз, ыдыс-аяқ жиынтығы бар үйдің макеті, лото, пазлдар, салып алған суреттерге арналған альбом, практикалық жұмыстар, тәжірибелер, бақылаулар жүргізуге арналған жабдықтар.

«Жиһаз. Ыдыстар» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Ыдыстар, жиһаз жалпылауыш сөздерді біледі, сөйлеу тілінде пайдаланады. 2. Жиһаздың негізгі заттарын атау. 3. Ыдыс-аяқ пен геометриялық фигураның пішінін салыстыру.	**1.** Бір сөзбен ата: *Бокал, шыныаяқ, тәрелке, табақ –…* *Диван, үстел, табурет, тумбочка – бұл…* **2.** Сөздердің қатарын жалғастыр: *Жиһаз – бұл кереует, … .* **3.** Қандай геометриялық фигура тәрелкеге ұқсайды? Төмендегі фигураны штрихта.

<table>
<tr><th colspan="2">Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)</th></tr>
<tr><td>1. Ыдыс-аяқтың, жиһаздың тағайындалымын түсіну және түрлерін ажырату.

2. Заттарды жалпы белгілері бойынша жіктеу.

3. Жиһазды сипаттамасы бойынша тану.</td><td>1. Сөйлемді аяқта:
Кәстрөлде … қайнатады. Шұжықты… кеседі.
Кітап… тұр. Айман … отыр.
2. Қай заттың артық екенін анықта. Қалған үш затқа жалпылама сөз таңда.
Таба, диван, кәстрөл, шәйнек.
3. Жұмбақты шеш. Шешуін жаз. Тақырып бойынша жұмбақ ұсыну.</td></tr>
<tr><th colspan="2">Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)</th></tr>
<tr><td>1. Ыдыс түрлерін функционалдық тағайындалымы бойынша ажырату.

2. Жиһаз жасау үшін материалды таңдауды түсіндіру.
3. Ыдыс-аяқ пен жиһаз заттарын сыртқы түріне қарай саралау.</td><td>1. Өлеңді оқы.
Кестені толтыр:
<table><tr><td>Ыдыс</td><td>Асүй құралдары</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>
2. Жиһазды неден жасамайды?
Ағаш, шыны, кірпіш, металл.
3. Суретті аяқта. Бұл жиһаз ба, ыдыс па?
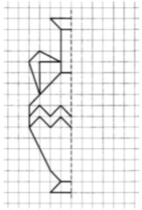
Бұл ________________.</td></tr>
</table>

«Жиһаз. Ыдыстар» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп ________ Оқытушы_____________

Күрделілік деңгейі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Ыдыс-аяқ, жиһаз жалпылама сөздерін біледі және қолданады. Ыдыс-аяқтың, жиһаздың негізгі заттарын көрсетеді және атайды. 2. Жиһаз, ыдыс-аяқтың әртүрлі материалдардан жасалатынын біледі, олардың кейбірін атайды. 3. Тұрмыстық заттарды (жиһаз, ыдыс) тазалықта ұстау және күту қажеттілігі туралы біледі. Күтім бойынша әрекеттерді орындайды.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Заттарды жалпы белгілері бойынша жіктейді, тағайындалымын түсінеді және ыдыс-аяқ, жиһаз түрлерін ажыратады. 2. Жиһаз, ыдыс-аяқ жасалған материалдардың қасиеттерін атайды. 3. Тұрмыстық заттарға күтім жасау бойынша іс-қимылдарды орындау алгоритмін түсінеді; мұғалімнің бақылауымен ыдыс-аяқ пен жиһазға күтім жасау бойынша қарапайым жұмысты орындайды.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Ыдыс-аяқ, жиһаз заттарын функционалдық тағайындалымы мен сыртқы түрі бойынша салыстырады. 2. Тағайындалымына байланысты ыдыс-аяқ, жиһаз жасау үшін материалды таңдауды түсіндіреді. 3. Қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, тұрмыстық заттарға (жиһаз, ыдыс) күтімді түсіндіреді және орындайды.	

____

(білім беру ұйымының атауы)

Арнайы білім беру ұйымдарының педагогіне арналған сабақ жоспары немесе қысқа мерзімді жоспар

Жиһаз

(сабақтың тақырыбы)

Ауыспалы тақырып	**Өзім туралы**	
Педагогтің аты-жөні		
Күні		
Сынып:	**Қатысушылар саны:**	**Қатыспағандар саны:**
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаттары:	4.1.1.7 жатын бөлмеге, асүйге, асханаға арналған жиһаз және оның тағайындалымы; 4.4.1.2 заттарды жіктеу; 4.4.1.7 заттар мен құбылыстарды өзара салыстыру.	
Сабақтың міндеттері: 1. Білім беру: жиһаз бөлігін және оның функционалдық тағайындалымын атау. 2. Түзету-дамыту: бірлескен жұмыс негізінде танымдық белсенділікті және сөйлеудің коммуникативті функциясын дамыту. 3.Тәрбиелік: өзін-өзі ұстау және сөйлеу мәдениетін тәрбиелеу.		
Күтілетін нәтижелер: Білу: *жиһаз* туралы жалпылама ұғымды біледі, жиһаздың кейбір бөліктерін атайды. Түсіну: жиһазды функционалдық мақсатына қарай жіктейді. Қолдану: жиһаз бөліктерінің тағайындалымын оның функционалдық тағайындалымына қарай түсіндіреді.		
Ресурстар: оқулық, дәптер, көрнекілік: пәтердегі бөлмелердің суреттері, үш түсті жалаушалар, жиһаз бөліктерінің жиынтығы бар бөлмелердің 3 макеті.		

Сабақтың барысы						
Сабақтың кезеңі	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті			Бағалау	Ресурстар
		1-топ және 2- топ	3-топ	4-топ		
Ұйымдастыру сәті	Ұйымдастыру сәтіне лайықты өлең беру.				Эмоционалдық жай-күйін бағалау	Визуальді фрагмент
Түзету жаттығулары	1. Сөйлеу мәнері. *Тыңдаймыз, есте сақтаймыз және бір-бірімізге көмектесеміз.*	Фронтальді жұмыс				
Білімді өзектендіру	1. Үй тапсырмасын тексеру (фронтальді сауалнама) – Ұйықтайтын бөлме қалай аталады (көрсет)? Қонақ күтетін ше? Ас әзірлейтін ше?	Сұраққа толық жауап береді.	Дұрыс жауабын қайталайды.	Суреттен көрсетеді.	ФО	Дәптер, визуальді қатар
Сабақтың тақырыбын хабарлау	Жұмбақты шешеміз, сабақтың тақырыбын білеміз. *Жұмбақ.* Басы жоқ, төрт аяқты жансыз бір зат, Құлағы жоқ, көзі жоқ, бейне бір ат. Жүк артсаң, әсте белі майыспайды, Құйрық-жалсыз бұл өзі не қылған зат? [Ү] [ ] [ ] [ ] [ ]	Жұмбақ шешеді. Шешуін жазады.	Жұмбақ шешеді.	Шешуін қайталайды.		Графикалық үлгі

Жаңа мате-риалмен жұмыс	1. Мәселелік сұрақ: Үйде жиһазсыз тұруға бола ма? 2. Оқулықпен жұмыс (9-б.). *Жиһаз* ұғымы. – Жиһаз бөліктерін көрсет және ата. – Асүйге қандай жиһаз қоюға болады? Қонақ бөлмеге ше? Жатын бөлмеге ше?	Талқылауға қатысады. Сұрақтарға жауап береді. Мәтінді оқу, мәтін бойынша сұрақтарға жауап беру.	Әңгімелесуге қатысады. Оқуды қадағалайды, іріктеп оқиды.	Жеке оқыту бағдар-ламасына сәйкес.	ФО	Оқулық Визуальді қатар
Динами-калық үзіліс	«Жиһаз» физикалық минуты. Киім іліп қойғанға Шкаф қажет, әрине. Тамақтарды қоятын – Үстел керек, әрине. Үстелге кеп отыратын Орындық қажет, әрине. Жайлылықты беретін – Жиһаз керек бәріне.	Фронтальді жұмыс			мақтау	Дыбыстық сүйемелдеу
Оқығанды бекіту	Практикалық жұмыс. (Сыныпты 3 топқа бөлу) Тапсырма: жиһазды таңдау және бөлменің макетіне орналастыру. Өз таңдауын түсіндіру.	Педагог топтарға бөлінуді ұсынады (жалауша түсі бойынша). Топтың аралас құрамын (1-, 2-, 3-деңгейлер) педагог алдын ала жоспарлайды. Тапсырманы орындау кезінде мұғалім топтарға қажетті көмек көрсетеді.			ФО	Бөлшектер жиынтығы бар статикалық модельдер

	1-топ – қонақ бөлме макеті. 2-топ – жатын бөлме макеті. 3-топ – балалар бөлмесінің макеті.					
Сабақтың қорытындысы	1. Сабақ қызықты өтті ме? 2. Ең есіңде қалғаны не? 3. Не үйрендің?	Толық сөйлеммен жауап береді.	Сұрақтардың біріне жауап береді.	Мұғалімнің көмегімен жауап береді.		Көрнекілік фрагмент
Үй тапсырмасы		10-б., 4-тапсырма	10-б., 4-тапсырма	10-б., 2-тапсырма		

«Киім және аяқкиім» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	3	
«Өзім туралы» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (Күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. *Киім, аяқкиім* жалпылама сөздерін білу және қолдану. *2. Қысқы, жазғы* маусымдық ұғымдарын білу. 3. Киімнің, аяқкиімнің негізгі заттарын көрсету және атау.	1. Заттарды жалпы белгілері бойынша жіктеу, тағайындалымын түсіну және маусымдық киім мен аяқкиім түрлерін ажырату. 2. Киім, аяқкиім жасалатын материалдардың қасиеттерін атау.	1. Киім мен аяқкиімді функционалдық тағайындалымы және сыртқы түрі бойынша салыстыру. 2. Киім, аяқкиім тігу үшін материал оның тағайындалымына байланысты таңдалатынын түсіндіру.

<table>
<tr><td>4. Киім, аяққиімдердің әртүрлі материалдардан жасалатынын білу, олардың кейбірін атау.
5. Киімді, аяққиімді таза ұстау және күту қажеттілігі туралы білу. Күтім бойынша әрекеттерді орындау.</td><td>3. Мұғалімнің бақылауымен тұрмыстық заттарға күтім жасау бойынша іс-әрекеттерді орындау, алгоритмін түсіну, киім мен аяққиімге күтім жасау бойынша қарапайым жұмыстарды орындау.</td><td>3. Қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, тұрмыстық заттарға, киімге, аяққиімге күтім жасауды түсіндіру және орындау.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Сызба, сурет бойынша әңгіме құрастыру, ұсынылған сөзбен сөз тіркесін құрастыру, мақал-мәтелдердің мағынасын түсіндіру. Киім мен аяққиімді күту бойынша практикалық іс-қимылдарды орындау. «Аяққиімді кептіреміз», «Су бола ма, болмай ма?» эксперминттерін, тәжірибелерін жүргізу. Жұмбақтар, ребустар, кроссвордтар шешу. Ойындар мен ойын жаттығуларын өткізуге қатысу.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Сөйлесу-коммуникативтік жұмыс. Оқу мәтінінде оқылған сөздер мен сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауаптар. Жеке тәжірибеге сүйене отырып, сұрақтарға жауаптар, диалогке, талқылауға (талқылаудың тақырыптық шеңберін сақтай отырып), әңгімеге қатысу. «Жұппен, топпен жұмыс» айдарындағы әлеуметтік бағыттылықты дамытуға арналған тапсырмалар, ұсынылған тақырыпқа ұсыныстар, диалогтер құру. Ұсынылған жоспарға, суреттер сериясына, сызбаға сәйкес қысқа әңгіме құрастыру. Қысқа өлеңдерді, санауыштарды, физикалық минуттарды, мақал-мәтелдерді, ойындарды үйрену. Ойындар мен ойын жаттығулары: «Дұрыс айт», «Мақтаншақ», «Сөзді таңда», «Бөлшектерді ата», «Неден – қандай?», «Қайсысын немен береміз?», «Төртінші артық».</td></tr>
<tr><td colspan="3">Сөздер мен сөз тіркестері. Киім: маусымдық, жылы, таза, мұнтаздай, киімге арналған щетка, киімді тазалаймыз, жуу, үтіктеу, киімді жөндеу, киімге арналған иық, тозаңнан тазарту, үстіге кию, киім кию, жағымсыз иіс, қолғап, шұлық, ауа райына қарай киіну, ағыту, түймелеу, байлау, шешу, тазарту, жуу, үтіктеу, кию, шешу, жібек, жүн, былғары, тері, түбіт, резеңке, қысқы, жазғы. Аяққиім: маусымдық, қысқы, жылы, былғары, спорттық, тоқыма, күдері, жүннен басылған, резеңке, ыңғайлы, жеңіл, аяғы бойынша, қажет өлшем, аяққиім кигізу, аяққиім бөлшектері, өкше, табан, сыдырма ілгек, бау, аяққиім дүкені, аяққиім фабрикасы, аяққиім тігуші, үлгіші, өңдеу, безендіру, тоқыма, екі етік сыңары, екі бәтеңке сыңары, сыңарсыз (аяққиім жайлы), аяққиімді кептіру, күнделікті күтім, аяққиім щёткасы.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Оқу-практикалық жұмысты ұйымдастыру мәдениеті. «Айналадағы әлем» сабағында мінез-құлық ережелерін білу және сақтау. Жұмыс орнын ұйымдастыру ережелерін сақтау. Оқу құралдарына ұқыпты қарау, нұсқаулықты, жоспарды, жаднаманы сақтай отырып практикалық тапсырмаларды орындау.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Пәнаралық және пәнішілік байланыстар. Алған білімдері мен іскерліктерін ӘТБ, қазақ тілі, орыс тілі, оқу және сөйлеуді дамыту, математика, еңбекке оқыту сабақтарында, сабақта, тұрмыста практикалық жұмыстарда қолдану.</td></tr>
</table>

Көрнекіліктер. Оқу, иллюстрациялық материал, жаднама-карточкалар, таныстырылымдар, журналдар, ашық хаттар жинақтары, аяқкиім дайындауға арналған материалдардың үлгілері (былғары, тоқыма, күдері, киіз және т.б.), киім (аяқкиім) күтуге арналған заттар мен құралдар, тақырып бойынша бейнематериалдар, практикалық жұмыстар, эксперименттер, тәжірибелер жүргізуге арналған жабдықтар, ойын материалы (киім және аяқкиім жиынтығы бар қуыршақ).

«Киім және аяқкиім» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. *Аяқкиім* жалпылама сөзін білу. 2. Аяқкиімнің негізгі заттарын білу және атау. 3. Киім заттарын білу және атау.	**1.** Қайсысы аяқкиімге жатады? *Мойынорағыш, көйлек, етік, күртеше.* **2.** Сөздер қатарын жалғастыр: *Аяқкиім – бұл туфли, …, … .* **3**. Киімді білдіретін сөзді қызыл қарындашпен боя. белдемше туфли
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Маусымдық киім түрлерін ажырату. 2. Киімді күтуге арналған құралдарды ажырату және атау. 3. Маусымдық киім заттарының белгілерін атау.	**1.** Маусымдық киімге қандай киім жатады? Астын сыз. *Күртеше, көйлек, шорты, плащ, тон, пальто.* **2.** Кір жуу үшін қандай құралдар қолданылады? *- сусабын;* *- кіржуғыш ұнтақ;* *- сабын.* **3.** Заттың белгісін білдіретін бірнеше сөз жаз: *Күртеше (қандай?)* ______,_____,_________.

<table>
<tr><th colspan="2">Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)</th></tr>
<tr><td>1. Киімді жыл мезгіліне қарай саралау.</td><td>1. Маусымдық киім мен аяққиімге мысалдар келтір. Кестенің әр ұяшығына бір атаудан жаз.
<table>
<tr><th></th><th>Киім</th><th>Аяққиім</th></tr>
<tr><td>қыс</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>өліара</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>жаз</td><td></td><td></td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>2. Маусымға сәйкес киім және аяққиім таңдау бойынша практикалық міндеттерді шешу.</td><td>2. С. Михалковтың «Фома» өлеңінен үзіндіні оқы.
Сұраққа жауап бер.
Фома ауа райына сай киінді ме? Мұндай ауа райына қандай киім мен аяққиім сәйкес келеді? Жаз.
___,_____,______,_____,_____,_____,____ .</td></tr>
<tr><td>3. Аяққиім жасауға арналған материалды оның тағайындалымына қарай таңдауды түсіндіру.</td><td>3. Сөйлемді аяқта:
Қысқы етікті___ және ____ жасайды, ал маусымдық етікті_________ жасайды.
Анықтамаға арналған сөздер: былғары, тері, резеңке.</td></tr>
</table>

«Киім және аяққиім» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

<table>
<tr><th>Күрделілік деңгейі</th><th>Белгі (+) (-)</th></tr>
<tr><td>Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)
1. Киім, аяққиім жалпылама сөздерін біледі және қолданады.
2. Қысқы, жазғы, маусымдық ұғымдарын біледі.
3. Киімнің, аяққиімнің негізгі заттарын көрсетеді және атайды.
4. Киім, аяққиімдердің әртүрлі материалдардан жасалатынын біледі, олардың кейбірін атайды.
5. Киім, аяққиім заттарын таза ұстау және күту қажеттілігі туралы біледі. Күтім бойынша әрекеттерді орындайды.</td><td></td></tr>
</table>

Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Заттарды жалпы белгілері бойынша жіктейді, тағайындалымын түсінеді және маусымдық киім мен аяқкиім түрлерін ажыратады. 2. Киім, аяқкиім жасалатын материалдардың қасиеттерін атайды. 3. Тұрмыстық заттарға күтім жасау бойынша іс-әрекеттерді орындау алгоритмін түсінеді, мұғалімнің бақылауымен киім мен аяқкиімге күтім жасау бойынша қарапайым жұмыстарды орындайды.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Киім мен аяқкиімді функционалдық тағайындалымы мен сыртқы түрі бойынша салыстырады. 2. Тағайындалымына байланысты киім, аяқкиім жасау үшін материалды таңдауды түсіндіреді. 3. Қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, тұрмыстық заттарға, киімге, аяқкиімге күтім жасауды түсіндіреді және орындайды.	

____

(білім беру ұйымының атауы)

Арнайы білім беру ұйымдарының педагогіне арналған сабақ жоспары немесе қысқа мерзімді жоспар

Аяқкиімді неден жасайды?

(сабақтың тақырыбы)

Ауыспалы тақырып	**Өзім туралы**	
Педагогтің аты-жөні		
Күні		
Сынып:	**Қатысушылар саны:**	**Қатыспағандар саны:**
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаттары:	4.1.1.6 аяқкиім жасалған материалды атау; 4.4.1.6 жалпылама сөздерді қолдана отырып, заттарды, табиғи құбылыстарды сипаттау.	
Сабақтың міндеттері: 1. Білім беру: аяқкиім өндірісінің кезеңдерімен және оны жасайтын материалдармен таныстыру. 2. Түзету-дамыту: көру және есту қабілетін дамыту, жалпы және ұсақ моториканың дамуына ықпал ету. 3. Тәрбиелік: пәнге деген қызығушылықты, достық қарым-қатынасты және серіктестік қасиеттерді тәрбиелеу.		

Күтілетін нәтижелер:
Білу: аяқкиім жасалған материалдарды білу, олардың кейбірін атау.
Түсіну: аяқкиім жасалған материалдардың қасиеттерін атау.
Қолдану: аяқкиім бұйымдарын дайындауға арналған материалды оның тағайындалымына қарай таңдауды түсіндіру.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті			Бағалау	Ресурстар
		1-топ және 2- топ	3-топ	4-топ		
Ұйымдастыру сәті	Ұйымдастыру сәтіне лайықты өлең беру.	Хормен жауап беру: Иә!			Эмоционалдық жай-күйін бағалау	Визуальді фрагмент
Түзету жаттығулары	«Аяқкиім» саусақты гимнастикасы	Өздігінен	Бақылау арқылы, педагогтің көмегімен		Мақтау	Дыбыстық сүйемелдеу
Білімді өзектендіру	1. Жаңа материалды оқуға дайындық. «Жұбын тап» ойыны. *Әр оқушыға әртүрлі аяқкиім бейнеленген карталар таратылады.* *Тапсырма: аяқкиімнің әр түріне жұп тауып, түрлі түсті қарындашпен шеңбер жасау (әр жұп үшін – басқа түс).* Проблемалық сұрақ: *Адамға қанша жұп аяқкиім керек?*	Тапсырманы өз бетінше орындайды (аяқкиімнің 4-5 түрінің карточкасы). Талқылауға белсенді қатысады.	Тапсырманы педагогтің бақылауымен орындайды (карточкада аяқкиімнің 3 түрі бар). Талқылауға қатысады.	Мұғалімнің көмегімен тапсырманы орындайды (карточкада аяқкиімнің 2 түрі бар). Оқушының соңынан қайталайды.	ФО	Жеке тапсырмасы бар карточкалар

Сабақтың тақы-рыбын хабарлау	Бүгін сабақта аяқкиімді кім және қайда жасайтынын және аяқкиімнің практикалық және әдемі болуы үшін қандай материалдар қажет екенін білеміз.					Фотоколлаж
Жаңа мате-риалмен жұмыс	1. «Аяқкиім фабрикасында» таныстырылымы. 2. Оқулықпен жұмыс (19-б.). 3. Аяқкиім тігуге арналған материалдар коллекциясын қарастыру.	Мәтінді оқу, мәтін бойынша сұрақтарға жауап беру. Талқылауға қатысады. Сұрақтарға жауап береді.	Оқуды қадағалайды, іріктеп оқиды. Әңгімеге қатысады.	Жеке оқыту бағдарла-масына сәйкес.	ФО	Танысты-рылым, оқулық, мате-риалдар жинағы
Динами-калық үзіліс	Сергіту жаттығуы	Фронтальді жұмыс			Мақтау	Бейнекөрініс
Оқы-ғанды бекіту	1. «Су бола ма, су болмай ма?» тәжірибесін өткізу. Жауынды ауа райына арналған аяқкиім неліктен резеңкеден жасалады? – Бұл сұраққа жауап беру үшін тәжірибе өткізейік. Табаққа аздап су құямыз – шалшық пайда болады, резеңке және мата қолғап киіп алып, шалшықта «жүреміз».	Тәжірибе жүргізуге қатысады, өз іс-әрекеттеріне түсініктеме береді, нәтижелерді талқылайды, қорытынды жасайды.	Тәжірибе жүргізуге қатысады, өз іс-әрекеттеріне түсініктеме береді, нәтижелерді талқылайды.	Тәжірибені өткізуге қатысады, педагогтен кейін тәжірибені өткізу тәртібін қайталайды.	ФО	Оқулық, Тәжірибелік жабдық (поднос, 1 резеңке қолғап, 1 мата қол-ғап (бала саны бойынша), су құйылған ыдыс)

	Қай қолғап су болды? Қайсысы су болмады? Демек, резеңке су өткізбейді. Енді «жауынды ауа райына арналған аяқкиімді неліктен резеңкеден тігеді?» деген сұраққа жауап бере аламыз (20-б.).					
Сабақтың қорытын-дысы	1. Бүгін сабақта не істедіңдер? 2. Аяқкиімді қайда тігеді? 3. Аяқкиім үлгісін кім ойлап табады? 4. Неліктен жаңбырлы ауа райына арналған аяқкиім резеңкеден жасалуы керек? Біз мұны қалай дәлелдедік?	Сабақта естіген сөздер мен сөз тіркестерін қолдана отырып, толық сөйлеммен жауап береді.	Сұрақтардың біріне жауап береді.	Суретке сүйене отырып жауап береді.	ФО	
Үй тапсыр-масы		20-б., 3-тапсырма.	20-б, 2-тапсырма.	20-б., 1-тапсырма, аяқкиімді көрсет және түрлерін ата.		

«Мектеп. Сынып» оқу картасының технологиялық картасы

Сабақ саны	7	
«Менің мектебім» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (Күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Мектепте, сыныпта, сабақта, үзілісте мінез-құлық ережелерін білу. Өзінің және мектеп оқушыларының дұрыс және дұрыс емес мінез-құлқын ажырату. 2. Мектептің жанындағы құрылыстар, жайлар және олардың тағайындалымы туралы, мектеп қызметкерлері және олар орындайтын жұмыс туралы түсінік болу. 3. Сынып бөлмесінде жиһазды тізімдеу және көрсету, оның тағайындалымы туралы айту. 4. Сыныптағы кезекшілік ережелерін және сынып бойынша кезекшінің міндеттерін білу. 5. Ағымдағы күннің сабақ кестесі туралы білу, күнделіктегі жазбалармен салыстыру. 6. Мектепте өткізілетін іс-шаралар мен мерекелер туралы білу.	1. Мектепте мінез-құлық ережелерін сақтау керек екенін түсіну. 2. Жарақаттану қаупі бар жағдайларды сипаттау және олар пайда болған кездегі мінез-құлық ережелерін білу. 3. Мектеп жайлары мен мектеп жанындағы құрылыстарды атау. 4. Мектеп қызметкерлері және олардың міндеттері туралы айту. 5. Сынып жиһазының тағайындалымын түсіну және түсіндіру, мектеп мүлкіне ұқыпты қарау. 6. Сынып кезекшісінің міндеттерін түсіндіру және орындау. 7. Күнделіктегі сабақ кестесіне сүйене отырып ағымдағы күннің сабақтарының реттілігін атау. 8. Мектеп іс-шаралары мен мерекелерін өткізуге қатысу.	1. Мектептегі мінез-құлық ережелерін түсіндіру және сақтау, әртүрлі жағдайларда өзінің мінез-құлқын бағалау. 2. Мектеп жайларында, мектепке іргелес аумақта бағдарлану. 3. Директордың, дәрігердің кабинеті, кітапхана, шеберханалар, спорт алаңы, ойын алаңы және т.б. қайда екенін білу. 4. Мектеп қызметкерлеріне аты және әкесінің аты бойынша жүгіну. 5. Сыныпта тәртіпті сақтау, сынып жиһаздары мен мектеп мүлкіне күтім жасау және ұқыпты қарау бойынша практикалық іс-қимылдарды орындау. 6. Сынып бойынша кезекшінің міндеттерін орындауға жауапкершілікпен қарау. 7. Күнделіктің міндетті және ұқыпты жүргізілуіне жауапкершілікпен қарау. 8. Мектеп іс-шаралары мен мерекелерін дайындауға және өткізуге қатысу.

Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Кітапханаға, шеберханаларға экскурсиялар. Графикалық жаттығулар (сызықтау, жиектеу және т.б.), зейінді, есте сақтауды, кеңістіктік қабылдауды дамытуға арналған жаттығулар. Тәжірибе жүргізу: «Неліктен терезе әрқашан сол жақта?» Жаднамалар, күн тәртібі, мектеп этикеті ережелерін құрастыру. Кроссворд құрастыру және шешу. Ұжымдық композицияларды орындау: сыныпты мерекеге безендіру, «Алақан ағашы». Проблемалық және әлеуметтік-тұрмыстық жағдайларды шешу.
Сөйлесу-коммуникативтік қызмет. Оқу мәтінінде оқылған сөздер мен сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауаптар. Диалогке, сұраулы сөйлемдерді пайдалана отырып әңгімелесуге қатысу. Ұсынылған жоспар, суреттер сериясы, тақырып, сызба-сурет бойынша жеке тәжірибеге негізделген әңгіме құрастыру. Қысқа өлеңдерді, санауыштарды, физикалық минуттарды, мақал-мәтелдерді үйрену. «Қайсысы? Қандай?», «Айтамын және көрсетемін», «Не жасырғанымды шеш», «Кеше, бүгін, ертең», «Бір сөзбен жауап бер», «Солай ма, жоқ па?», «Айтшы, қашан?» және т. б. ойын жаттығуларына қатысу.
Сөздер мен сөз тіркестері. Оқу керек-жарақтары, сынып бөлмесі, оқу жиһазы, мектеп жиһазы, мектептің мекенжайы, орналасқан жері, жайлылығы, жайлы, сынып және мектеп жабдықтары, сәлемдесу, мінез-құлық мәдениеті, мәдени, сыпайы қарым-қатынас, сәлемдесу, мектеп қоңырауларының кестесі, сабақ уақыты, сақтау, кезекшілік, кезекшілік уақыты, кезекшінің міндеттері, кезекші, күнделікке жазба жүргізу, күнделік толтыру, электрондық күнделік, мектеп этикеті, үй-жай, кабинет, мамандық, қызығушылық, басшылық, шеберхана, кітапхана, кітапханашы, спорт залы, Орамал тастау, акт залы, достастық, бастама, ұйымшыл ұжым.
Оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Мектепте, сыныпта, шеберханаларға, кітапханаға және мектептің басқа да жайларына барған кезде мінез-құлық ережелерін білу және сақтау. Сабаққа қажетті оқу заттары мен құралдарын дайындау. Сабақта мінез-құлық ережелерін сақтау, сөйлеу этикеті, мектеп этикеті ережелерін қолдану.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Алған білімдері мен біліктерін ӘТБ сабақтарында, қазақ, орыс тілдерінде, оқу және сөйлеуді дамыту, еңбекке баулу, бейнелеу өнері, өзін-өзі ұстау мәдениеті, сабақта, үзілісте, учаскеде, тұрмыста практикалық жұмыстарда қолдану.
Жабдықтар. Оқулық, жеке тапсырмалары бар карточкалар, дидактикалық және иллюстрациялық материал, плакаттар, стендтер, жаднамалар, практикалық жұмыстарды, тәжірибелерді жүргізуге арналған жабдық.

«Мектеп. Сынып» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Мектеп керек-жарақтарын, мектеп жиһаздарын білу және атау.	**1.** Жұмбақтарды шеш: Күнделік, дәптер туралы жұмбақтар беру.
2. Мектептің негізгі ерекше мәні бар күндерін білу. 3.Тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру.	**2.** Оқу жылы қашан басталады? ☐ 1 қаңтар ☐ 1 желтоқсан ☐ 1 қыркүйек ☐ 1 мамыр 3. Сөйлемді аяқта: Дәптерге қаламмен жазады, ал тақтаға – … . Оқушылар математика сабағында … шешеді.
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Мектепте мінез-құлық ережелерін сақтау керек екенін түсіну. 2. Мектеп жайларын атау, функционалдық тиістілігі бойынша ажырату. 3. *Күн тәртібінің* не екенін түсіну.	**1.** Денешынықтыру сабағында әр оқушыда не болуы керек? ☐ спорттық тапанша ☐ спорттық шаш үлгісі ☐ спорттық киім 2. Жұмбақты шеш. Сынып туралы жұмбақ. Шешуін таңда: асхана, кітапхана, киім ауыстыратын бөлме. 4. Төменде берілген уақытта не істейтініңді айт? Таңертең: ______________________________ Күндіз: ______________________________ Кешке:______________________________ Түнде:_______________________________

Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Мектеп жиһаздарының тағайындалымын түсіндіру. 2. Мектептегі тәртіп ережелерін сақтау. 3. Мектептің сабақ кестесіне сүйену.	**1.** Затты сипаттамасы бойынша тап: *<u>Ол жаңа, мектепке арналған, оқушыға арналған, аласа, ағаштан жасалған болуы мүмкін…</u>* □□□□□ 2. Қай пікірді дұрыс деп санайсың? Түсіндір. □ Барлық мұғалімдермен сәлемдесу керек. □ Тек сабақ жүргізетін мұғаліммен сәлемдесу керек. □ Тек өзің білетін мұғалімдермен сәлемдесу керек. 3. Мектептің сабақ кестесінде «Айналадағы әлем» пәні тұрған аптаның күндерін қанат белгісімен белгіле. □ дүйсенбі □ жұма □ сейсенбі □ сенбі □ сәрсенбі □ жексенбі □ бейсенбі Мектепте сабақ болмайтын апта күндерін сызып таста.

«Мектеп. Сынып» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік дәрежесі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Мектепте, сыныпта, сабақта, үзілісте мінез-құлық ережелерін біледі. Өзінің және мектеп сыныптастарының дұрыс және дұрыс емес мінез-құлқын ажыратады. 2. Негізгі мектеп жанындағы құрылыстар, мектеп үй-жайлары және олардың тағайындалымы туралы, мектеп қызметкерлері және олар орындайтын жұмыс туралы түсінігі бар. 3. Сыныптағы жиһазды тізімдейді және көрсетеді, оның тағайындалымы туралы айтады. 4. Сыныптағы кезекшілік ережелерін және сынып бойынша кезекшінің міндеттерін біледі. 5. Ағымдағы күннің сабақ кестесі туралы біледі, күнделіктегі жазбалармен салыстырады. 6. Мектепте өткізілетін іс-шаралар мен мерекелер туралы біледі.	

Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Мектепте мінез-құлық ережелерін сақтау керектігін түсінеді. 2. Жарақаттану қаупі бар жағдайларды сипаттайды және олар туындаған кездегі мінез-құлық ережелерін біледі. 3. Мектеп жайлары мен мектеп жанындағы құрылыстарды атайды. 4. Мектеп қызметкерлері және олардың міндеттері туралы әңгімелейді. 5. Сынып жиһазының тағайындалымын түсінеді және түсіндіреді, мектеп мүлкіне ұқыпты қарайды. 6. Сынып бойынша кезекшінің міндеттерін түсіндіреді және орындайды. 7. Күнделіктегі кестеге сүйене отырып ағымдағы күннің сабақтарының реттілігін атайды. 8. Мектеп іс-шаралары мен мерекелерін өткізуге қатысады.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Мектептегі мінез-құлық ережелерін түсіндіреді және сақтайды, әртүрлі жағдайларда өзінің мінез-құлқын бағалайды. 2. Мектеп жайларында, мектепке іргелес аумақта бағдарланады. 3. Директордың, дәрігердің кабинеті, кітапхана, шеберханалар, спорт алаңы, ойын алаңы және т.б. қайда орналасқанын біледі. 4. Мектеп қызметкерлеріне аты және әкесінің аты бойынша жүгінеді. 5. Сыныпта тәртіпті сақтау, сынып жиһаздары мен мектеп мүлкіне күтім жасау және ұқыпты қарау бойынша практикалық іс-қимылдарды орындайды. 6. Сынып бойынша кезекшінің міндеттерін орындауға жауапкершілікпен қарайды. 7. Күнделіктің міндетті және ұқыпты жүргізілуіне жауапкершілікпен қарайды. 8. Мектеп іс-шаралары мен мерекелерін дайындауға және өткізуге қатысады.	

____

(білім беру ұйымының атауы)

Арнайы білім беру ұйымдарының педагогіне арналған сабақ жоспары немесе қысқа мерзімді жоспар

Күнделік не үшін керек? Сабақ кестесі

(сабақтың тақырыбы)

Ауыспалы тақырып	Менің мектебім	
Педагогтің аты-жөні		
Күні		
Сынып:	**Қатысушылар саны:**	**Қатыспағандар саны:**
Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаттары:	4.1.2.5 ағымдағы күннің сабақ кестесін атау; 4.4.1.11 өз сөзінде көмекші сөздер, жалғаулықтар, кейбір үстеулер көмегімен кеңістіктік және уақытша қатынастарды білдіретін сөздер мен сөз тіркестерін қолдану.	
Сабақтың міндеттері: 1. Білім беру: сабақ кестесі және мектеп күнделігін жүргізу туралы білімді қорытындылау, электрондық күнделік туралы білім беру. 2. Түзету-дамыту: практикалық іс-әрекеттерді орындау негізінде танымдық қызығушылықты, сенсорлық процестерді дамыту. 3. Тәрбиелік: күнделік жүргізу үшін жауапкершілік сезімін тәрбиелеу.		
Күтілетін нәтижелер: Білу: мектеп сабақтарының кестесі туралы біледі және мектеп күнделігін жүргізуге бағдарланады, электрондық күнделіктің бар екенін біледі. Түсіну: *мектеп* және *электронды күнделік* ұғымдарын ажыратады. Қолдану: мектеп және электронды күнделік жүргізу ережелері мен парақтарын қысқаша сипаттайды.		

Сабақтың барысы						
Сабақтың кезеңі	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті			Бағалау	Ресурстар
		1-топ және 2- топ	3-топ	4-топ		
Ұйым-дастыру сәті	Ұйымдастыру сәтіне лайықты өлең беру.				Эмоцио-налдық жай-күйін бағалау	Визуальді фрагмент
Түзету жатты-ғулары	1. Көз гимнастикасына арналған жаттығулар.	Екі көзін де жұмады. Көзі жұмулы. Көздерін ашады, Көзбен көпірді салады. Көзбен О әрпін салады. Көздерін жоғары қаратады, Төмен түсіреді. Оңға, солға қарайды. Жоғары, төмен қарайды.		Педагогтің бақылауымен орындайды.	Мақтау	Дыбыстық сүйемелдеу
Білімді өзек-тендіру	1. Сабақтың тақырыбына дайындық. Жұмбақ: *Оқушыға күнде еріп жүретін не?* 2. Әңгімелесу: – Күнделік не үшін қажет? – Күнделік беттерін парақтау арқылы біз не туралы біле аламыз? – Күнделікке сабақ кестесін не үшін жазу керек?	Жұмбақты шешеді. Әңгімеге белсенді қатысады, сұрақтарға жауап береді, күнделіктегі жазбаларды көрсетеді.	Шешуін қайталайды. Әңгімеге қатысады, күнделікке сүйенеді.	Күнделікті көрсетеді. Оқушылар-дың соңынан жауаптарды, әрекеттерді қайталайды.	ФО	Күнделік, визуальді фраг-менттер

	– Онсыз үй тапсырмасын орындай алмайсың. Мектеп күнделігі сәннен қалып барады, көп ұзамай біз оны тек мұражайдан көре аламыз.					
Сабақтың тақырыбын хабарлау	Бүгінгі сабақта электронды күнделікпен танысамыз, оның қайда «тұратынын» және оны қалай пайдалану керектігін білеміз.					
Жаңа материалмен жұмыс	1. Пәндік жұмыс. – Электрондық күнделіктер қайда «тұрады»? «Bilimal» автоматтандырылған ақпараттық жүйесінде, яғни интернетте. – Электрондық күнделікті қалай ашу керек? Мектепте оқушыларды жүйеде тіркейді және электронды күнделік жүргізеді, тіркеу карточкасын береді. – Электрондық күнделік бетін зерттейміз.	Практикалық жұмысқа қатысады, тіркеу карточкасын қарайды, олардың деректері қайда жазылғанын көрсетеді, нұсқауларға сәйкес (педагогтің көмегімен) жеке планшеттерде электрондық КҮНДЕЛІК ашу бойынша әрекеттерді орындайды. Жауап береді және сұрақтар қояды.		Жеке оқыту бағдарламасына сәйкес.	ФО	Оқулық, күнделік, мәтіндік және графикалық карталар, планшеттер
	– Мектеп күнделігінен айырмашылығы бар ма?	Мектеп пен электрондық күнделік туралы ақпаратты салыстырады.	Әңгімеге қатысады.			

Сабақтың қорытын-дысы	1. Бүгінгі сабақта не істедіңдер? 2. Нені үйрендіңдер? 3. Естеріңде қалғаны не?	Толық сөйлем-мен жауап береді. *Электронды күнделік* терми-нін қайталайды.	Сұрақтардың біріне жауап береді. *Электронды күнделік* тер-минін қайта-лайды.	Оқушылардың жауаптарына сүйене отырып жауап береді	ФО	Визуальді объектілер
Үй тап-сырмасы		28-б., оқу, 29-б., 5, 6-тапсырма	29-б., 3, 4-тапсырма.	29-б., 1-тапсырма.		

«Жыл мезгілдері. Ауа райы» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	1	
«Менің мектебім» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Жыл мезгілдерінің өзгеруі туралы білу. Жыл мезгілдерінің негізгі белгі-лерін білу, оларды суреттерден тану және атау. 2. Айлардың аттарын білу, оларды ретімен және жыл мезгілдері бойын-ша атау. 3. *Ерте, кеш* ұғымдарын білу, олар-ды қолдану. 4. Термометр көмегімен ауа темпе-ратурасын өлшеу туралы білу.	1. Әртүрлі мезгілдерге тән белгілер-ді түсіну және салыстыру. 2. Жыл мезгіліне сәйкес келетін ай-ларды атау. 3. *Ерте, кеш*, жыл мезгілдеріне қа-тысты анықтамалардың мағынасын түсіну. 4. Ауа температурасы термометр-мен өлшенетінін, термометрдің көр-сеткіштері шартты белгілер арқылы жазылатынын түсіну.	1. Жылдың әр уақытында ауа райын бақылау, бақылау нәтижелерін тіркеу, қарапайым тұжырымдар мен қоры-тындылар жасау. 2. Ай мен жыл мезгілінің арақатына-сын белгілеу, халық ырымдарын білу. 3. Жыл мезгілінің *ерте, кеш кезеңі* ұғымдарының мағынасын түсіндіру, мысалдар келтіру. 4. Ауа температурасын өлшеу, өлшеу нәтижелерін шартты белгілерді қолда-на отырып жазу.

Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылау күнделігін ресімдеу, ауа райын бақылау күнделігін (күнтізбесін) жүргізу, шартты белгілерді қолдану, халық ырымдарын жазу. Өлшеу құралдарын (термометр) қолдана отырып ауа температурасын өлшеу, өлшеу нәтижелерін жазу, ауа температурасының белгісін оқу және нақты сезімдермен салыстыру. «Жыл мезгілдері» оқу құралы бойынша практикалық жұмыс, жіктеу, саралау жаттығуларын орындау. Халық ырымдары альбомын ресімдеу.
Сөйлеу-коммуникативтік қызмет. Сөйлеуде заттарды, маусымдық табиғат құбылыстарын және олардың белгілерін білдіретін сөздерді қолдану. Оқу мәтінінде оқылған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауаптар. Себеп-салдар байланысын, мақал-мәтелдерді, халық ырымдарын, жеке тәжірибені білдіретін сөйлемдерді қолдана отырып диалогке, әңгімеге қатысу.
Сөздер мен сөз тіркестері. Жыл мезгілдері, төрт мезгіл, ай, кезең, маусым, маусымдық өзгерістер, маусымдық табиғат құбылыстары, жүйелілік, жыл мезгілдерінің ауысуы, ауа райы күнтізбесі, ауа райының өзгеруі, ауа температурасы, температураны өлшеу, өлшеу құралдары, термометр, бұлттылық, көшпелі бұлт, жауын-шашын, жаңбыр, қар, бұршақ, қырау, найзағай, кемпірқосақ, тұман, көктайғақ, желді күн райы, жел (солтүстік, оңтүстік, жылы, суық), дауыл, желсіз күн райы, аралас ауа райы, ғарыш метеосерігі, ресми ауа райы болжамы, ауа райын ғылыми болжау.
Оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Табиғатта бақылау, тәжірибе және практикалық жұмыстар жүргізу кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен қауіпсіздік техникасы ережелерін білу және сақтау; бақылау, тәжірибе жүргізуге арналған жабдықты орналастыра білу; жазбалар мен суреттемелер жүргізу; бақылау, тәжірибе, практикалық жұмыс нәтижелерін тіркеу. Жабдыққа, құралдарға ұқыпты қарау, абайлап жұмыс істеу.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Алған білімдері мен іскерліктерін сабақта қолдану: оқу және сөйлеуді дамыту, математика, орыс тілі, бейнелеу өнері, еңбекке баулу, учаскеде, бақылау жүргізу кезінде, тұрмыста практикалық жұмыстар жүргізу.
Көрнекіліктер. Оқулық, ауа райын бақылау күнделігі, планшет, бақылау нәтижелерін тіркеу бланкілері, өлшеу құралдары (термометр, флюгер), табиғаттың мезгілдік құбылыстарының суреттері мен фотосуреттері, таныстырылымдар, бейнематериалдар, интернет-ресурстар.

«Жыл мезгілдері. Ауа райы» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалардың мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Жыл мезгілдерін білу. 2. Күз айларының атауларын білу. 3. Жыл мезгілдерінің негізгі белгілерін білу.	**1.** Қанша жыл мезгілі бар? Картаны боя. 2 4 6 **2.** Күз айларын ата: *- желтоқсан;* *- наурыз;* *- қыргүйек.* **3.** Сөйлемді аяқта: Жазда жылы, ал қыста ________ .
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Термометр көрсеткіштерінің мәнін түсіну. 2. Табиғат құбылыстарының не екенін түсіну. 3. Жыл мезгілдерін ажырату.	**1.** Ауа температурасының көрсеткіштерін оқы: $+25^o$, $+ 10^o$, $- 15^o$ **2.** Анықтаманы аяқта: *Табиғат құбылыстары – бұл табиғатта болатын ____.* **3.** Жыл мезгілінің атауын таңда және астын сыз: *Қыстау, қыс, қыстақ.*
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Ауа райын бақылау күнделігінде шартты белгілерді жазып алу және оқу. 2. Жыл мезгілі мен ерекше табиғат құбылыстарын түсіндіру және салыстыру. 3. Қарапайым тұжырымдар жасау.	**1.** Шартты белгілерге сәйкес бүгін ауа райы қандай екенін айт. *t* $+15^o$ **2.** Қандай табиғат құбылыстары жасырынған? Олар қашан болады? 1) КМІРОЕПКОСҚА; 2) А_ З **3.** Үлгі бойынша табиғат құбылыстарының атауларын құрастыр. Осы табиғи құбылыстардың қайсысын тек күзде байқауға болады?

«Жыл мезгілдері. Ауа райы» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік деңгейі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Жыл мезгілдерінің өзгеруі туралы біледі. Жыл мезгілдерінің негізгі белгілерін біледі, оларды суреттерден таниды және атайды. 2. Ай атауларын біледі, оларды ретімен және мезгіл бойынша атайды. 3. *Ерте, кеш* ұғымдарын біледі, оларды қолданады. 4. Термометр көмегімен ауа температурасын өлшеу туралы біледі.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Әртүрлі мезгілдерге тән белгілерді түсінеді және салыстырады. 2. Жыл мезгіліне сәйкес келетін айларды атайды. 3. Жыл мезгілдеріне қатысты *ерте, кеш* сөздерінің анықтамаларының мағынасын түсінеді. 4. Ауа температурасы термометрмен өлшенетінін, термометрдің көрсеткіштері шартты белгілер арқылы жазылатынын түсінеді.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Жылдың әр уақытында ауа райын бақылайды, бақылау нәтижелерін тіркейді, қарапайым қорытындылар мен тұжырымдар жасайды. 2. Жылдың айы мен уақытын салыстырады, халықтық белгілерді біледі. 3. Жылдың *ерте, кеш* кезеңі ұғымдарының мағынасын түсіндіреді, мысалдар келтіреді. 4. Ауа температурасын өлшейді, өлшеу нәтижелерін шартты белгілер арқылы тіркейді.	

САБАҚТА ПРАКТИКАЛЫҚ ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Түрі	«Термометр» тәжірибесі		
Мақсаты	Эксперименттік жағдайда температураны өлшеуге, нәтижелерді жазуға және салыстыруға үйрету. (*оқушылар шартты белгілермен таныс болған жағдайда нәтижелерді белгілеу: ţ – температура; ˚ – градус; – суық; + жылы).		
Жабдықтар	Бір стақан жылы және суық су, термометр, тәжірибе нәтижелерін жазуға арналған парақ.		
Тәжірибе жүргізу	Педагогтің тәжірибесін көрсету.		
Тәжірибе сипаттамасы.	1- және 2-топ	3-топ	4-топ
Мәселені белгілеу: жылы және суық судың температурасы қалай ерекшеленеді? 1. Жылы судың температурасын өлшеу, оны жазып алу _____________. 2. Суық судың температурасын өлшеу, оны жазып алу ___________________________. 3. Қандай суда термометрдің боялған сұйықтығы түтік бойымен жоғары көтеріледі?___. 4. Боялған сұйықтық қандай суда төмен түседі? _________________________. 5. Жылы суда термометр көрсеткіші суық суға қарағанда _________ (жоғары, төмен). Сыныптағы және көшедегі ауа температурасын өлшеуге және салыстыруға арналған тапсырма. + Сыныптағы және көшедегі байқалған ауа температурасын жаз: ______ ______ Қайда жылырақ? Қанша градусқа жылы?	Тәжірибенің жүргізілуін қадағалау, Өлшеу нәтижелерін жазу. Сұрақтарға жауап беру. Температураны салыстыру. Қорытынды тиянақтамасы. Жүйелі әңгімелеу түрінде (мұғалімнің көмегімен) олар қандай міндет қойылғаны, қандай материалдар мен жабдықтар пайдаланылғаны, жабдықты қалай дайындағаны, не байқағаны және қандай қорытынды жасалғаны туралы есеп береді.	Педагогтің іс-әрекетіне түсініктеме беру. Әңгімеге қатысу. Оқушының соңынан сұраққа жауапты қайталау. Есеп құрастыруға қатысу.	Жеке оқыту бағдарламасына сәйкес.

«Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер. Күз мезгілі» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	3	
«Менің мектебім» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. *Ерте, кеш* ұғымдарын білу және оларды қолдану. 2. Күздегі табиғаттың мезгілдік құбылыстары туралы түсінікке ие болу (өзендердің қатуы, қырау, қылау, сіркіреген жаңбыр), оларды тану және атау. Өсімдіктер мен жануарлар өміріндегі негізгі маусымдық өзгерістерді білу Күзде табиғаттағы мезгілдік өзгерістерді бақылауға қатысу. 3. Ауылдағы және қаладағы еңбек түрлері туралы, күзде өсімдіктер мен жануарларға күтім жасау жөніндегі адамдардың қызметі туралы түсінікке ие болу. 4. Мұғалімнің жетекшілігімен мектеп жанындағы учаскедегі жұмыстарға қатысу. 5. Өсімдіктер, жануарлар, табиғат құбылыстары, ұсынылған жоспарға сәйкес табиғаттағы мезгілдік өзгерістер, тірек сөздер, мұғалімнің жетекшілігімен суреттер сериясы туралы қысқаша әңгімелер құрастыруға қатысу.	1. Күздің кезеңдеріне қатысты *ерте, кеш* анықтамаларының мағынасын түсіну. 2. Күзде табиғаттың мезгілдік құбылыстарын бақылауға қатысу, бақылау іздері бойынша сұрақтарға жауап беру, қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды түсіну. 3. Адамдардың жануарлар мен өсімдіктерге күтім жасау әрекеті маусымдық жағдайларға байланысты екенін түсініп, мысалдар келтіру. 4. Мектеп жанындағы учаскені абаттандыру және көгалдандыру, мектеп бақшасы мен гүл бақшасында егін жинау және тұқым жинау бойынша жұмысқа қатысу. 5. Мұғалімнің көмегімен ұсынылған жоспарға (сызбаға) сәйкес өсімдіктер, жануарлар, күзгі табиғат құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы қысқаша әңгіме құрастыру.	1. Жылдың *ерте, кеш кезеңі* ұғымдарының мағынасын түсіндіру, мысалдар келтіру. 2. Күзгі табиғат құбылыстарын бақылау, оларды жазғы құбылыстармен салыстыру, тірі және өлі табиғат арасында қарапайым байланыс орнату, өз пікірлерін білдіру. 3. Жыл мезгіліне байланысты өсімдіктер мен жануарларға күтім жасау үшін адамның еңбек түрлерінің тәуелділігін түсіндіру және байланыстыру. 4. Жыл мезгілінің өзгеруіне (тұқым жинау, егін жинау және т.б.) сәйкес, оның ішінде, мектеп жанындағы учаскеде практикалық іс-әрекеттерді саналы түрде қолдануды көрсету. 5. Өсімдіктер, жануарлар, табиғат құбылыстары, күздегі мезгілдік өзгерістер туралы қысқаша әңгіме құрастыру. 6. Қолөнерге арналған табиғи материалдардың түрлерін ажырата білу, оларды дайындауға қатысу.

Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылау күнделігін (күнтізбесін) жүргізу. Экскурсиялар, тәжірибелік-эксперименттік жұмыс (далалық жағдайда бақылау, тәжірибе, эксперимент). Бақылау күнделіктерін (күнтізбесін) жүргізу: ауа райына, тәжірибе жүргізуге (сурет салу, жазу), экспериментке (қорытындылар, тұжырымдар). Табиғаттағы белгілер: «Шалшықтардағы алғашқы мұз», «Орман шілтері», «Ұшып кетті», «Құстарға жем дайындаймыз». Жұмбақтар шешу. Халық мақал-мәтелдерінің, жұмбақтардың картотекасын жасау. Табиғаттану әдебиетін оқу. Мектеп жанындағы учаскеде жұмыс жасау, қолөнер жасау үшін табиғи материал дайындау.
Сөйлесу-коммуникативтік қызмет. Сөйлеуде заттарды, жалпылама сөздерді, табиғаттың мезгілдік құбылыстары мен олардың белгілерін, күзгі айлардың атауларын (оның ішінде, халықтық), күз кезеңдерін, күзгі кезеңдегі адамдардың іс-әрекеттерінің түрлерін білдіретін сөздерді қолдану. Оқу мәтінінде оқылған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауаптар. Салыстыруды, себеп-салдарлық байланыстарды білдіретін сөйлемдерді пайдалана отырып, диалогке, әңгімеге қатысу. Жоспарға, суреттер сериясына, тірек сөздерге, сызбаға, жеке тәжірибеге сәйкес қысқа әңгіме құрастыру. Мектеп жанындағы учаскеде жұмыстың орындалуын, бақылау жүйелілігін жоспарлау. Қысқа өлеңдер, санағыштар, физикалық минуттар, мақал-мәтелдер, халықтық ырымдар, табиғаттану әдебиеттерін оқу. «Ауа райы қандай екенін айт?», «Ненің жапырағы? Ненің бұтағы?», «Алдымен қайсысы, содан кейін қайсысы?», «Қашан екенін айт?», «Қайсысы не үшін?» ойындар мен ойын жаттығуларына қатысу.
Сөздер мен сөз тіркестері. Күз: түрлі түсті, саңырауқұлақ маусымы, жапырақ түсінің өзгеруі, жапырақтың түсуі, әшекейленген киім, жыл мезгілінің белгілері, қыргүйек, балшық, қыс басы, лайсаң, аяз, сіркіреген жауын, ұйытқыған жел, қыстау, көшеттер, түлеу, бояу, тұқым, қимылдамай қалу, тор, азықтың жеткіліксіздігі, кету, ұшу, ұшып келу, қоныс аударатын және қыстап қалатын құстар, үйір, танап, тізбек, топ, топ бастаушысы, қамқор қожайын, егін, көгөніс қоймасы, астық қоймасы, өнімді сақтау, солу, пісу, маусымдық жұмыстар, қысқа дайындық, егістіктегі жұмыстар, комбайн, жылыту жүйесі,
Оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылауларды, тәжірибелер мен практикалық жұмыстарды жүргізу кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен қауіпсіздік техникасы ережелерін білу және сақтау, тәжірибе жүргізу үшін жабдықтарды орналастыру, жазбалар мен суреттемелер жүргізу, тәжірибе, практикалық жұмыс нәтижелерін тіркеу. Ұқыпты жұмыс істеу, жабдыққа, құралдарға мұқият болу.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Алған білімдері мен іскерліктерін мына сабақтарда қолдану: математика (уақытша және кеңістіктік бағдарлау, топтастыру, салыстыру, сенсорлық эталондар бойынша оқшаулау), орыс тілі, оқу және сөйлеуді дамыту, еңбекке баулу, бейнелеу өнері, мінез-құлық мәдениеті; тірі және өлі табиғат нысандарын бақылау кезінде, сабақта, учаскеде, тұрмыста практикалық жұмыстарда.

Көрнекіліктер. Оқулық, дидактикалық және иллюстрациялық материал (жаз, күз бейнесімен), ай атаулары бар карточкалар, фотоматериалдар, бейне-, киноматериалдар, музыкалық туындылардың және күз тақырыбындағы суреттердің репродукцияларының аудиожазбасы, дыбыс жазу (жапырақтардың, желдің, жаңбырдың шуы), таныстырылымдар, бақылау күнделігі, бақылау, практикалық жұмыстар, тәжірибелер жүргізуге арналған жабдықтар мен аспаптар.

«Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер. Күз мезгілі» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалардың мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Күздің негізгі белгілері мен күзгі жұмыс түрлерін білу. 2. Табиғаттың мезгілдік құбылыстары туралы түсінікке ие болу. 3. Күздегі жануарлар өміріндегі маусымдық өзгерістерді білу.	**1.**Сөйлемді аяқта. *Адамдар күзде (не?) киеді – … .* *Ағаш жапырақтары қайтті (сарғайды?) – … .* *Адамдар ормандарда, бақтарда, егістіктерде және көкөніс бақтарында (не?) жинады? – … .* **2.** Сөйлемдерді тыңдап, сұрақтарға жауап бер. Алтын күз келді. Күз (қандай?) … Аспанда сұр бұлттар бар. Бұлттар (қандай?) … Суық жаңбыр сіркіреп тұр. Жаңбыр (не істеп тұр?) … Жер әдемі кілем тәрізді. Жер қандай кілем тәрізді? Күзде жер әдемі кілем тәрізді деп неліктен айтады? **3.** Үйдің жанынан қандай жануарларды бақылауға болады?
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Күз айларын ретімен атау. 2. Қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды түсіну. 3. Табиғаттағы бақылау нәтижелері бойынша сұрақтарға жауап беру.	**1.** Күзгі айлардың аттарын ретімен оқы. *Қараша Қыркүйек Қазан* **2.** Сөйлемдерді аяқта: *Жазда жаңбыр жылы, ал күзде … .* *Қыркүйек айында күз басталады, ал … … .* *Жазда алма піспейді, ал күзде… .* **3**. Өрмекшінің неше <u>жұп аяғы</u> бар? Шеңберді санмен боя. (1) (2) (3) (4)

Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Табиғаттағы мезгілдік өзгерістерді түсінуді көрсету. 2. Сөйлеуде заттарды, әрекеттерді, табиғаттың мезгілдік құбылыстарын, жалпылама сөздерді білдіретін сөздерді қолдану. 3. Жыл мезгіліне сәйкес тірі және өлі табиғат арасында қарапайым байланыс орнату.	**1.** Табиғат құбылысын тап. *Күзде жапырақтың түсуі – бұл … .* *Су тамшылары түріндегі тұнбалар – бұл…* *Таңертеңгі уақытта шөптегі жұқа қар қабаты – бұл… .* **2**. Заттардың әрекеттерін білдіретін мүмкіндігінше көбірек сөз таңда**.** *Жел (не істейді?) соғады, … , …* *Жапырақтар (не істейді?) …* *Құстар (не істейді?) …* *Егін (не істейді?) …* **3.** Қатені түзе. *Күзде ағаш жапырақтары көгереді.* *Тырналар үйшіктерінен жылы жаққа ұшып кетеді. Күзде бүкіл жер қалың қар қабатымен жабылады.*

«Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер. Күз мезгілі» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп ________ Мұғалім______________

Күрделілік деңгейі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. *Ерте, кеш* ұғымдарын біледі, оларды қолданады. 2. Күзде табиғаттың мезгілдік құбылыстары (өзендердің қатуы, қырау, қылаулану, сіркіреген жауын) туралы түсінікке ие болады, оларды таниды және атайды. Өсімдіктер мен жануарлар өміріндегі негізгі маусымдық өзгерістерді біледі. Күзде табиғаттағы мезгілдік өзгерістерді бақылауға қатысады. 3. Ауылда және қалада еңбек түрлері туралы, күзде өсімдіктер мен жануарларға күтім жасау бойынша адамдардың қызметі туралы түсінікке ие. 4. Мұғалімнің жетекшілігімен мектеп жанындағы учаскедегі жұмыстарға қатысады. 5. Ұсынылған жоспарға сәйкес өсімдіктер, жануарлар, табиғат құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер, тірек сөздер, мұғалімнің жетекшілігімен суреттер сериясы туралы шағын әңгімелер құрастыруға қатысады.	

Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Күз кезеңдеріне қатысты *ерте, кеш* анықтамаларының мағынасын түсінеді. 2. Күзде табиғаттың мезгілдік құбылыстарын бақылауға қатысады, бақылау іздері бойынша сұрақтарға жауап береді, қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды түсінеді. 3. Адамдардың жануарлар мен өсімдіктерге күтім жасау әрекеті маусымдық жағдайларға байланысты екенін түсінеді, мысалдар келтіреді. 4. Мектеп жанындағы учаскені абаттандыру және көгалдандыру, мектеп бақшасы мен гүл бақшасында егін жинау және тұқым жинау бойынша жұмысқа қатысады. 5. Мұғалімнің көмегімен өсімдіктер, жануарлар, күзгі табиғат құбылыстары, ұсынылған жоспарға (сызба-ға) сәйкес табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы қысқаша әңгіме құрастырады.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Жылдың *ерте, кеш кезеңі* ұғымдарының мағынасын түсіндіреді, мысалдар келтіреді. 2. Табиғаттың күзгі құбылыстарын бақылайды, оларды жазғы құбылыстармен салыстырады, тірі және өлі табиғат арасындағы қарапайым байланыстарды орнатады, өз пікірін айтады. 3. Жыл мезгіліне байланысты өсімдіктер мен жануарларға күтім жасау үшін адамның еңбек түрлерінің тәуелділігін түсіндіреді және байланыстырады. 4. Жыл мезгілінің (тұқым жинау, егін жинау және т.б.) өзгеруіне сәйкес, оның ішінде, мектеп жанындағы учаскеде практикалық іс-әрекеттерді саналы түрде қолдануды көрсетеді. 5. Өсімдіктер, жануарлар, табиғат құбылыстары, күзде маусымдық өзгерістер туралы қысқаша әңгіме құрастырады. 6. Қолөнерге арналған табиғи материалдың түрлерін ажыратады, оларды дайындауға қатысады.	

«Тірі табиғат. Орман өсімдіктері» оқу тақырыбының технологиялық картасы

<table>
<tr><td>Сабақ саны</td><td colspan="2">5</td></tr>
<tr><td colspan="3">«Бізді қоршаған әлем» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде</td></tr>
<tr><td colspan="3">Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)</td></tr>
<tr><td>Күрделіліктің төменгі деңгейі
(тану)</td><td>Күрделіліктің орташа деңгейі
(түсіну)</td><td>Күрделіліктің жоғары деңгейі
(қолдану)</td></tr>
<tr><td>1. Тірі табиғат нысандары туралы түсінікке ие болу. Өсімдіктер мен жануарлар әлемінің алуан түрі жайлы білу.
2. Жалпылама сөздерді білу және қолдану: жапырақты ағаштар, қылқанжапырақты ағаштар, жеуге жарамды саңырауқұлақтар, улы саңырауқұлақтар, орман жидектері, улы жидектер, пайдалы шөптер, қауіпті шөптер. Олардың кейбірін көрсету және атау.
3. Дәрілік өсімдіктер туралы түсінікке ие болу. Кейбір дәрілік өсімдіктерді және олардың емдік қасиеттерін атау.
4. Саңырауқұлақтың құрылысы туралы түсінікке ие болу, саңырауқұлақ бөліктерін атау.
5. Орман өсімдіктерінің адам мен жануарлар өміріндегі маңызы туралы, ормандағы мінез-құлық ережелерін сақтау туралы білу.</td><td>1. Табиғаттың қандай нысандары тірі табиғатқа жататынын түсіну, мысалдар келтіру.
2. Бір түрлер тобының өсімдіктерін (жапырақты және қылқан жапырақты), жабайы табиғат нысандарын жіктеу. Жалпылама белгіні көрсету. Жабайы табиғат нысандарын сипаттау кезінде жалпылама сөздерді қолдану.
3. Дәрілік өсімдіктерді (қырмызыгүл, шайқурай) сыртқы түрі бойынша ажырату, осы өсімдіктердің емдік қасиеттері туралы айту.
Улы өсімдіктердің қауіптілігін түсіну.
4. Саңырауқұлақтың жеміс екенін, саңырауқұлақтарды жерден жұлуға болмайтынын түсіну.
5. Орман өсімдіктерінің адам мен жануарлар өміріндегі маңызын, ормандағы мінез-құлық ережелерін сақтау, табиғатқа ұқыпты қарау, сирек өсімдіктерді қорғау қажеттілігін түсіну.</td><td>1. Тірі және өлі табиғат нысандарын саралау, таңдауын түсіндіру.
2. Мектеп жанындағы учаскеде жапырақты және қылқанжапырақты ағаштарды көрсету, атау. Ағашты қандай белгілері бойынша танығанын түсіндіру.
3. Жеуге жарамды және улы (қауіпті) саңырауқұлақтарды, жидектерді, шөптерді саралау.
4. Мектеп жанындағы учаскеде дәрілік өсімдіктерді жинауға қатысу.
5. Сызбаға сәйкес саңырауқұлақтың құрылымы туралы айту.
6. Ормандағы мінез-құлық ережелерін орындау, өз әрекеттеріне түсініктеме беру.
7. Ситуациялық тапсырмаларды шешуде білімін қолдану (суық тигенде дәрілік шөптердің қайнатпасын ішу, саңырауқұлақтар жинау және т.б.).</td></tr>
</table>

6. Ұсынылған жоспарға, тірек сөздерге, мұғалімнің жетекшілігімен суреттер сериясы бойынша орман өсімдіктері туралы қысқаша әңгімелер құрастыруға қатысу.	6. Мұғалімнің көмегімен ұсынылған жоспар (сызба) бойынша орман өсімдіктері туралы қысқаша әңгіме құрастыру.	8. Орман өсімдіктері туралы қысқаша әңгіме, белгілерге негізделген әңгіме құрастыру.
Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылау күнделігін (күнтізбесін) жүргізу. Экскурсиялар, тәжірибелік-эксперименттік жұмыс (далалық жағдайда бақылау, тәжірибе, эксперимент). Тәжірибені (сурет салу, жазу), экспериментті (қорытындылар, тұжырымдар) жүргізу нәтижелерін тіркеу. Табиғаттағы бақылаулар: «Шырша инелерін тастай ма?», «Саңырауқұлақтарды кептіреміз», «Қырмызыгүл», «Батады – жүзеді». Жұмбақ ребус шешу. Табиғаттану әдебиетін оқу. Интернет-ресурстарға жүгіну (ересектердің көмегімен), алынған ақпаратты талқылауларда, тапсырмалар мен жаттығуларды орындау кезінде пайдалану. «Білімқұмарларға арналған тапсырмаларды» орындау. Ормандарды қорғау, табиғаттағы мінез-құлық тақырыбы бойынша суреттер, плакаттар көрмелеріне қатысу. Мектеп жанындағы учаскедегі жұмыс: бақшадағы жұмыс, табиғи материалдарды дайындау, тұқымдар мен жапырақтарды жинау, табиғи материалдарды сұрыптау және сақтауға дайындау, құралдар (гербарий, тұқым банкасы, жұмбақтар альбомы), қолөнер жасау.		
Сөйлесу-коммуникативтік қызмет. Оқу мәтінінде оқылған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауаптар. Диалогке, әңгімеге, ұжымдық талқылауға қатысу. Салыстыру, қарсы қойып салыстыру, себеп-салдарлық және уақытша байланыстарды білдіретін сөйлемдерді құру және қолдану. Жоспарға, суреттер сериясына, тірек сөздерге, сызбаға, жеке тәжірибеге сәйкес қысқа әңгіме құрастыру. Қысқа өлеңдерді, санауыштарды, физикалық минуттарды, мақал-мәтелдерді, халықтық ырымдарды үйрену. Табиғаттану әдебиетін оқу және оқығанды талқылау. Грамматикалық ойындар мен ойын жаттығуларына қатысу: «Мұнда қандай шөптер өседі?», «Жидектерді сана», «Қандай саңырауқұлақ шықты?», «Өн шағарамыз». Өндер, жұмбақтар, ертегілер, таза сөздер шығару.		
Сөздер мен сөз тіркестері. Орман өсімдіктері, жапырақты орман, қылқанжапырақты орман, аралас орман, шоқ қайың, қарағай орманы, конус тәрізді ағаштың ұшар басы, шырша бұтағы, алтын қоңыр түсті қабық, ақ саңырауқұлақ, қайың саңырауқұлақ , груздь, саңырауқұлақ бөліктері (саңырауқұлақ қалпағы, аяғы, жемісі), саңырауқұлақтың құрылысы, саңырауқұлақ жіпшесі, жеуге жарамды саңырауқұлақ, жеуге жарамсыз саңырауқұлақ, улы саңырауқұлақ, шыбынжұт, сасық саңырауқұлақтар, шөптесін өсімдіктер, гүлденген шөптер, түрлі шөп, жабайы шөптер, өсу орны, арамшөп, жайқалған көгал, жұпар иісті шөп, дәрілік шөптер, қырмызыгүл, шайқурай, дәрі қайнатпасы, шөптердің пайдалы қасиеттері, адамның пайдалануы, бақша шөбі, орман жидектері, бүлдірген, қаражидек, аса қауіпті, жеуге жарамайтын жидек, бөрі жөке, қасқыр жидек, қарға көз, орманды күзету, орманшылық, орманшы, орман патшалығы, сыйлайды, ұқыпты қарау.		

Оқу-практикалық жұмысты ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау, тәжірибе және практикалық жұмыстар жүргізу кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен қауіпсіздік техникасы ережелерін білу және сақтау, тәжірибе жүргізу үшін жабдықтарды орналастыру, жазбалар мен суреттер жүргізу, тәжірибе, практикалық жұмыс нәтижелерін тіркеу. Жұпта (топта) мұқият жұмыс істеу, жабдыққа, құралдарға ұқыпты қарау.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Оқу және сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, еңбекке баулу, ӘТБ сабақтарында, практикалық және ойын тапсырмаларын орындауда, талқылауда, диалогтерде, «Айналадағы әлем» сабақтарында, тұрмыста алған білімдерін, іскерліктерін, дағдыларын қолдану.
Оқулық, иллюстрациялық және демонстрациялық материалдар, таныстырылымдар, бейне және аудиоматериалдар, ашық хаттар, журналдар, жаднамалар, тәжірибелер мен бақылаулар жүргізуге арналған жабдықтар, кітаптар, альбомдар, муляждар, гербарийлер, графикалық тапсырмалары бар карточкалар, үстел ойындары.

«Тірі табиғат. Орман өсімдіктері» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалардың мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Өсімдік әлемінің алуантүрлілігі туралы білу. 2. Кейбір жапырақты ағаштарды біледі және атайды. 3. Өсімдіктер өміріндегі маусымдық өзгерістерді ажыратады.	**1.** Сөйлемді аяқта: *Орманда ағаштар, саңырауқұлақтар, … өседі.* **2.** Жапырақты аяқта. Жапырақ қандай ағаштан түсті? **3.** Еменнің күзгі жапырақтарын бояйтын қарындашты таңда. қызыл / көк / сары / қоңыр

<table>
<tr><th colspan="2">Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)</th></tr>
<tr><td>1. Саңырауқұлақтың жеміс екенін түсіну, саңырауқұлақтың бөліктерін атау.

2. Жеуге болатын және жеуге болмайтын саңырауқұлақтарды ажырату.

3. Бір түр тобының өсімдіктерін жіктеу. Жалпылама белгіні көрсету.

4. Жеуге жарамды және улы жидектерді ажырату.</td><td>1. Оқушының жауабын оқы. Оқушы саңырауқұлақтың құрылысына қатысты нені айтуды ұмытты?
Саңырауқұлақ жіпше мен қалпақтан тұрады.
2. Қатені тап. Артық сөзді сызып таста.
Ақ саңырауқұлақ, қайың саңырауқұлақ, сасық саңырауқұлақ – мұның барлығы жеуге болатын саңырауқұлақтар.
3. Қылқанжапырақты ағаштар, қарағай және шыршаның ортақ қасиеті қандай? Дұрыс жауапты таңда:
☐ ағаштың бірдей ұшар басы
☐ бірдей биіктік
☐ бірдей иіс
☐ жапырақтары қылша тәрізді
4. Берілген кестедегі жидектердің астын сыз.</td></tr>
<tr><th colspan="2">Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)</th></tr>
<tr><td>1. Жеуге жарамды және улы (қауіпті) жидектерді саралау.

2. Ағаштарды, шөптерді, жидектерді көрсету, атау.

3. Ситуациялық тапсырмаларды шешуде білімді қолдану.</td><td>1. Қандай сөз жазылуы тиіс?
Бөрі жөке, қарға көз – бұл ____ өсімдіктер.
2. Анықтамаға арналған сөздерді қолдана отырып кестені толтыр.
<table><tr><th colspan="3">Орман өсімдіктері</th></tr><tr><td>ағаштар</td><td>шөптер</td><td>жидектер</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>
Анықтамаға арналған сөздер: көкжидек, қайың, қырмызыгүл, қарағай, қойбүлдірген, қарға көзі, емен, шырша, шайқурай, көктерек, бөрі жөке.
3. Марат пен Лена орман алаңқайын салуға бел буды. Тізімнен салудың қажеті жоқ нәрсені сызып таста.
Шөп, шырша, комбайн, саңырауқұлақ, қоян, қолшам, жидектер.</td></tr>
</table>

«Тірі табиғат. Орман өсімдіктері» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік деңгейі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Тірі табиғат нысандары туралы түсінікке ие. Өсімдіктер мен жануарлар әлемінің алуантүрлілігі туралы біледі. 2. Келесі жалпылама сөздерді біледі және қолданады: *жапырақты ағаштар, қылқанжапырақты ағаштар, жеуге жарамды саңырауқұлақтар, улы саңырауқұлақтар, орман жидектері, улы жидектер, пайдалы шөптер, қауіпті шөптер*. Олардың кейбірін көрсетеді және атайды. 3. *Дәрілік өсімдіктер* туралы түсінікке ие. Кейбір дәрілік өсімдіктер мен олардың емдік қасиеттерін атайды. 4. Саңырауқұлақтың құрылымы туралы түсінікке ие, саңырауқұлақтың бөліктерін атайды. 5. Адам мен жануарлар өміріндегі орман өсімдіктерінің маңызы туралы, ормандағы тәртіп ережелерін сақтау туралы біледі. 6. Мұғалімнің жетекшілігімен ұсынылған жоспар, тірек сөздер, суреттер сериясы бойынша орман өсімдіктері туралы қысқаша әңгімелер құрастыруға қатысады.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Табиғаттың қандай нысандары тірі табиғатқа жататынын түсінеді, мысалдар келтіреді. 2. Бір түр тобының өсімдіктерін (жапырақты және қылқан жапырақты), тірі табиғат нысандарын жіктейді. Жалпылама белгіні көрсетеді. Тірі табиғат нысандарын сипаттау кезінде сөйлеуде жалпылама сөздерді қолданады. *3.* Дәрілік өсімдіктерді (қырмызыгүл, шайқурай) сыртқы түрі бойынша ажыратады, осы өсімдіктердің емдік қасиеттері туралы айтады. Улы өсімдіктердің қауіптілігін түсінеді. 4. Саңырауқұлақтың жеміс екенін, саңырауқұлақтардың жіпшелерін топырақтан шығаруға болмайтынын түсінеді. 5. Орман өсімдіктерінің адам мен жануарлар өміріндегі маңызын, ормандағы мінез-құлық ережелерін сақтау, табиғатқа ұқыпты қарау, сирек өсімдіктерді қорғау қажеттілігін түсінеді. 6. Мұғалімнің көмегімен ұсынылған жоспарға (сызбаға) сәйкес орман өсімдіктері туралы қысқаша әңгіме құрастырады.	

Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Тірі және өлі табиғат нысандарын ажыратады, өз таңдауын түсіндіреді. 2. Мектеп жанындағы учаскеде жапырақты және қылқанжапырақты ағаштарды көрсетеді, атайды. Ағашты қандай белгілері бойынша танығанын түсіндіреді. 3. Жеуге жарамды және улы (қауіпті) саңырауқұлақтарды, жидектерді, шөптерді ажыратады. 4. Мектеп жанындағы учаскеде дәрілік өсімдіктерді жинауға қатысады. 5. Сызбаға сәйкес саңырауқұлақтың құрылысы туралы айтады. 6. Орманда жүріс-тұрыс ережелерін орындайды, өз іс-әрекеттеріне түсініктеме береді. 7. Ситуациялық тапсырмаларды шешуде білімді қолданады (суық тигенде дәрілік шөптердің қайнатпасын ішу, саңырауқұлақтар жинау және т.б.) 8. Орман өсімдіктері туралы қысқаша әңгіме, таңбалық белгілерге негізделген әңгіме құрастырады.	

«Тірі табиғат. Дала өсімдіктері» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	2	
«Бізді қоршаған әлем» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Адамның далалық өсімдіктерді өсіру және өңдеуі туралы, олардың адам өміріндегі маңызы туралы түсінікке ие болу. 2. Дала өсімдіктерінің кейбір түрлерін атау. 3. Дала өсімдіктерінің құрылысы туралы түсінікке ие болу, суретке, сызбаға, мұғалімнің көмегіне сүйене отырып бөліктерді көрсету және атау.	1. Дала өсімдіктерінің адам өміріндегі маңыздылығын түсіну (адам мен үй жануарларының тамақтануын ұйымдастыру, өнеркәсіп, шаруашылық және тұрмыс үшін қосымша заттар алу). Мысал келтіру. 2. Дала өсімдіктері бөліктерден тұратынын түсіну. *Тамыр, сабақ, кішкентай сабан тал, жапырақ, масақ, шашақты* деп ажырату. Дала өсімдіктерін сыртқы түрі бойынша ажырату.	1. Дала өсімдіктерін (бидай, қара бидай, жүгері, сұлы) ажырату. Адамның бұл өсімдіктерді не үшін өсіретінін түсіндіру. 2. Дала өсімдіктерінің бөліктерін көрсету, олардың рөлін түсіндіру. Дала өсімдіктерінің құрылысын салыстыру (ұқсастығы мен айырмашылығын табу). 3. Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы бұрын алынған білімге сүйене отырып өсімдік өмірінде не үшін өзгерістер болатынын түсіндіру.

4. Маусымдық өзгерістердің дала өсімдіктерінің өміріне әсері туралы білу.	3. Жылдың әр мезгілі өсімдіктердің өміріне және даладағы адамдардың жұмысына әсер ететін белгілі бір ауа райы жағдайымен бірге жүретінін түсіну.	4. Мектеп жанындағы учаскедегі өсімдіктерге күтім жасау бойынша маусымдық жұмыстарды орындау, өз іс-әрекеттеріне түсініктеме беру.
Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылау күнделігін (күнтізбесін) жүргізу. Экскурсиялар, тәжірибелік-эксперименттік жұмыс (далалық жағдайда, табиғат бұрышында бақылау, тәжірибе, эксперимент) «Сабанның ішінде не бар?». Тәжірибе жүргізу нәтижелерін тіркеу (сурет салу, жазу). «Бидай қалай өседі?» ұзақ мерзімді бақылауына қатысу. Мектеп жанындағы учаскедегі жұмыс: тұқымдар мен жапырақтарды дайындау, жинау, табиғи материалдарды сұрыптау және сақтауға дайындау, құралдар (гербарий, тұқым банкасы, жармалар коллекциясы, жұмбақтар альбомы), қолөнер, плакаттар жасау.		
Сөйлесу-коммуникативтік қызмет. Оқу мәтінінде оқылған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауаптар. Диалогке, әңгімеге, проблемалық мәселелерді, жағдайларды ұжымдық талқылауға қатысу. Сипаттаманы, салыстыруды, қарсы қойып салыстыруды, себеп-салдарлық байланыстарды білдіретін сөйлемдерді құру және қолдану. Жоспарға сәйкес қысқа әңгіме, әңгіме-сипаттама, суреттер сериясы, тірек сөздер, сызба, жеке тәжірибеден құрастыру. Қысқа өлеңдерді, санауыштарды, физикалық минуттарды, мақал-мәтелдерді үйрену. Табиғаттану әдебиетін оқу және оқығанды талқылау. Ойындар мен ойын жаттығулары: «Дәндер қайда піседі?», «Қандай?», «Дұрыс айт».		
Сөздер мен сөз тіркестері. Егістік, бидай (қара бидай, жүгері, сұлы) алқабы, екпе шөптесін өсімдіктер, астық өнімдері, өсімдіктердің құрылысы, тамыр, сабан, қуыс сабақтар, түйінді сабақтар, масақ, шашақты, дәндер, дәнді дақылдар, нан дақылдары, жүгері собығы, макарон (ұн, нан-тоқаш) өнімдері, нан (бидай, ақ, қара бидай), жарма (жүгері, бидай, сұлы), дәнді ұсақтау, дәнді ұнтақтау, мал азығы.		
Оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Учаскеде және үй-жайда (табиғат бұрышы, жылыжай) бақылаулар, тәжірибелер және практикалық жұмыстар жүргізу кезінде санитарлық-гигиеналық талаптарды және қауіпсіздік техникасы ережелерін білу және сақтау, тәжірибе жүргізу үшін жабдықтарды орналастыру, жазбалар мен суреттемелер жүргізу, тәжірибе, практикалық жұмыс нәтижелерін тіркеу. Жабдыққа, құралдарға күтіммен қарау, ұқыпты жұмыс істеу.		
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Оқу және сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, еңбекке баулу, ӘТБ сабақтарында, «Айналадағы әлем» сабақтарында практикалық және ойын тапсырмаларын орындауда, талқылауда, диалогтерде, жауаптарда алған білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын қолдану.		

Көрнекіліктер. Оқулық, иллюстрациялық және демонстрациялық материал, тірек ұғымдары (сызбалары) бар карточкалар, таныстырылымдар, бейне және аудиоматериалдар, ашық хаттар, журналдар, жадныамалар, тәжірибелер мен бақылаулар жүргізуге арналған жабдықтар, кітаптар, альбомдар, муляждар, гербарий, графикалық тапсырмалары бар карточкалар, бөлінген суреттер, пазлдар, лото, үстел ойындары.

«Тірі табиғат. Дала өсімдіктері» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Дала өсімдіктерінің адам өміріндегі маңызы туралы түсінікке ие болу. 2. Дала өсімдіктерінің құрылымы туралы түсінікке ие болу. 3. Адамның дала өсімдіктерін өңдеуі туралы түсінікке ие болу.	**1**. Неліктен дәнді дақылдар *нан* деп аталады? **2.** Жұмбақты оқы және шеш. *Үсті тас, асты тас –* *Ортасында піскен ас.* **3.** Ұннан не пісіретінін айт?
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Дала өсімдіктерінің адам тамақтануын ұйымдастырудағы маңыздылығын түсіну. 2. Дала өсімдігінің бөліктерден тұратынын түсіну. *Тамыр, сабақ, кішкентай сабан тал, жапырақ, масақ, шашақты* ажырату. 3. Дала өсімдіктерін сыртқы түріне қарай ажырату.	**1.** Т. Лавровскаяның өлең жолдарын оқы. Сұраққа жауап бер. **2.** Дәнді дақылдар дала өсімдігінің қай бөлігінде піседі? *Тамыр* ____ *Сабақ*___ *Масақ* _____ **3.** Дәнді дақыл атауларының астын сыз: *Бидай, сәбіз, сұлы, жүгері, қырмызыгүл.*
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Дала өсімдіктерінің маңыздылығын түсіндіру. Дала өсімдіктерінің бөліктерін көрсету. 2. Адамның бұл өсімдіктерді не үшін өсіретінін түсіндіру. 3. Дала өсімдіктерін ажырату (бидай, қара бидай, жүгері, сұлы).	**1.** Пікірді оқы. Егер пікір дұрыс болса (+), егер қате болса (-) қой . *Егістікте дәнді дақылдар өсіріледі.* *Бидай ұнынан қара нан пісіріледі.* *Кішкентай сабан талы – бұл дәнді дақылдардың сабағы.* **2.** Тақырып бойынша өлеңді оқы. Астық өнімдерін кім жақсы көреді? **3.** Геркулес ботқасы қандай дәнді дақылдан дайындалады?

«Тірі табиғат. Дала өсімдіктіктері» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік деңгейі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Адамның дала өсімдіктерін өсіру және өңдеуі туралы, олардың адам өміріндегі маңызы туралы түсінікке ие. 2. Дала өсімдіктерінің кейбір түрлерін атайды. 3. Дала өсімдіктерінің құрылысы туралы түсінікке ие, суретке, сызбаға, мұғалімнің көмегіне сүйене отырып бөліктерін көрсетеді және атайды. 4. Маусымдық өзгерістердің дала өсімдіктерінің өміріне әсері туралы біледі.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Дала өсімдіктерінің адам өміріндегі маңызын түсінеді (адам мен үй жануарларының тамақтануын ұйымдастыру, өнеркәсіп, шаруашылық және тұрмыс үшін қосымша заттар алу). Мысалдар келтіреді. 2. Егістік өсімдігі бөліктерден тұратынын түсінеді. *Тамыр, сабақ, кішкентай сабан тал, жапырақ, масақ, шашақты* ажырату. Егістік өсімдіктерін сыртқы түрі бойынша ажыратады. 3. Жылдың әр мезгілі өсімдіктердің өміріне және егістіктегі адамдардың жұмысына әсер ететін белгілі бір ауа райы жағдайымен бірге жүретінін түсінеді.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Егістік өсімдіктерін (бидай, қара бидай, жүгері, сұлы) ажыратады. Адам бұл өсімдіктерді не үшін өсіретінін түсіндіреді. 2. Егістік өсімдіктерінің бөліктерін көрсетеді, олардың рөлін түсіндіреді. Егістік өсімдіктерінің құрылысын салыстырады (ұқсастығы мен айырмашылығын табады). 3. Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы бұрын алған білімге сүйене отырып өсімдік өміріндегі өзгерістер неліктен болатынын түсіндіреді. 4. Мектеп жанындағы учаскеде өсімдіктерге күтім жасау бойынша маусымдық жұмыстарды орындайды, өз іс-әрекеттеріне түсініктеме береді.	

«Тірі табиғат. Жыл құстары және қыстап қалатын құстар» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	2	
«Бізді қоршаған әлем» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Жабайы және үй құстарын (қаз, күркетауық) білу, атап шығу және көрсету. 2. *Жыл құстары және қыстап қалатын құстар ұғымдарын* білу. Олардың кейбірін атау. 3. Адамның құстарға қамқорлығы туралы білу. 4. Мектеп жанындағы учаскеде құстарды азықтандыруға қатысу.	1. Құстардың өзіндік ерекшеліктерін ажырату және ерекшелеу. 2. *Жыл құстары және қыстап қалатын құстар* жалпылама ұғымдарын түсіну және қолдану. 3. Жабайы (жыл құстары, қыстап қалатын) және үй құстарын жіктеу. 4. Табиғат үшін құстардың мәнін, адамдарға тигізетін пайдасын түсіну.	1. Құстардың әртүрлі топтарының өкілдерін маңызды белгілері бойынша саралау. 2. Қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнату және түсіндіру (күн суып кетті – жәндіктер тығылып қалды – қоныс аударатын құстар ұшып кетті). 3. Қамқорлықты көрсету (құстарды қыста тамақтандыру, тамақтандырғыштар жасауға қатысу және т.б.).
Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылау күнделігін (күнтізбесін) жүргізу. Табиғатты бақылау: «Ұшып кетті ме?», «Құстарға азық дайындаймыз». Зейінді, есте сақтау қабілетін, кеңістіктік қабылдауды, жіктеуді және саралауды дамытуға арналған жаттығулар. Ребустар, жұмбақтар, жұмбақ сөздер шешу. Құралдар, қолдан жасалған бұйымдар дайындау (құсқа жем салатын астау). Проблемалық жағдайларды шешу (құстарға мәзір құрастыру).		
Сөйлесу-коммуникативтік қызметі. Оқу мәтінінде оқылған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауаптар. Диалогке, әңгімеге, ұжымдық талқылауға және оқу ынтымақтастығына қатысу. Сөйлеуде сипаттау, салыстыру, қарсы қойып салыстыру, себеп-салдар байланысын білдіретін сөйлемдерді қолдану. Жоспар, суреттер сериясы, тірек сөздер, сызба, жеке тәжірибе бойынша қысқа әңгіме, әңгіме-сипаттама құрастыру. Қысқа өлеңдерді, санауыштарды, физикалық минуттарды, мақал-мәтелдерді, халық ырымдарын жаттайды. Табиғаттану әдебиетін оқып, оқығанды талқылау. Ойындар мен ойын грамматикалық жаттығулары: «Бірінші және соңғы», «Кім артық?», «Мен не туралы айттым?», «Құстарға арналған азық».		

Сөздер мен сөз тіркестері. Қоныс аударатын құстар, қыстап қалатын құстар, ұшуға дайындалады, сұр қарлығаш, қарлығаш, қараторғай, құзғын қарға, шұбар шымшық, тырна, жәндікқоректі құстар, дәнқоректі құстар, суда жүзетін құстар, жыртқыш құстар (сұңқар, қаршыға), азық дайындайды, қор жасайды, түсін өзгертеді, түлейді, топқа жиналады, қауіпсіз саяхат, ұшу әдісі, тізбек, үйір, сыналап ұшу, топ бастаушысы, құс асханасы, тамақтандырғыш, тұқым жинау, қауіпті азық, тамақ табу, қыстауға ұшып келеді, шауқарға, бозшымшық, пайызторғай, құстар (орман, дала).
Оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Учаскеде және үй-жайда (табиғат бұрышында) бақылау, тәжірибе және практикалық жұмыстар жүргізу кезінде санитарлық-гигиеналық талаптарды және қауіпсіздік техникасы ережелерін білу және сақтау, тәжірибе өткізуге арналған жабдықты орналастыра білу, жазбалар мен суреттемелер жүргізу, тәжірибе, практикалық жұмыс нәтижелерін тіркей білу. Мұқият, ұқыпты жұмыс жасау.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Сұрақтарға жауап беру, сұхбаттасушыны тыңдау және диалог жүргізу, алынған ұғымдарды нақты өмірдегі мысалдармен, жеке тәжірибемен, оқу және сөйлеуді дамыту, орыс тілі, еңбекке баулу, бейнелеу өнері, мінез-құлық мәдениеті, ӘТБ сабақтарында, сабақтан тыс уақытта байланыстыру.
Көрнекіліктер. Қыстайтын және қоныс аударатын құстардың суреттері мен фотосуреттері, құстардың атаулары бар карточкалар, бөлінген суреттер, кроссворд, шашыраңқы сөздері бар жеке карточкалар, құстарды дайындауға арналған дайындамалар (аппликация, қолдан жасалған бұйымдар), қоректендіргіші мен құстары бар ағаш макеті, «Қыстайтын және қоныс аударатын құстар» презентациясы, құс дауыстарының аудиожазбасы, «Құстар – біздің достарымыз» фильмі, үстелүсті және қозғалмалы ойындар (ойындарға атрибуттар).

«Тірі табиғат. Жыл құстары және қыстап қалатын құстар» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік дәрежесі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Жабайы және үй құстарын (қаз, күркетауық) біледі, атап шығады және көрсетеді. 2. *Қоныс аударатын және қыстап қалатын құстар ұғымдарын* біледі. Олардың кейбірін атайды. 3. Адамның құстарға қамқорлығы туралы біледі. 4. Мектеп жанындағы учаскеде құстарды азықтандыруға қатысады.	

Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Құстардың өзіндік ерекшеліктерін ажыратады және айқындайды. 2. Сөйлеуде *қоныс аударатын, қыстап қалатын құстар* жалпылама ұғымдарын түсінеді және қолданады. 3. Жабайы (қоныс аударатын, қыстайтын) және үй құстарын жіктейді. 4. Табиғат үшін құстардың мәнін, адамдарға тигізетін пайдасын түсінеді.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Құстардың әртүрлі топтарының өкілдерін маңызды белгілері бойынша саралайды. 2. Қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды анықтайды және түсіндіреді (күн суып кетті – жәндіктер тығылып қалды – қоныс аударатын құстар ұшып барады). 3. Қамқорлық қарым-қатынасты көрсетеді (құстарды қыста тамақтандырады, тамақтандырғыштар жасауға қатысады және т.б.).	

«Жануарлар қысқа қалай дайындалады?» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	1	
«Бізді қоршаған әлем» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Жабайы аңдардың қысқа қалай дайындалатыны туралы білу. 2. Жабайы аңдар мен олардың төлдерін білу, атау және көрсету. 3. Мұғалімнің жетекшілігімен ұсынылған жоспарға, тірек сөздерге, суреттер сериясына сәйкес жабайы аңдар туралы қысқаша әңгімелер құрауға қатысу.	1. Жабайы аңдардың әртүрлі тобы қысқа әртүрлі дайындалатынын түсіну. 2. Жануарларды қысқы кезеңге дайындық әдістері бойынша жіктеу. 3. Мұғалімнің көмегімен ұсынылған жоспарға (сызбаға) сәйкес қыста жабайы аңдар туралы қысқаша әңгіме құрастыру.	1. Қыста жабайы жануарлардың өміріндегі өзгерістер өлі табиғаттағы мезгілдік өзгерістермен қалай байланысатынын түсіндіру. 2. Жабайы жануарларды тіршілік ету ортасы мен тамақтану әдісі бойынша саралау. 3. Жабайы жануарлардың қыста қалай дайындалатыны және қыстайтыны туралы қысқаша әңгіме құрастыру.

4. Қыста жабайы жануарларға адамның көмегі туралы білу.	4. Қысқы маусымда жабайы жануарларға адамның күтім жасауы және оларға көмек көрсетуі қажеттілігін түсіну.	4. Орманшылардың қыс мезгіліндегі жұмысы туралы әңгімелеу. 5. Тірі табиғат нысандарына жағымды және ұқыпты қарау.
Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылау күнделігін (күнтізбесін) жүргізу. Сурет, мәтін, ауызша түрінде ұсынылған ақпаратпен жұмыс. Мектептің өлкетану мұражайына бару. Сөзжұмбақтар, ребустар, жұмбақтарды шешу. Жаднамалар жасау, кестелерді толтыру.		
Сөйлесу-коммуникативтік қызметі. Оқу мәтінінде оқылған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауаптар. Диалогке, әңгімеге, ұжымдық талқылауға және оқу ынтымақтастығына қатысу. Сөйлеуде сипаттау, салыстыру, қарсы қойып салыстыру, себеп-салдарлық байланысты білдіретін сөйлемдерді қолдану. Жоспар, суреттер сериясы, тірек сөздер, сызба бойынша, жеке тәжірибеден қысқа әңгіме, сипаттама әңгіме құрастыру. Қысқа өлеңдерді, санауыштарды, физикалық минуттарды, мақал-мәтелдерді, халық ырымдарын үйрену. Табиғаттану әдебиетін оқу және оқығанды талқылау. Грамматикалық ойындар мен жаттығулар: «Кімдікі?», «Жануарларды орналастыр».		
Сөздер мен сөз тіркестері. Қыс мезгіліне дайындық, май жинайды, аңдардың қысқы ұйқысы, қысқа дайындап алған азық-түлік, сарышұнақ, дала тышқаны, бұтақтарды тесу, түлеу, түсін өзгертеді, түсін өзгерту, бұлан, мүйіздерін тастау, тармақталған ауыр мүйіздер, күміс-сұр, бозғылт, көптеген қолайсыздықтар, орманшаруашылығы, астауларды орнату, сортаң, ауыр уақыт, терең қар, қар жамылғысы, суық ауа райының басталуы, азық-түліктің болмауы, азықтандыру, адамның көмегі.		
Оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау, тәжірибе және практикалық жұмыстарды жүргізу кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау, тәжірибе жүргізуге арналған жабдықты орналастыру, жазбалар мен суреттемелер жүргізу, тәжірибе, практикалық жұмыс нәтижелерін тіркеу. Тірі табиғат нысандарына, жабдықтарға, оқу құралдарына, құралдарға ұқыпты қарау, мұқият жұмыс істеу.		
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Оқу және сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, еңбекке баулу сабақтарында, «Айналадағы әлем» сабақтарында практикалық және ойын тапсырмаларын орындауда, талқылауларда, диалогтерде алған білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын қолдану.		

Көрнекіліктер. Оқулық, түрлі кезеңдердегі күз бейнеленген иллюстрациялар, жабайы жануарлар бейнеленген карточкалар; «Табиғаттағы күзгі өзгерістер» сызбасы, таныстырылымдар, құстардың, аңдардың дауыстарының аудиожазбасы; күз тақырыбы бойынша музыкалық туындылар, жеке тапсырмалары бар карточкалар (графикалық диктанттар, бояу беттері, тексеру тапсырмалары), альбомдар, журналдар, иллюстрациялары бар балалар кітаптары, бейнефильмдер, театр және кино әртістерінің орындауындағы балаларға арналған табиғаттану сипатындағы көркем туындылардың аудиожазбасы; үстелүсті ойындары, лото, мозаика, пазлдар, плакаттар, слайд-шоу, сызбалар, кестелер.

«Жыл құстары және қыстап қалатын құстар», «Жануарлар қысқа қалай дайындалады?» тақырыптары бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Жабайы жануарлардың қысқа қалай дайындалатыны туралы білу. 2. *Қоныс аударатын және қыстап қалатын құстар ұғымын* білу. Олардың кейбірін атау. 3. Жабайы және үй жануарларын ажырату.	**1.** Мына жануарлардың қайсысы ұйқыға кетеді? *-аю - қоян - тиін* **2.** Сөйлемді аяқта. *Қараторғайлар – қоныс аударатын құстар, сауысқандар ______құстар.* **3.** Қай жануар «артық»? *Тиін, түлкі, сиыр, қоян.*
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Жабайы қоныс аударатын, қыстап қалатын құстарды жіктеу.	**1.** Топтардағы (бағандардағы) құстардың аттарын оқы. Әр топтың құстарының өмірінде қандай ортақ нәрсе бар? Топтардың атауларын жаз. *Құзғын қарға — Сауысқан* *Қараторғай — Торғай* *Қарлығаш — Сауысқан* *Көкек — Көкшымшық*

2. Қарапайым себеп-салдарлық байланыс, оның ішінде, педагогтің көмегімен орнату. 3. Әртүрлі жабайы жануарлар топтары қыс мезгіліне әртүрлі дайындалатынын түсіну.	*Бозторғай* *Кептер* ____________ *құстар.* __________ *құстар.* **2.** Сұраққа жауап бер. *Қыста орманнан кімді кездестірмейміз?* ☐ қоянды ☐ аюды ☐ тоқылдақты ☐ аңшыны 3. Жұмбақты шеш. Сұраққа жауап бер. – Ол неге қыста аш?
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнату және түсіндіру. 2. Сөйлемде логикалық байланыс орнату. 3. Жабайы жануарлардың қысқа қалай дайындалатыны және қалай қыстайтыны туралы қысқаша әңгіме жазу.	**1.** Неліктен күзде құстар жылы жаққа ұшады? *-суықтан қорқады;* *- азық жойылады;* *- жаңбырдан қорқады;* *- балапандар өсіп, ұшуды үйренеді.* **2.** Қатесін тауып, түзе. *Бір үйір қасқырлар жылы жаққа ұшты.* **3.** К. Ушинскийдің «Гуси» әңгімесіндегі әке мен бала диалогін оқы. Әкесінің сөзін жалғастыр. *Вася ауада жоғары көтерілген жабайы қаздардың қатарын көрді.* ***Вася:*** *Біздің үй қаздары да осылай ұша ала ма?* ***Әкесі:*** *Жоқ.* ***Вася:*** *Жабайы қаздарды кім тамақтандырады?* ***Әкесі:*** *Олар тамағын өздері тауып жейді.* ***Вася:*** *Ал қыста ше?* ***Әкесі:*** *Қыс түсе салысымен, жабайы қаздар* _________ .

«Жануарлар қысқа қалай дайындалады?» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы_______________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік дәрежесі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Жабайы жануарлардың қысқа қалай дайындалатыны туралы біледі. 2. Жабайы жануарлар мен олардың балапандарын біледі, атап шығады және көрсетеді. 3. Ұсынылған жоспарға, тірек сөздерге, мұғалімнің жетекшілігімен суреттер сериясына сәйкес жабайы аңдар туралы шағын әңгімелер құрастыруға қатысады. 4. Қыста жабайы жануарларға адамның көмегі туралы біледі.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Жабайы жануарлардың әртүрлі топтары қыс мезгіліне әртүрлі дайындалатынын түсінеді. 2. Жануарларды қысқы кезеңге дайындық әдістері бойынша жіктейді. 3. Мұғалімнің көмегімен ұсынылған жоспарға (сызбаға) сәйкес қысқы жабайы аңдар туралы қысқаша әңгіме құрастырады. 4. Қыс мезгілінде жабайы жануарларға күтім жасау және оларға көмек көрсету қажеттілігін түсінеді.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Қыста жабайы жануарлардың өміріндегі өзгерістер өлі табиғаттағы мезгілдік өзгерістермен қалай байланысатынын түсіндіреді. 2. Жабайы жануарларды тіршілік ету ортасы мен тамақтану әдісі бойынша ажыратады. 3. Жабайы жануарлардың қысқа қалай дайындалатыны және қалай қыстайтыны жайлы қысқаша әңгіме құрастырады. 4. Орманшылардың қыс мезгіліндегі жұмысы туралы әңгімелейді. 5. Жабайы табиғат нысандарына оң және ұқыпты қарайды.	

«Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер. Қыс мезгілі» оқу тақырыбының технологиялық картасы

<table>
<tr><td>Сабақ саны</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td colspan="3">«Бізді қоршаған әлем» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде</td></tr>
<tr><td colspan="3">Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)</td></tr>
<tr><td>Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)</td><td>Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)</td><td>Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)</td></tr>
<tr><td>1. Қыс айларын білу және атау, сөйлеуде олардың аттарын қолданыңыз.
2. Қыста табиғаттың мезгілдік құбылыстары туралы түсінікке ие болу (қар, аяз және т.б.), оларды танып, атау.
3. Өсімдіктер мен жануарлар өміріндегі негізгі маусымдық өзгерістерді білу.
4. Қыста табиғаттағы мезгілдік өзгерістерді байқауға қатысу.
5. Ауылдағы (қар ұстау) және қаладағы (қар жинау) еңбек түрлері туралы, қыста өсімдіктерді (жылы жерде жұмыс істеу) және жануарларды күту бойынша адамдардың қызметі туралы түсінікке ие болу.
6. Мұғалімнің басшылығымен мектеп жанындағы учаскедегі жұмыстарға қатысу.
7. Ұсынылған жоспар, тірек сөздер, суреттер сериясы бойынша мұғалімнің жетекшілігімен өсімдіктер, жануарлар, табиғат құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы шағын әңгімелер құруға қатысу.</td><td>1. Қыстың басын, ортасын және соңын түсіну және қыс айының атауымен байланыстыру.
2. Қыста табиғаттың мезгілдік құбылыстарын бақылауға қатысу, бақылау іздері бойынша сұрақтарға жауап беру, қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды түсіну.
3. Адамдардың жануарлар мен өсімдіктерге күтім жасау қызметі маусымдық жағдайларға байланысты екенін түсіну, ауылдағы және қаладағы адамдардың қысқы жұмысына мысалдар келтіру.
4. Мектеп жанындағы учаскені абаттандыру, қар тазалау, мектеп жылыжайындағы жұмысқа қатысу.
5. Қауіпсіздік техникасы ережелерін білу.
6. Мұғалімнің көмегімен ұсынылған жоспарға (сызбаға) сәйкес өсімдіктер, жануарлар, табиғаттың қысқы құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы қысқаша әңгіме құрастыру.</td><td>1. Сөйлеуде қыс айларының атауларын, оның ішінде, халықтық атауларды қолдану.
2. Табиғаттың қысқы құбылыстарын бақылау, оларды күзгі құбылыстармен салыстыру, тірі және өлі табиғат арасында қарапайым байланыс орнату, өз пікірін білдіру.
3. Жыл мезгіліне байланысты өсімдіктер мен жануарларға күтім жасау үшін адамның еңбек түрлерінің тәуелділігін түсіндіру және байланыстыру. Ауылдағы және қаладағы адамдардың еңбегі туралы айту.
4. Жыл мезгілінің өзгеруіне сәйкес (астауларды дайындау, құстарды азықтандыру, қар тоқтату), оның ішінде, мектеп жанындағы учаскеде практикалық іс-әрекеттерді саналы түрде қолдануды көрсету.
5. Мектеп жанындағы учаскеде қыста жұмыс істеуге арналған құрал-саймандардың түрлерін білу. Қауіпсіздік ережелерін сақтау.
6. Өсімдіктер, жануарлар, қысқы табиғат құбылыстары туралы шағын сипаттама әңгіме құрастыру.</td></tr>
</table>

Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын, қарды бақылаудың «Қар құпиялары», «Із кесушілер» күнделігін (күнтізбесін) жүргізу; мектеп жылыжайына бару және «Пияз өсіру» ұзақ мерзімді бақылауын ұйымдастыру. Жұмбақтар, ребустар, жұмбақ сөздер шешу. Оқылған материалды жеке білім жүйесіне қоса отырып, «Білімқұмар оқушыларға арналған тапсырмаларды» орындау.
Сөйлесу-коммуникативтік қызметі. Оқу мәтінінде оқылған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауаптар. Диалогке, әңгімеге, ұжымдық талқылауға және оқу ынтымақтастығына қатысу, тақырыптық негіздерді сақтай отырып, өмірлік тәжірибеге негізделген өз пікірлерін білдіру. Сөйлеуде қыс айларының, оның ішінде, халықтық атаулардың қолданылуы; сипаттау, салыстыру, қарсы қойып салыстыру, себеп-салдарлық байланысты білдіретін сөйлемдер. Мағынасы жағынан сай келетін сөздерді қойып, қысқа әңгіме, жоспар, суреттер сериясы, тірек сөздер, сызба, жеке тәжірибе бойынша сипаттама әңгіме құру. Қысқа өлеңдерді, санауыштарды, физикалық минуттарды, мақал-мәтелдерді, халықтық ырымдарды үйрену. Табиғаттану әдебиетін оқу және оқыған шығарманы талқылау. Грамматикалық ойындар мен жаттығулар: «Мен не туралы айтып тұрмын?», «Мақалды аяқта», «Қалай атауға болады?», «Мақалды түсіндір».
Сөздер мен сөз тіркестері. Желтоқсан, қаңтар, ақпан, ауа райы, сақылдаған аяз, сықырлаған қар, көгілдір аспан, борандар айы, боран, бұрқасын, қар жауу, қар жамылғысы, мамық жамылғы, жылымық, мұзқатқақ, тамшы, қысқы ғажайып, қар ұшқындарының биі, қар қабыршақтары, мұз, қыс ортасы, жыл басы, қысқы демалыс, ермек, қар тоқтату, тұқым дайындау, мал өсірушілер, ауылшаруашылық мәшинелері, қар жинайтын мәшинелер, жаяу жүргіншілердің қозғалысы, көктайғақ, қауіпсіз қозғалыс, қоршау, сүңгілерді құлату, жылыжай, жылыжай өсімдіктері.
Оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау, тәжірибе және практикалық жұмыстар жүргізу кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен қауіпсіздік техникасы ережелерін білу және сақтау, тәжірибе жүргізу үшін жабдықтарды орналастыра білу, жазбалар мен суреттемелер жүргізу, тәжірибе, практикалық жұмыс нәтижелерін тіркеу. Тірі және өлі табиғат нысандарына, жабдықтарға, оқу құралдарына, құралдарға ұқыпты қарау, абайлап жұмыс істеу.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Қазақ тілі, оқу және сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбекке баулу, ӘТБ сабақтарында, «Айналадағы әлем» практикалық және ойын тапсырмаларын орындауда, талқылауларда, диалогтерде, жауаптарда, бақылаулар мен эксперименттерде алған білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын қолдану.

Көрнекіліктер. Оқулық, ауа райын бақылау күнделігі, қысқы ай атаулары бар карточкалар; қысқы пейзаждардың, қысқы табиғат құбылыстарының, қысқы еңбек түрлерінің суреттері; қыс тақырыбына байланысты пазл-карточкалар, таныстырылымдар, слайд-шоу, музыкалық шығармалар мен суреттердің репродукциялары, бақылаулар мен тәжірибелер жүргізуге арналған жабдықтар, ойын материалы (қар ұшқындарының сұлбалары, қар ұшқындары), мектеп жанындағы учаскеде жұмыс істеуге арналған құрал-жабдық.

«Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер. Қыс мезгілі» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалардың мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Қысқы табиғаттың мезгілдік құбылыстары туралы түсінікке ие болу. 2. Сөйлеу барысында заттардың белгісін білдіретін сөздерді қолдану. 3. Қысқы табиғаттың мезгілдік құбылыстарын тану және сипаттау.	**1.** Қыстың басты белгісі қандай? Қанат белгісін қой. □ аяз □ ыстық □ жаңбыр 2. Бос орынға қажет сөзді жаз. Қыста күн (қандай?)____, түн (қандай?)____. 3. Сөздер тізбегін жалғастыр. Қар (не істейді?) жауады, … , … , … .
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Қыстың басын, ортасын және соңын түсіну және қыс айының атауымен байланыстыру. 2. Қаладағы адамдардың қысқы еңбек түрлерін атау.	**1.** Қыс айларының атауларының астын сыз. Санмен реттілігін көрсет. *Наурыз, қыркүйек, желтоқсан, маусым, сәуір, ақпан, мамыр, қаңтар, тамыз.* **2.** Қар жинайтын мәшиненің міндеті қандай? □ жолды қардан тазарту □ қарды күртік қарға жинау

3. Ситуациялық есептерді шешуде білімді қолдану.	3. Қар ұшқынын дұрыс салған кім? 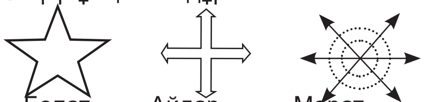 Болат Айдар Марат Суретті ________ дұрыс салды.
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Маусымдық өзгерістерге сәйкес тірі және өлі табиғат арасында қарапайым байланыс орнату.	**1**. Тиісті сөздерді көрсеткімен көрсетіп, сөйлемді аяқта. Қыста байқауға болады шалғынды шөптердің гүлденуі боран мен қар қар мен тамшылардың еруі
2. Өсімдіктерді, жануарларды, қысқы табиғат құбылыстарына қысқаша сипаттама әңгіме құрастыру.	**2.** Мәтінді оқы. Бос орынға сөздерді жаз (анықтамадан). *Қар____қалың қабатпен жауып тастайды. Ол______ қатты аяздан қорғайды. _____ апанда қыстайды. _____ інде қысты өткізеді. ______ орманда тамақ іздеп жүр. _______ адамның үйіне жақын жерде ұшады.* Анықтамаға арналған сөздер: *жерді, ағаш тамырларын, аю, тышқандар, сарышұнақтар, қасқырлар, түлкілер, көкшымшықтар, сауысқандар.*
3. Оқу мәтінінде оқылған сөздерді, сөз тіркестерін қолдану.	**3.** «Қыс» сөзінің әрбір әрпіне «қысқы» сөз ойлап тап: Қ___________________________ Ы___________________________ С___________________________

«Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер. Қыс мезгілі» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік деңгейі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Қыс айларын біледі және атайды, сөйлеуде олардың аттарын қолданады. 2. Қыста табиғаттың мезгілдік құбылыстары (қар, аяз және т. б.) туралы түсінікке ие, оларды таниды және атайды. 3. Өсімдіктер мен жануарлар тіршілігіндегі негізгі маусымдық өзгерістерді біледі. 4. Қыста табиғаттағы мезгілдік өзгерістерді бақылауға қатысады. 5. Ауылдағы (қар ұстау) және қаладағы (қар тазалау) еңбек түрлері туралы, қыста өсімдіктерді (жылыжайда жұмыс істеу) және жануарларды күту бойынша адамдардың қызметі туралы түсінікке ие. 6. Мұғалімнің жетекшілігімен мектеп жанындағы учаскедегі жұмыстарға қатысады. 7. Ұсынылған жоспарға сәйкес мұғалімнің жетекшілігімен өсімдіктер, жануарлар, табиғат құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер, тірек сөздер, суреттер сериясы туралы шағын әңгімелер құрастыруға қатысады.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Қыстың басын, ортасын және соңын түсінеді және қыс айының атауымен байланыстырады. 2. Қыста табиғаттың мезгілдік құбылыстарын бақылауға қатысады, бақылау іздері бойынша сұрақтарға жауап береді, қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды түсінеді. 3. Адамдардың жануарлар мен өсімдіктерге күтім жасау қызметі маусымдық жағдайларға байланысты екенін түсінеді, ауыл және қала адамдарының қысқы еңбегіне мысалдар келтіреді. 4. Мектеп жанындағы учаскені абаттандыру, қар тазалау, мектеп жылыжайындағы жұмысқа қатысады. 5. Қауіпсіздік техникасы ережелерін біледі. 6. Мұғалімнің көмегімен ұсынылған жоспарға (сызбаға) сәйкес өсімдіктер, жануарлар, табиғаттың қысқы құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы қысқаша әңгіме құрастырады.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Сөйлеуде қыс айларының аттарын, соның ішінде, халықтық атауларды қолданады. 2. Табиғаттың қысқы құбылыстарын бақылайды, оларды күзгі құбылыстармен салыстырады, тірі және өлі табиғат арасында қарапайым байланыс орнатады, өз пікірін айтады.	

3. Жыл мезгіліне байланысты өсімдіктер мен жануарларға күтім жасау үшін адамның еңбек түрлерінің тәуелділігін түсіндіреді және арақатынасын белгілейді. Ауылдағы және қаладағы адамдардың еңбегі туралы әңгімелейді. 4. Жыл мезгілінің өзгеруіне сәйкес, оның ішінде, мектеп жанындағы учаскеде практикалық іс-әрекеттерді саналы түрде қолдануды көрсетеді (қоректендіргіштер жасайды, құстарды қоректендіреді). 5. Мектеп жанындағы учаскеде қыста жұмыс істеуге арналған құрал-жабдықтардың түрлерін біледі. Қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтайды. 6. Өсімдіктер, жануарлар, қысқы табиғат құбылыстарына қысқаша сипаттама әңгіме құрастырады.	

«Менің Отаным – Қазақстан» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	2	
«Саяхат» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (білу)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Өз елінің, Қазақстан астанасының атауын білу. 2. Қазақстан Республикасының Тұңғыш және қазіргі Президентінің аты-жөнін білу және атау. 3. Мемлекеттік рәміздердің маңызы туралы білу, Қазақстанның мемлекеттік рәміздерін көрсету және атау, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік әнұранды орындау кезінде мінез-құлық қағидаларын сақтау.	1. Қазақстан Республикасының Тұңғыш және қазіргі Президентінің тегін ажырату және атау. 2. Мемлекеттік рәміздердің мағынасын түсіну, әнұранды, туды, елтаңбаны ажырату; Қазақстанның елтаңбасы мен туында бейнеленген элементтерді, бөлшектерді айқындау. 3. Қазақстанның астанасы – Нұр-Сұлтан қаласын әлем картасында көрсету. 4. Ел президенті мен үкіметінің елордада жұмыс істейтіні туралы айту.	1. Қазақстан Республикасының Тұңғыш және қазіргі Президентін портреттерінен тану. 2. Мемлекеттік рәміздерді тану және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туының, елтаңбасының бейнесін құрайтын элементтердің, түстердің мағынасын түсіндіру. 3. Қазақстанды, Қазақстанның астанасын әлем картасынан табу және көрсету. 4. Бірқатар иллюстрациялардан Нұр-Сұлтан мен мемлекеттік мекемелердің суреттерін таңдау. 5. *Қазақстан халқы* тіркесін түсіндіру.

4. Қазақстанның көпұлтты мемлекет екендігі туралы түсінікке ие болу.	5. Суреттерден астананың маңызды ғимараттары мен құрылыстарын білу және атау. 6. *Қазақстан халқы* тіркесінің мағынасын түсіну.	6. Өз Отанына құрметпен қарауды көрсету. Қазақстанның жетістіктерін мақтан ету.
Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Мектеп өлкетану мұражайына, қала, ауыл көшелеріне, табиғаттың көркем бұрыштарына, көрікті жерлерге экскурсиялар (соның ішінде, онлайн-бейне экскурсиялар), «Өз туған жеріңді біл және сүй!» практикалық-зерттеу жұмысы. Суреттердің репродукцияларының альбомдарын қарау, әдеби шығармаларды оқу. Тақырыптық сабақтан тыс іс-шараларға қатысу. Жұмбақтар шешу. «Сиқырлы сөздер», халық мақал-мәтелдері, жұмбақтар картотекасын құрастыру. Қазақстандық авторлардың шығармаларын оқу.		
Сөйлесу-коммуникативтік қызметі. Оқу мәтінінде оқылған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауаптар. Қазақстандық авторлардың әдеби шығармаларын оқу және тыңдау, оқыған немесе естігеннен алған әсерлерімен бөлісу және талқылау; мәтінді талдау, мәтіннің негізгі ойын анықтау. Диалогке, әңгімеге, ұжымдық талқылауға (тақырыптық шеңберлерді сақтай отырып) және суреттердің репродукцияларын қараудағы оқу ынтымақтастығына қатысу. Сөйлеуде сипаттау, салыстыру, қарсы қойып салыстыруды білдіретін сөйлемдерді қолдану. Жоспарға сәйкес қысқа әңгіме, әңгіме-сипаттама, суреттер сериясы, тірек сөздер, сызба, жеке тәжірибеден құрастыру. Қысқа өлеңдерді, санауыштарды, физикалық минуттарды, мақал-мәтелдерді, халықтық белгілерді үйрену. Сөздік және грамматикалық ойындар: «Ұқсастығы мен айырмашылығы», «Аудармашы», «Сиқырлы сөздер».		
Сөздер мен сөз тіркестері. Дала өлкесі, ұлы ел, туған өлке, алуан түрлі табиғат, бай ел, шексіз кеңістік, еркін жел, дала шөптері, шабандоздар, қазақ даласы, күміс таулар, жан жүрегіммен, суреттің репродукциясы, қазақстандық суретші, көпұлтты мемлекет, байырғы тұрғындар, қазақстандықтар, Қазақстан халқы, ел азаматы, ұлт, құқық пен бостандық, құқықтар теңдігі, Қазақстан халқы Ассамблеясы, бірегей, Тұңғыш президент, «Мәңгілік ел» ұлттық идеясы, иін тіресе, көпқырлы әлем, жыл сайын, мейірімділік, Алғыс күні, ұйымның құрылуы, Отан, өз елімді жақсы көремін, ауыл тұрғындары, алыс ауыл, ұлт батыры, халықтар достығы, тілдерді білу, көптілді, хандық мемлекет, хан, билеуші, титул, тартылмайтын көл, ел мақтанышы, табиғи байлық, ана тілі, мемлекеттік тіл, мемлекеттік рәміздер, мемлекеттік бейнелеме, мемлекеттік ту, мемлекеттік елтаңба, мемлекеттік әнұран, астана, Нұр-Сұлтан, ұлттық мереке, жеке куәлік, патриоттық ән, Президент Әкімшілігі, Үкімет, Парламент.		

Оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Мемлекеттік билік рәміздеріне құрметпен қарау. Бақылау, практикалық жұмыстарды жүргізу кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау, тәжірибе өткізуге арналған жабдықты орналастыру, жазбалар мен суреттер жүргізу, практикалық жұмыс нәтижелерін тіркеу. Тірі және өлі табиғат нысандарына, жабдықтарға, оқу құралдарына, құралдарға ұқыпты қарау, абайлап жұмыс істеу.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Оқу және сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбекке баулу, ӘТБ сабақтарында, «Айналадағы әлем» сабақтарындағы практикалық және ойын тапсырмаларын орындауда, талқылауда, диалогтерде, жауаптарда алған білімдерін, дағдыларын және іскерліктерін қолдану.
Көрнекіліктер. Оқулық, таныстырылымдар, слайд-шоу, бейне және аудиоматериалдар, суреттердің репродукциялары, «Менің Қазақстаным», «Қазақстан табиғаты», «Біртұтас халық», «Қазақстан астанасы», «Тарихи орындар бойынша» альбомдары, иллюстрациялар, фотосуреттер, Қазақстан картасы, плакаттар, ашық хаттар жиынтығы, АКТ, балалар көркем әдебиеті, журналдар, альманахтар, мақал-мәтелдер бар карточкалар, бояма суреттер, жеке тапсырмалары бар карточкалар.

«Менің Отаным – Қазақстан» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау сұрақтары мен тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалардың мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Өз елінің атын білу. 2. Мемлекеттік рәміздердің маңызы туралы білу, Қазақстанның мемлекеттік рәміздерін көрсету және атау. 3. Мемлекеттік әнұранды орындау кезіндегі мінез-құлық ережелерін білу.	**1.** Еліміздің толық атын жаз. Қ _ _ _ _ _ _ _ Н Р _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Ы **2**. Квадраттарды Қазақстан Республикасы Мемлекеттік туының түстерімен боя. ☐ ☐ **3.** Мемлекеттік әнұран орындалғанда не істейтініңді көрсет.
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Мемлекеттік рәміздердің мағынасын түсіну. 2. Мемлекеттік әнұранды орындауда өзін қалай ұстауды білу.	**1.** Мемлекет рәміздерін білдіретін сөздердің астын сыз. *Елтаңба, тіл, әнұран, ту.* **2.** Қазақстан … аймақ: *- таулы; - далалы; - орманды.*

Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Мемлекеттік тудың бейнесін құрайтын элементтердің мағынасын түсіндіру. 2. *Қазақстан халқы туралы айту.*	**1.** Қазақстанның Мемлекеттік туында бүркіттің бейнесі нені білдіретінін түсіндір. **2.** Дұрыс мәлімдемені белгіле. ☐ Қазақстан халқы – бұл Қазақстан азаматтары. ☐ Қазақстан халқы – бұл ұлт.

«Менің Отаным – Қазақстан» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік дәрежесі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Өз елінің, Қазақстан астанасының атауын біледі. 2. Қазақстан Республикасының Тұңғыш және қазіргі Президентінің аты-жөнін біледі және атайды. 3. Мемлекеттік рәміздердің маңызы туралы біледі, Қазақстанның мемлекеттік рәміздерін көрсетеді және атайды, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік әнұранын орындау кезінде мінез-құлық ережелерін сақтайды. 4. Қазақстан – көпұлтты мемлекет екені туралы түсінікке ие.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Қазақстан Республикасының Тұңғыш және қазіргі Президентінің тегін ажыратады және атайды. 2. Мемлекеттік рәміздердің мағынасын түсінеді, әнұранды, туды, елтаңбаны ажыратады; Қазақстанның елтаңбасы мен туында бейнеленген элементтерді, бөлшектерді айқындайды. 3. Қазақстанның астанасы – Нұр-Сұлтан қаласын әлем картасында көрсетеді. 4. Ел Президенті мен Үкіметі елордада жұмыс істейтіні туралы айтады. 5. Суреттерден елорданың айтулы ғимараттары мен құрылыстарын таниды және атайды. 6. *Қазақстан халқы* сөзінің мағынасын түсінеді.	

Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Қазақстан Республикасының Тұңғыш және қазіргі Президентін портреттерінен біледі. 2. Мемлекеттік рәміздерді танып, Қазақстан Республикасының туы мен елтаңбасының бейнесін құрайтын элементтердің, түстердің мағынасын түсіндіреді. 3. Әлем картасынан Қазақстанды, Қазақстанның астанасын табады және көрсетеді. 4. Иллюстрациялар қатарынан Нұр-Сұлтан мен мемлекеттік мекемелердің суреттерін таңдайды. 5. *Қазақстан халқы туралы* түсіндіреді. 6. Өз Отанына деген құрметін көрсетеді. Қазақстанның жетістіктерін мақтан тұтады.	

Оқу тақырыбының технологиялық картасы: «Өлі табиғат. Жер беті»

Сабақ саны	1	
«Саяхат» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Өлі табиғат нысандары туралы түсініктің болуы, олардың кейбіреулерінің атын атау. 2. Жер бетінің негізгі түрлері мен формалары туралы білу: *жазықтар, жыралар, таулар, белестер.* 3. Жыралардың жер бетін бүлдіретіні жайында білу. 4. Табиғатқа қауіп тигізбейтін әрекеттер ережесі туралы білу.	1. Тірі табиғатқа қандай табиғи нысандар жататынын түсіну. Мысалдар келтіру. 2. Жер бетінің әртүрлі формада болатынын түсіну. 3. Суреттегі, сызбадағы, үлгідегі жер бетінің негізгі формаларын анықтау және атын атау. 4. *Жазық, белес, тау, жыра* деген терминдерді сөйлегенде қолдану. 5. Жыралардың ауылшаруашылығына зиян келтіретінін түсіну.	1. Тірі және өлі табиғаттың нысандарын саралау. 2. Суреттердегі, сызбадағы, үлгідегі жер бетінің негізгі формаларының құрылымдық ерекшеліктерін ажырату және атын атау. 3. Табиғаттағы жер бетінің негізгі формаларын бақылау, тану және атын атау. 4. Жыралардың пайда болу себептерін, олармен күресудің әдістерін түсіну және түсіндіру. 5. Табиғатқа қауіп тигізбейтін іс-әрекеттер ережесін орындау.

Тәжірибелік жұмыс. Оқулықпен және басқа да ақпарат көздерімен ((Саяхат әлемі») жұмыс. Ауа райын бақылауға арналған күнделік (күнтізбе) жазу. Жер бетінің түрлі формаларына (жыра, белес, ойпат) бақылау жүргізу. Табиғаттану және танымдық сипаттағы мәтіндерді оқу, мәтіндегі басты тақырыпты белгілеу және талқылау. Альбомдар, альманахтар, мысал суреттерді қарау. Суреттемелер, суреттер, плакаттар жасау. Таудың, белестің үлгілерін әзірлеу (салыстыру). Жұмбақтар, ребустар, басқатырғыштар шешу.
Әңгімелесу және қарым-қатынас жұмысы. Оқулықтағы мәтіннен оқыған сөздерді, сөз тіркестерін пайдалана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру, ойын ауызша жеткізу; басқалардың сөзін тыңдау және түсіну; әңгімелесу ережелерін сақтау; үлгіні дайындау барысында сыныптастарымен және мұғалімдермен ынтымақтасып жұмыс істеу; жұппен, топпен жұмыс істеу (пікір білдіру, болжам жасау, көмек сұрау, көмек ұсыну, бірлескен қызмет нәтижелеріне баға беру). «Сөзді аяқта», «Дұрыс-бұрыс» сияқты грамматикалық ойындар мен жаттығулар.
Сөздер және сөз тіркестері. Жердің беті, жер бетінің формасы, жазықтар, таулар, ойпаттар, белестер, жыра, жылғалар, төбелер, тегіс, жасыл, сары, қоңыр түстер, адырлы жазықтар, таулы қыраттар, қолжетімді, жол төсеу, жыртылған жерлер, су шайып кету, келтірілген шығын, жыралармен күрес, бұталар отырғызу, жардың шеті, таудың шыңы, таудың етегі, шөп басып кеткен, мұз айдыны, Медеу, әлемдік рекорд, тау шатқалы, кешен, демалыс орны, коньки тебу спорты.
Оқу-тәжірибелік қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау жүргізген уақытта, практикалық жұмыстар кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен техникалық қауіпсіздік ережелерін білу мен ұстану, тәжірибе жүргізуге арналған құрылғыларды пайдалана білу, жазу және нобай сыза білу, тәжірибе жұмыстарының нәтижесін белгілеу. Мұқият жұмыс істеу, тірі және өлі табиғат нысандарына, құрылғыларға, оқулықтарға, құрал-жабдықтарға ұқыппен қарау.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. «Айналадағы әлем» сабақтарында ойын және практикалық тапсырмаларды орындау, бақылау жүргізу, пікірталас жасау, диалог құру, сұрақтарға жауап беру кезінде «Оқу, сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбек, ӘТБ пәндерінен алған білімдерін, қабілеттері мен дағдыларын пайдалану.
Көрнекіліктер. Оқулық, бақылау күнделігі немесе бақылау нәтижелері мен бақылау барысын белгілеп отыратын бланк-карта, Қазақстанның физикалық картасы, суреттемелер мен суреттер, плакаттар, сызбалар мен кестелер, АКТ, таныстырылымдар, слайд-шоулар, альбомдар, жекелеген тапсырмасы бар карталар, жер бетінің үлгілері.

«Өлі табиғат. Жер беті» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп ________ Мұғалім_______________

Күрделілік дәрежесі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Тірі табиғат нысандары туралы түсінік қалыптастырды, олардың кейбіреуінің атын атайды. 2. Жер бетінің негізгі түрлері мен формалары туралы біледі: *жазықтық, жыралар, таулар, белестер.* 3. Жыралардың жер бетін бүлдіретіні жайында біледі. 4. Табиғатқа қауіп тигізбейтін әрекеттер ережесі туралы біледі.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Тірі табиғатқа қандай табиғи нысандар жататынын түсінеді. Мысалдар келтіреді. 2. Жер бетінің әртүрлі формада болатынын түсінеді. 3. Суреттегі, сызбадағы, үлгідегі жер бетінің негізгі формаларын анықтайды және атын атайды. 4. *Жазықтық, белес, тау, жыра* деген терминдерді сөйлегенде қолданады. 5. Жыралардың ауылшаруашылығына зиян келтіретінін түсінеді.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Тірі және өлі табиғат нысандарын саралайды. 2. Суреттердегі, сызбадағы, үлгідегі жер бетінің негізгі формаларының құрылымдық ерекшеліктерін ажыратады және атын атайды. 3. Табиғаттағы жер бетінің негізгі формаларын бақылайды, таниды және атын атайды. 4. Жыралардың пайда болу себептерін, олармен күресудің әдістерін түсінеді және түсіндіреді. 5. Табиғатқа қауіп тигізбейтін іс-әрекеттер ережесін орындайды.	

САБАҚТА ПӘНДІК ЖҰМЫСТАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

<table>
<tr><td>Жұмыс түрі</td><td colspan="4">Жер беті формасының үлгісін дайындау</td></tr>
<tr><td>Мақсаты</td><td colspan="4">«Жер бетінің формасы» үлгісін дайындау</td></tr>
<tr><td>Көрнекілік</td><td colspan="4">Шардың, қайшының, желімнің, картон қағаздың дайын формалары мен үлгілері</td></tr>
<tr><td colspan="2">Жұмыс кезеңі</td><td>1- және 2-топ</td><td>3-топ</td><td>4-топ</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">Тапсырма қою: Жер бетінің формаларының үлгісін әзірлеу. Үлгіні көрсету.
1. Материалдар мен құрал-жабдықтарды дайындау.
2. Қайшымен және желіммен жұмыс істеген кездері қауіпсіздік ережелерін қайталау.
3. Әртүрлі диаметрдегі шеңберлер қию.
4. Радиус жолағы бойынша шеңберлер қию.
5. Биік конусты айналдыру (таулар).
6. Жолақтың жиектерін желімдеу.
7. Шеңбердің жиегіне кесік жасау.
8. Конусты картонға желімдеу.
9. Жасалған жұмысты талдау.
10. Әртүрлі биіктіктегі конустардан таудың және белестердің үлгісін әзірлеу.
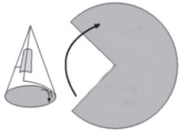
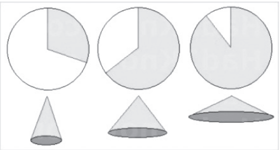</td><td colspan="3">Үлгіні қызықтау, талқылау (қажетті материалдар, құрал-жабдықтар)</td></tr>
<tr><td>Материалдар мен құрал-жабдықтар дайындау жұмысына қатысады.
Педагогтің бақылауымен таудың үлгісін дайындайды.

Педагогтің көмегімен ауызша есеп береді.</td><td>Оқушылар мен педагогтің әрекетіне пікір айту.
Педагогтің үлгі дайындауға қатысты іс-әрекеттерін қайталау (қажет болған жағдайда педагог көмектеседі).

Есеп беруге қатысады.</td><td>Жеке бағдарламаға сәйкес оқыту.</td></tr>
</table>

«Өлі табиғат. Топырақ» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	3	
«Саяхат» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Топырақ дегеніміз не және оның қалай пайда болатыны туралы білу. 2. Топырақтың құрамын атау: *құм, балшық, тастар.* 3. Жер қыртысының өсімдіктер, жан-жануарлар, адамдар тіршілігіндегі рөлі туралы сұрақтарға жауап беру. 4. *Шұрайлылық, қара топырақ* терминдерін білу. 5. Қызықтау, тәжірибе жүргізу жұмыстарына қатысу. 6. Мектеп аумағындағы жерді өңдеуге қатысу. 7. Топырақтың құнарлы қабатын қорғау және қайта қалпына келтіру дегеннің не екенін білу.	1. Топырақтың не екенін және оның қалай қалыптасатынын түсіну. 2. Топырақтың беткі қабатын ажырату және *құнарлы қабат, қара топырақ* терминдерін сөйлегенде пайдалану. 3. Жүргізілген тәжірибе нәтижесі бойынша жердің құрамын атау. 4. Тәжірибе жүргізу және бақылау арқылы топырақтың құрамындағы бөліктерді, олардың сипаттамаларын анықтау және атау 5. Өсімдіктер, жануарлар, адамдар үшін топырақ құрамының мәнін түсіну. 6. Топырақтың құнарлы қабатын қорғау және қалпына келтіру туралы айту.	1. Топырақтың құрамы, оның негізгі қасиеті құнарлылығына қалай әсер ететінін түсіндіру. 2. Топырақты өңдеу әдістерін пайдалану (қопсыту, суару). Мұндай өңдеудің не үшін қажет екенін түсіндіру. 3. Топырақтың құнарлы қабатын қорғау және қалпына келтіру дегеніміз не екенін және неге олай істейтінімізді түсіндіру. 4. Бақылау, тәжірибе жасау кезінде нәтижелерді жазып алу, бақылау жоспарын негізге ала отырып, қорытынды шығару. 5. Тірі және өлі табиғат арасындағы қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнату.
Тәжірибелік жұмыс. Оқулықпен және басқа да ақпарат көздерімен («Туған өлкеде», «Жауын құрты») жұмыс. Ауа райын бақылауға арналған күнделік (күнтізбе) жазу. «Зерттейміз, тексереміз» бақылау жұмыстарын, «Топырақтың құрамы» тәжірибесін жүргізу, «Қандай топырақ желден қорықпайды» экспериментін жасау, «Халық шығармашылығындағы құнарлы топырақ» туралы ақпарат іздеу мен жинау. Тәжірибе, эксперимент, бақылау нәтижелерін жазу. Жасалған жұмыстар туралы қысқаша, ауызша есеп беру. «Табиғат достарына кеңестерді», «Топырақты қорғау шараларын» дайындау. Жұмбақтар, сөзжұмбақтар, жасырын сөздерді, басқатырғыштарды шешу. Сызбалар мен кестелер құрастыру. Достарының, ересектердің кеңесімен табиғаттану және танымдық әдебиеттерді оқу.		

Әңгімелесу және қарым-қатынас жұмысы. Оқулықтағы мәтіннен немесе басқа ақпарат көздерінен оқыған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру. Ойын ауызша жеткізу, басқалардың сөзін тыңдау және түсіну; әңгімелесу ережелерін сақтау; үлгіні дайындау барысында сыныптастарымен және мұғалімдермен ынтымақтасып жұмыс істеу; жұппен, топпен жұмыс істеу (пікір білдіру, болжам жасау, көмек сұрау, көмек ұсыну, бірлескен қызмет нәтижелеріне баға беру). Себеп-салдарлық байланыстарды білдіретін сөйлемдер құрастыру (жалғаулар, көмекші сөздер, кейбір үстеулерді қолдану арқылы). Жұмбақтар шешу мен жасыру, ұсынылған тақырыпты талқылау, болжамдар, гипотезалар айту. «Сөзді таңда» грамматикалық ойындары мен жаттығулары. Балаларға тақырып бойынша өлеңдер мен әңгімелер оқып беру.
Сөздер мен сөз тіркестері. Топырақ, жоғарғы қабат, өсімдік қалдықтары, ұсақ ағзалар, қарашірік, құнарлылық, құнарлы топырақ, мол егін, негізгі көз, топырақтың қою түсі, топырақ қабаты, топырақтың құрамы, гранит, құм, тау жыныстары, топырақтың түрлі құрамы, балшықты (құмды, тасты) топырақ, қара топырақ, сортаң, сортаң жер, Жер ана, өсім жағдайы, құнарлы қабаттың қалыңдығы, елдің байлығы, жауын құрты, сексеуіл ормандары, табиғаттағы ғажайыптар, табиғатты қорғау, топырақты қорғау, табиғатқа келтірілген шығын, тіршілік көзі, табиғаттың досы, табиғатты қорғау шаралары.
Оқу-тәжірибелік қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау жүргізген уақытта, практикалық жұмыстар мен эксперименттер, тәжірибелер кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен техникалық қауіпсіздік ережелерін білу мен ұстану, тәжірибе жүргізуге арналған құрылғыларды пайдалана білу, жазу және нобай сыза білу, тәжірибе жұмыстарының нәтижесін белгілеу, қысқаша есеп құрастыру. Мұқият жұмыс істеу, тірі және өлі табиғат нысандарына, құрылғыларға, оқулықтарға, құрал-жабдықтарға ұқыппен қарау.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. «Айналадағы әлем» сабақтарында ойын және практикалық тапсырмаларды орындау, бақылау жүргізу, пікірталас жасау, диалог құру, сұрақтарға жауап беру кезінде «Оқу, сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбек, ӘТБ пәндерінен алған білімдерін, қабілеттері мен дағдыларын пайдалану.
Көрнекіліктер. Оқулық, АКТ, сызбалар, кестелер, бақылау күнделігі немесе бақылау нәтижелері мен бақылау барысын белгілеп отыратын бланк-карта, топырақтың үлгілері, жұмбақтар альбомы, өлеңдер альбомы, мақал-мәтелдер картасы, көрнекіліктер, фотоальбомдар, таныстырылымдар, слайд-шоулар, түрлі түсті борлар, графикалық диктант жазуға және жеке тапсырмалар орындауға арналған парақтар, жерде тіршілік ететін аңдардың суреттері (фотолары), тәжірибелер мен эксперименттер жүргізуге арналған құрал-жабдықтар, мектеп маңындағы аймақта практикалық жұмыстар жүргізуге арналған инвентарь, плакаттар, суреттер, ескертпелер, балаларға арналған әндердің аудиожазбалары, тақырыпқа сай бейнематериалдар, балалардың табиғат туралы әдебиеттері, балалар энциклопедиясы.

«Өлі табиғат. Жер беті. Топырақ» тақырыбы бойынша бақылау сұрақтарының және тапсырмалардың үлгілері

Күтілетін нәтижелер	Тапсырманың мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Жер бетінің негізгі формалары мен түрлерін білу: *таулар, белестер.*	**1.** Белес пен таудың суретін сал.
2. Топырақ деген не екенін және оның қалай пайда болатыны туралы білу. 3. *Қара топырақ* терминін білу.	**2.** «Топырақ дегеніміз не?» деген сұрақтың дұрыс жауабын тап. *- Топырақ дегеніміз – жер.* *- Топырақ дегеніміз – жердің беткі қабаты.* *- Топырақ – жердің төменгі қабаты.* **3.** Топырақтың қай құрамдас бөлігі оған қою түс береді? ☐ балшық ☐ құм ☐ қарашірік ☐ су
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Топырақтың не екенін және қалай пайда болатынын түсіну, топырақтың жоғарғы қабатын ажырату. 2. Белес, тау, жыра, құнарлы қабат терминдерін сөйлегенде қолдану. Жыралардың ауылшаруашылығына зиян тигізетінін түсіну. 3. Жер бетінің негізгі формаларын атау, оларды сөйлегенде дұрыс қолдану. 4. Табиғатқа қауіп тигізбейтін әрекеттер ережесі туралы білу.	**1.** Әріптерден сөз құрастыр – жердің өсімдік өсетін жоғарғы қабатын ата. *ТПОРЫҚА* **2.** *Сөйлемдер дұрыс құрастырылуы үшін жақшаның ішіндегі сөздің біреуін таңда.* *Белестер таудан (биік, аласа).* *Жыралар құнарлы жерді (бүлдіреді, жақсартады).* **3.** Ойлан. Мақалдағы қандай сөз түсіп қалған? *Ақылды _ _ _ _ бармайды, ақылды _ _ _ _ айналып өтеді.* Анықтамаға арналған сөздер: *тау, тауды, тауға, таумен.*

<table>
<tr><th colspan="2">Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)</th></tr>
<tr><td>1. Тірі және өлі табиғат арасындағы қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнату.</td><td>1. Қара да, сызбаны толықтыр:
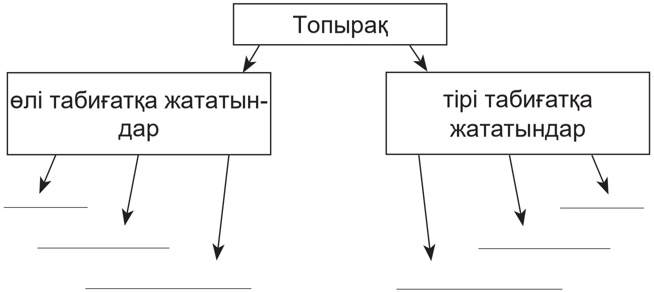
</td></tr>
<tr><td>2. Топырақтың құрамы, оның негізгі қасиеті – құнарлылыққа қалай әсер ететінін түсіндіру.

3. Тәжірибе жүргізген уақытта нәтижелерді тізіп, бақылау жоспарына сәйкес қорытынды шығару.</td><td>2. Мәтіндегі 3 қатені тауып, түзетіңіз.
Ең құнарлы жер – сортаң жерлер. Жердің құнарлылығы тұзға байланысты. Топырақтар қорғауды қажет етпейді.
3. Топыраққа жасалған тәжірибе нәтижелерін еске түсір. Нәтижелермен кестені толтыр.

<table>
<tr><th>№</th><th>Топырақтың құрамы</th></tr>
<tr><td>1</td><td></td></tr>
<tr><td>2</td><td></td></tr>
<tr><td>3</td><td></td></tr>
<tr><td>4</td><td></td></tr>
<tr><td>5</td><td></td></tr>
</table></td></tr>
</table>

«Өлі табиғат. Топырақ» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік деңгейі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (білу) 1. Топырақ дегеніміз не және ол қалай пайда болатыны туралы біледі. 2. Топырақтың құрамын атайды: *құм, балшық, тастар.* 3. Жер қыртысының өсімдіктер, жан-жануарлар, адамдар тіршілігіндегі рөлі туралы сұрақтарға жауап береді. 4. *Шұрайлылық, қара топырақ* терминдерін біледі. 5. Қызықтау, тәжірибе жүргізу жұмыстарына қатысады. 6. Мектеп аумағындағы жерді өңдеуге қатысады. 7. Топырақтың құнарлы қабатын қорғау және қайта қалпына келтіру дегеннің не екенін біледі.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Топырақтың не екенін және оның қалай қалыптасатынын түсінеді. 2. Топырақтың беткі қабатын ажыратады және *құнарлы қабат, қара топырақ* терминдерін сөйлегенде пайдаланады. 3. Жүргізілген тәжірибе нәтижесі бойынша жердің құрамын атайды. 4. Тәжірибе жүргізу және бақылау арқылы топырақтың құрамындағы бөліктерді, олардың сипаттамаларын анықтайды және атайды. 5. Өсімдіктер, жануарлар, адамдар үшін топырақ құрамының мәнін түсінеді. 6. Топырақтың құнарлы қабатын қорғау және қалпына келтіру туралы айтады.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Топырақтың құрамы оның негізгі қасиеті құнарлылығына қалай әсер ететінін түсіндіреді. 2. Топырақты өңдеу әдістерін пайдаланады (қопсыту, суару). Мұндай өңдеудің не үшін қажет екенін түсіндіреді. 3. Топырақтың құнарлы қабатын қорғау және қалпына келтіру дегеніміз не екенін және неге олай істейтінімізді түсіндіреді. 4. Бақылау, тәжірибе жасау кезінде нәтижелерді жазып алады, бақылау жоспарын негізге ала отырып қорытынды шығарады. 5. Тірі және өлі табиғат арасындағы қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнатады.	

«Тірі табиғат. Қазақстанның жабайы жануарлары» тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	4	
«Саяхат» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Қазақстанның жануарлар әлемінің көптүрлілігі туралы білу. 2. Жабайы аңдарды, олардың балаларын атау және білу (бұлан, қабан, сайғақ, арқар). 3. Жыртқыш құстар (бүркіт, кезқұйрық, қыран) және әнші құстар туралы түсінік қалыптастыру. 4. Мұғалімнің жетекшілігімен ұсынылған жоспар, тірек сөздер және суреттер топтамасын қолдана отырып, жабайы жануарлар, жыртқыш құстар туралы шағын әңгіме жазу. 5. Қызыл кітап, табиғи қорықтардағы құрып бара жатқан жануарлар және сирек кездесетін өсімдіктер мен жануарлар туралы білу (кейбіреулерінің атын атау). 6. Қазақстанның кейбір табиғи қорықтарын білу және атын атау.	1. Жабайы аңдардың табиғи жағдайларға қалай бейімделетінін түсіну. 2. Жыртқыштарды сыртқы түріне, қимыл-қозғалыстарына қарай ажырату. 3. Жабайы және үй жануарларының ұқсастығы мен айырмашылығын түсіну және табу (сыртқы түрі, өмір салты, тамақтану әдісі т.б.). 4. Мұғалімнің жетекшілігімен ұсынылған жоспар (сызба) бойынша жабайы жануарлар мен жыртқыш құстар туралы шағын әңгіме жазу. 5. Табиғатқа қамқорлық танытудың қажеттілігін түсіну, Қазақстанның қорықтарындағы құрып бара жатқан және сирек кездесетін өсімдіктер мен аңдарды қорғау және сақтап қалуға жағдай және әдістер жасау. Мысалдар келтіру.	1. Қазақстанның табиғи аймақтарына жабайы аңдардың қалай бейімделетіні туралы айту. 2. Сипаттамасы бойынша қабанды, бұланды, сайғақты, қыранды, бүркітті, кезқұйрықты тану. 3. Жабайы және үй жануарларын (шошқа-қабан, бұлан-сиыр, арқар-ешкі, сайғақ-қой, қоян-үй қояны) салыстыру, жануарлар мен өсімдіктер әлемі арақатынасының моделін жасау. 4. Қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды белгілеу (әсіресе жыртқыш құстардың сыртқы ерекшеліктері – тамақтану әдістері). 5. Жабайы жануарлар мен жыртқыш құстар туралы шағын әңгіме жазу. 6. Табиғат аясында мәдениет сақтау ережелерін түсіну және сақтау. Сирек кездесетін және құрып бара жатқан жануарлар мен өсімдіктерді қорғау, қамқор болу.

Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылауға арналған күнделік (күнтізбе) жазу. Зообақтағы жабайы аңдарды бақылау, қорық, саябақ аймақтарына бару (қолжетімді болған жағдайда), сыртқы түрлеріне, өмір сүру ортасына, тамақтануына, адамдардың жабайы және үй жануарларын салыстырған уақыттағы қарым-қатынасына қарап, айырмашылықтар мен ұқсастықтарды табу, «Менің қызыл кітабым», «Бұл қызықты!» сияқты қызықты ақпараттармен танысу. Топқа, класқа бөлінуге арналған жаттығулар. «Кезқұйрық және күркетауық» тақырыптық қозғалмалы ойынын үйрену және қатысу. «Құстар жайында оқимыз» деген тақырып бойынша табиғат туралы әдебиеттерді оқу. Сурет салу, плакат толтыру, ескертпелер, төсбелгілер жасау. Ойындар мен драмаларда қолдану үшін иілмелі материалдардан жануарлардың мүсіндерін дайындау.
Әңгімелесу және қарым-қатынас жұмысы. Оқулықтағы мәтіннен немесе басқа ақпарат көздерінен оқыған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру, ойын ауызша жеткізу, басқалардың сөзін тыңдау және түсіну; әңгімелесу ережелерін сақтау; сыныптастарымен және мұғалімдермен ынтымақтасып жұмыс істеу; жұппен, топпен жұмыс істеу (пікір білдіру, болжам жасау, көмек сұрау, көмек ұсыну, бірлескен қызмет нәтижелеріне баға беру). Себеп-салдарлық, уақытша байланыстарды білдіретін сөйлемдер құрастыру (жалғаулар, көмекші сөздер, кейбір үстеулерді қолдану арқылы). «Аңның төлі қалай аталады?», «Ұқсастар мен өзгешелер», «Төртінші артық», «Қалай аталады?» грамматикалық ойындары мен жаттығулар. Жұмбақ шешу (жасыру), шешімдерді көзге көрінетін белгілеріне қарай топтастыру. Жауапты-түсіндірмені қажет ететін проблемалық сұрақтарды талқылауға қатысу.
Сөздер және сөз тіркестері. Табиғи аймақ, түрлілік, сайғақ, арқар, арқардың төлі, қабан, бұлан, ұрғашы бұлан, бұланның төлі, ешекше сырт келбет, алуан шөпті өсімдіктер, бізтұмсық, мүйізді жануарлар, дене салмағы, тау қойы, иілген мүйіз, кең таралған жануарлар, үйірмен өмір сүру, қоңқақ мұрын, қуыс күрекке ұқсайтындар, баяу қимылдайтын жануарлар, ұзақ жату, жабайы шошқа, ұқсастық, өткір тістер, сүйікті жемтігі, ашушаң аң, жыртқыш құстар, бүркіт, қыран, кезқұйрық, өмір сүру аймағы, жемтікті аңду, тұтқыр тырнақтар, ұя салу, қол жетпейтін жерлер, символ, екпінді, қамқор ата-ана, ілмек мұрын, тұмсықүсті, ебедейсіз, қауырсындану, қанаттану, ауада қалықтау, көзі өткір, мемлекетті қорғау, Қызыл кітап, құрып бара жатқан (сирек) түрлер, жануарлардың көзін жою, сирек түр, қорықтық аймақтар, қорық, орман шаруашылығы, саяхат, табиғи-қорық аймағы, орманшы, қорықшы, Қорғалжын қорығы, Ақсу-Жабағылы, Марқакөл қорығы, алқызыл фламинго, Грейга қызғалдағы, қар барысы, қаяз, майқан, тайга ормандары, қорықтың төсбелгісі.
Оқу-тәжірибелік қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау жүргізген уақытта, практикалық жұмыстар мен эксперименттер, тәжірибелер кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен техникалық қауіпсіздік ережелерін білу мен ұстану, тәжірибе жүргізуге арналған құрылғыларды пайдалана білу, жазу және нобай сыза білу, тәжірибе жұмыстарының нәтижесін белгілеу, қысқаша есеп құрастыру. Мұқият жұмыс істеу, тірі және өлі табиғат нысандарына, құрылғыларға, оқулықтарға, құрал-жабдықтарға ұқыппен қарау.

Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. «Айналадағы әлем» сабақтарында ойын және практикалық тапсырмаларды орындау, бақылау жүргізу, пікірталас жасау, диалог құру, сұрақтарға жауап беру кезінде «Оқу, сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбек, ӘТБ пәндерінен алған білімдерін, қабілеттері мен дағдыларын пайдалану.	
Көрнекіліктер. Оқулық, АКТ, бейне және аудиоматериалдар, слайдтар, көрнекіліктер, фотографиялар, «Қазақстанның табиғи аймақтары», «Жабайы жануарлар», «Құстар», «Жыртқыш құстар» альбомдары, төсбелгілер, ашықхаттар жиынтығы, «Жануарды өзінің тіршілік ететін ортасына орналастыр», «Дене мүшесіне қарап жануарды таны» сияқты карталар, жануарлар топтарының карталары, кестелер, сызбалар, Қазақстан қорықтарының картасы, бақылау картасы, журналдар, табиғаттану тақырыбындағы балалар әдебиеті.	

«Тірі табиғат. Қазақстанның жабайы жануарлары» тақырыбы бойынша бақылау тапсырмаларының үлгілері

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Жабайы жануарлар мен олардың төлін білу және атын атау. 2. Қызыл кітаптың қандай болатынын елестету.	**1.** Төлінің атын ата. *Сайғақтың төлі* – … . *Қабанның төлі* – … .*Бұланның төлі* – … . **2**. Құрып бара жатқан және сирек кездесетін өсімдіктер мен жануарлар қай кітапқа жазылады? ☐ Қызыл кітапқа ☐ Көк кітапқа ☐ Жасыл кітапқа
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Құрып бара жатқан және сирек кездесетін өсімдіктер мен жануарларды сақтап қалудың маңызын түсіну. 2. Табиғатты қорғаудың маңызын түсіну.	**1.** Сөйлемді аяқта: *Қызыл кітап* дегеніміз – ____________________ . **2.** Мына жануарлардың қайсысы Қызыл кітапқа енген? Дұрыс жауапты қызылмен боя. Қоян | Қар барысы | Түлкі

Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнату. 2. Табиғат аясында мәдениет сақтаудың ережелерін түсіндіру және сақтау. 3. Құрып бара жатқан және сирек кездесетін өсімдіктер мен жануарларды қорғау және қамқорлыққа алу.	**1.** Сөйлемдегі қателерді тап: *Зообақтар адамдар демалатын және көңіл көтеретін орын.* **2.** Адамдардың қандай әрекетінен жануарлар қорқады? ☐ орманда жүгіру ☐ қатты айқайлау ☐ саңырауқұлақ теру ☐ ағашқа өрмелеу 3. Әріптердің қатарындағы әр үшінші әріптің астын сыз. Сөзді оқы. Оның мағынасын түсіндір.

«Тірі табиғат. Қазақстанның жабайы жануарлары» тақырыбы бойынша жетістіктер картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп _______ Мұғалім_______________

Күрделілік дәрежесі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Қазақстанның жануарлар әлемінің көптүрлілігі туралы біледі. 2. Жабайы аңдарды, олардың балаларын атайды және біледі (бұлан, қабан, сайғақ, арқар). 3. Жыртқыш құстар (бүркіт, кезқұйрық, қыран) және әнші құстар туралы түсінігі бар. 4. Мұғалімнің жетекшілігімен ұсынылған жоспар, тірек сөздер және суреттер топтамасын қолдана отырып, жабайы жануарлар, жыртқыш құстар туралы шағын әңгіме жазуға қатысады. 5. Қызыл кітап, табиғи қорықтардағы құрып бара жатқан жануарлар және сирек кездесетін өсімдіктер мен жануарлар туралы біледі (кейбіреулерінің атын атайды). 6. Қазақстанның кейбір табиғи қорықтарын біледі және атын атайды.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Жабайы аңдардың табиғи жағдайларға қалай бейімделетінін түсінеді. 2. Жыртқыштарды сыртқы түріне, қимыл-қозғалыстарына қарай ажыратады. 3. Жабайы және үй жануарларының ұқсастығы мен айырмашылығын түсінеді және табады (сыртқы түрі, өмір салты, тамақтану әдісі т.б.). 4. Мұғалімнің жетекшілігімен ұсынылған жоспар (сызба) бойынша жабайы жануарлар мен жыртқыш құстар туралы шағын әңгіме жазады.	

5. Табиғатқа қамқорлық танытудың қажеттілігін түсінеді, Қазақстанның қорықтарындағы құрып бара жатқан және сирек кездесетін өсімдіктер мен аңдарды қорғау және сақтап қалуға жағдай және әдістер жасайды. Мысалдар келтіреді.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Қазақстанның табиғи аймақтарына жабайы аңдардың қалай бейімделетіні туралы айтады. 2. Сипаттамасы бойынша қабанды, бұланды, сайғақты, қыранды, бүркітті, кезқұйрықты таниды. 3. Жабайы және үй жануарларын (шошқа – қабан, бұлан – сиыр, арқар – ешкі, сайғақ – қой, қоян – үй қояны) салыстырады, жануарлар мен өсімдіктер әлемі арақатынасының моделін жасайды. 4. Қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды белгілейді (әсіресе жыртқыш құстардың сыртқы ерекшеліктері – тамақтану әдістері). 5. Жабайы жануарлар мен жыртқыш құстар туралы шағын әңгіме жазады. 6. Табиғат аясында мәдениет сақтау ережелерін түсіндіреді және сақтайды. Сирек кездесетін және құрып бара жатқан жануарлар мен өсімдіктерді қорғайды, қамқор болады.	

«Қазақстанның мұражайлары» оқу тақырыбының технологиялық картасы

<table>
<tr><td>Сабақ саны</td><td colspan="2">3</td></tr>
<tr><td colspan="3">«Саяхат» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде</td></tr>
<tr><td colspan="3">Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)</td></tr>
<tr><td>Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)</td><td>Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)</td><td>Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)</td></tr>
<tr><td>1. Өлкетану, өлкетану мұражайы, тарихи ескерткіш терминдерін білу.
2. Қазақстанның, туған қаласының (аудан, ауыл, село) басты мұражайларын білу және атын атау.</td><td>1. Өлкетану және тарихи мұражайлардың, танымал тұлғалар мұражайларының міндеті мен қызметін, туған қаласының (ауданының, ауылының, кентінің) тарихи орындарын ықыласпен қарау қажеттілігін түсіну.</td><td>1. Туған қаласындағы (аудан, ауыл, кент) жергілікті табиғи және тарихи көрнекі орындардың атын атау, фотодан тану.
2. «Өлкетану» үйірмесіне қатысу.
3. Қазақстан Республикасының атақты адамдарының портреттерін тану, есімін атау.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>3. Қазақстан Республикасының белгілі мәдениет, өнер, спорт қайраткерлерін білу және есімдерін атау.
4. Қазақстанның ежелгі қалалары жайында, ғалым-археологтердің жұмысы туралы білу.
5. Өлкетану мұражайларына бару (ересектермен бірге).</td><td>2. Археолог ғалымдардың қазба жұмыстарының арқасында адамдардың өткен өмірі туралы жаңалықтар ашылатынын түсіну.
3. Ата-аналарымен бірге мектептің өлкетану мұражайы үшін материалдар жинауға қатысу, туған өлкесінің тарихына қызығушылық таныту.
4. Мұражайға бару (ересектермен бірге), алған әсері туралы әңгімелесу.</td><td>4. Ересектердің көмегімен туған өлкесінің тарихымен, Қазақстанның танымал қайраткерлері туралы ақпаратпен танысу.
5. Өлкетану мұражайына бару (ересектермен бірге), мұражайда өзін-өзі ұстау ережелерін сақтау.
6. «Мәңгілік ел» ұлттық идеясына негізделген құндылықтарды құрметтеу.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылау күнделігін (күнтізбе) жазу. Мектептің өлкетану мұражайына бару, қалалық (ауылдық) мұражайларға экскурсия жасау, тарихи және мәдени көрнекі жерлерге бару (мүмкіндігінше ересектермен бірге). «Қаланың әйгілі көшелері» тақырыбы бойынша, тарихи дереккөздерді (классификациялау, салыстыру, сипаттау) пайдалана отырып, түрлі ақпарат көздерінен (оның ішінде, АКТ) ақпарат іздеу және жинау жұмыстарын жүргізу. Мұражайдағы интербелсенді сабақтарға қатысу, нағыз жәдігерлермен (қарастырылған немесе жоспарланған зерттеу жұмыстары аясында) жұмыс істеу. Мектептегі өлкетану (мұражай) үйірмесіндегі жұмыстарға қатысу. Сөзжұмбақтар, ребустар, жұмбақтар шешу. Өнер туындыларын оқу, альбомдар қарау, тақырыпқа қатысты телебағдарламалар көру.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Әңгімелесу және қарым-қатынас жұмысы. Оқулықтағы мәтіннен немесе басқа ақпарат көздерінен оқыған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру, ойын ауызша жеткізу, басқалардың сөзін тыңдау және түсіну; әңгімелесу ережелерін сақтау; сыныптастарымен және мұғалімдермен ынтымақтасып жұмыс істеу; жұппен, топпен жұмыс істеу (пікір білдіру, болжам жасау, көмек сұрау, көмек ұсыну, бірлескен қызмет нәтижелеріне баға беру). Себеп-салдарлық, уақытша байланыстарды білдіретін сөйлемдер құрастыру (жалғаулар, көмекші сөздер, кейбір үстеулерді қолдану арқылы). «Мағынасына қарай сөзді анықта», «Көзеші, ұста, зергер», «Мұражай» грамматикалық ойындары және жаттығулар.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Сөздер мен сөз тіркестері. Өлкетану, өлкетану мұражайы, естелік құжаттар, көрме залы, қолөнер мектебі, мектептің өлкетану мұражайы, өлкетану үйірмесі, жадымызда сақталған, елдің биографиясы, ашық аспан астындағы мұражай, көне қала, қаланың тарихы, Қазақ хандығы, кесене, Қожа Ахмет Ясауи кесенесі, туристік орталық, археолог, археологиялық қазбалар, қыш және зергерлік бұйымдар, Бекет атаның жерасты мешіті, ішкі жабдықтар, киелі рәсімдер, тарихи ескерткіш, көне бұйымдар, әйгілі адамдар, мұражай үй, Абай Құнанбаев, «Қара сөз», бірегей топтама, қолжазба, Ыбырай Алтынсарин, бай билер, халық ұстазы, мүсіндік композиция, алғашқы мектеп.</td></tr>
</table>

Оқу-тәжірибелік қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау жүргізген уақытта, практикалық жұмыстар мен эксперименттер, тәжірибелер кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен техникалық қауіпсіздік ережелерін білу мен ұстану, тәжірибе жүргізуге арналған құрылғыларды пайдалана білу, жазу және нобай сыза білу, тәжірибе жұмыстарының нәтижесін белгілеу, қысқаша есеп құрастыру. Мұқият жұмыс істеу, тірі және өлі табиғат нысандарына, құрылғыларға, оқулықтарға, құрал-жабдықтарға ұқыппен қарау. Мұражайда, көрме залында, экскурсия кезінде өзін-өзі ұстау ережесін білу және сақтау.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. «Айналадағы әлем» сабақтарында ойын және практикалық тапсырмаларды орындау, бақылау жүргізу, пікірталас жасау, диалог құру, сұрақтарға жауап беру кезінде Оқу, сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбек, ӘТБ пәндерінен алған білімдерін, қабілеттері мен дағдыларын пайдалану.
Көрнекіліктер. Оқулық, АКТ, таныстырылымдар, бейне және аудиоматериалдар, слайдтар, суреттер, иллюстрациялар, фотоальбомдар және альманахтар, журналдар, жолнұсқаулар, энциклопедиялар, анықтамалар, ашықхаттар жиынтығы, «Музеи Казахстана» және «Қазақстан мұражайлары» MS PP таныстырылымы, мұражайлық онлайн-сабақтар, тапсырма карталары, «Қазақстанның мұражайлары» топтамасынан иллюстрациялар, кешегі өткен шақтың бұйымдары (мұғалімнің немесе оқушының жеке топтамасынан), карточкалар, бояғыш суреттер, пазлдар, бақылау, тәжірибе жүргізуге арналған құрал-жабдықтар.

«Қазақстан мұражайлары» тақырыбы бойынша бақылау тапсырмаларының үлгілері

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Мұражайда өзін-өзі ұстау ережесі барын білу. 2. Археолог ғалымдардың жұмыстары туралы білу.	**1**. Мұражайда өзін-өзі ұстау ережесін білесің бе? *- иә;* *- жоқ;* *- білмеймін.* **2.** Археологиялық қазба байлықтары қай қалада жүргізіледі? Карточканы боя. Отырар Нұр-Сұлтан

Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Өлкетану мұражайының міндеті мен қызметін түсіну. 2. Мектептің өлкетану мұражайына материалдар жинауға қатысу. 3. Археолог ғалымдардың қазба жұмыстарының арқасында адамдардың өткен өмірі туралы жаңалықтар ашылатынын түсіну.	**1.** Туған өлкеміздің тарихымен танысуға болатын құжаттар, заттар сақталған мұражай қалай аталады? Ө _ _ _ _ _ _ У **2**. Өлкетану мұражайы мектепте ұйымдастырылса, оның нақты атауы қалай? ☐ Мектептің өлкетану мұражайы; ☐ қалалық өлкетану мұражайы; ☐ ауылдық өлкетану мұражайы. 3. Отырар қаласындағы археологтер немен айналысады? ☐ көне қыш бұйымдарды табады; ☐ туристік экскурсияларға қатысады.
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Өлкетану мұражайына бару (ересектермен бірге), мұражайда өзін-өзі ұстау ережелерін сақтау. 2. Атақты адамдардың портреттерін тану, есімін атау.	**1.** Мұражайда экскурсияны кім жүргізеді? *- жүргізуші;* *- экскурсияшы;* *- жәдігер.* **2.** Портретте бейнеленген адамдардың есімін ата (портрет көрсету) .

«Қазақстан мұражайлары» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік дәрежесі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. *Өлкетану, өлкетану мұражайы, тарихи ескерткіш* терминдерін біледі. 2. Қазақстанның, туған қаласының (аудан, ауыл, кент) басты мұражайларын біледі және атын атайды. 3. Қазақстан Республикасының белгілі мәдениет, өнер, спорт қайраткерлерін біледі және кейбіреулерінің есімдерін атайды. 4. Қазақстанның ежелгі қалалары жайында, ғалым-археологтердің жұмысы туралы біледі. 5. Өлкетану мұражайларына барады (ересектермен бірге).	

Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Өлкетану және тарихи мұражайлардың, танымал тұлғалар мұражайларының міндеті мен қызметін, туған қаласының (ауданының, ауылының, кентінің) тарихи орындарын ықыласпен қарау қажеттілігін түсінеді. 2. Археолог ғалымдардың қазба жұмыстарының арқасында адамдардың өткен өмірі туралы жаңалықтар ашылатынын түсінеді. 3. Ата-аналарымен бірге мектептің өлкетану мұражайы үшін материалдар жинауға қатысады, туған өлкесінің тарихына қызығушылық танытады. 4. Мұражайға барады (ересектермен бірге), алған әсері туралы әңгімелейді.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Туған қаласындағы (аудан, ауыл, кент) жергілікті табиғи және тарихи көрнекі орындардың атын атайды, фотодан таниды. 2. «Өлкетану» үйірмесінің жұмыстарына қатысады. 3. Қазақстан Республикасының атақты адамдарының портреттерін таниды, есімін атайды. 4. Ересектердің көмегімен туған өлкесінің тарихымен, Қазақстанның танымал қайреткерлері туралы ақпаратпен танысады. 5. Өлкетану мұражайына барады (ересектермен бірге), мұражайда өзін-өзі ұстау ережелерін сақтайды. 6. «Мәңгілік ел» ұлттық идеясына негізделген құндылықтарды құрметтейді.	

«Ұлттық дәстүрлер» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	3	
«Салт-дәстүр. Мерекелер» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Жылқыларды қолға үйрету, жылқылардың көшпенділер өміріндегі маңызы туралы білу.	1. Аттарды қолға үйретудің маңызын, олардың адам өміріндегі мәнін түсіну.	1. Жылқылардың жабайы және қолға үйретілген тұқымдарын салыстыру.

2. Қазақ халқының жылқымен байланысты салт-дәстүрлері туралы білу. Олардың кейбіреулері туралы баяндау. 3. Қазақтың ұлттық ат спорты ойындары туралы білу, кейбіреулерін атау.	2. Халықтық салт-дәстүрлердің маңызын түсіну және ұстану, мысалдар келтіру. 3. Қазақтың ұлттық ат спорты ойындарының ережесін, оларды өткізу мақсатын білу.	2. Қазақ халқының кейбір салт-дәстүрлері адам өміріндегі қандай оқиғалармен байланысты екенін түсіндіру. Туған жерді, оның салт-дәстүрлерін құрметтеу. 3. Қазақтың ұлттық ойындарының ережелерін түсіндіру және сақтау.
Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс істеу. Ауа райын бақылауға арналған күнделік (күнтізбе) жүргізу. «Жануарлар туралы оқимыз», «Ұлттық ойындар» сияқты түрлі ақпарат көздерінен (соның ішінде, АКТ) ақпараттар жинау мен іздеу бойынша жұмыстар жүргізу. Жаңадан бастаған шабандоздарға арнап ереже жасау. Спорттық мерекелерге қатысу, қазақтың ұлттық ойындарын өткізу (жеңілдетілген түрін), бірлескен «Атбегі» ойындары. Қысқаша өлеңдер, жұмбақтар, мақал-мәтелдер жаттау. Альбомдар, фотосуреттер, иллюстрациялар қарау. Балалардың танымдық және көркем әдебиетін оқу (кеңес, қазақ және шетел авторлары). Ат спорты клубына, үйірмелеріне, ат фермасына (қолжетімділігіне қарай) саяхат. Аттарды бақылау.		
Әңгімелесу және қарым-қатынас жұмысы. Оқулықтағы мәтіннен немесе басқа ақпарат көздерінен оқыған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру, ойын ауызша жеткізу, басқалардың сөзін тыңдау және түсіну; әңгімелесу ережелерін сақтау; сыныптастарымен және мұғалімдермен ынтымақтасып жұмыс істеу; жұппен, топпен жұмыс істеу (пікір білдіру, болжам жасау, көмек сұрау, көмек ұсыну, бірлескен қызмет нәтижелеріне баға беру) және ұлттық ойындардың ережесін түсіндіру. Себеп-салдарлық, уақытша байланыстарды білдіретін сөйлемдер құрастыру (жалғаулар, көмекші сөздер, кейбір үстеулерді қолдану арқылы). «Адам өміріндегі аттар», «Түсіп қалған сөзді орнына қой», «Мынау не?», «Қазақша атауын айт», «Ат таңда» грамматикалық ойындары және жаттығулар.		
Сөздер мен сөз тіркестері. Қазақ халқының қазынасы, қолға үйрету, ежелгі адамдар, алғашқы көмекші, ауыр жұмыс, дала тарпаңы – ат тұқымы, қостанайлық тұқым, ат спорты жарыстары, төзімді, көшпенді, көшіп-қону, ажырамайтын бөлігі, құрметпен қарау, ат қора, атшы, Атқа отырғызу рәсімі, ұлттық дәстүр, рәсім, төр, ақылды жануар, бесік, аттың жалы, ашамай-ер, сәлемдесу, бата беру, шашу, жігіт болу, жігіт, айдарынан жел есу, басқалардан жоғары бағалау, қазақтың ұлттық ойындары, «Бәйге», «Аударыспақ», «Жамбы ату», «Қыз қуу», шыдамды әрі епті, жазық далада, тік жүгіру, шыр айнала жүгіру, жеңімпаз атану, күміс сақа, аттың жалы, сақаны ату, жарысқа қатысушы, атпен шабу, құйындатып шабу, қамшы.		

Оқу-тәжірибелік қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау жүргізген уақытта, практикалық жұмыстар мен эксперименттер, тәжірибелер кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен техникалық қауіпсіздік ережелерін білу мен ұстану, тәжірибе жүргізуге арналған құрылғыларды пайдалана білу, жазу және нобай сыза білу, тәжірибе жұмыстарының нәтижесін белгілеу, қысқаша есеп құрастыру. Мұқият жұмыс істеу, тірі және өлі табиғат нысандарына, құрылғыларға, оқулықтарға, құрал-жабдықтарға ұқыппен қарау. Табиғат аясында өзін-өзі ұстау ережесін білу және сақтау.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. «Айналадағы әлем» сабақтарында ойын және практикалық тапсырмаларды орындау, бақылау жүргізу, пікірталас жасау, диалог құру, сұрақтарға жауап беру кезінде «Оқу, сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбек, ӘТБ пәндерінен алған білімдерін, қабілеттері мен дағдыларын пайдалану.
Көрнекіліктер. Оқулық, АКТ, таныстырылымдар, бейне және аудиоматериалдар, слайдтар, суреттер, иллюстрациялар, фотоальбомдар және ойын ұйымдастыруға арналған бұйымдар, қазақтың ұлттық киімдері, қазақттың ұлттық тұрмыс-салт жабдықтары (жасау, ыдыс-аяқ, ер-тұрман т.б.). Қазақтың ұлттық ойындарының, мақал-мәтелдердің тапсырма карталары, «Қазақстанның мұражайлары» топтамасынан иллюстрациялар, кешегі өткен шақтың бұйымдары (мұғалімнің немесе оқушының жеке топтамасынан), карточкалар, бояғыш суреттер, пазлдар, бақылау, тәжірибе жүргізуге арналған құрал-жабдықтар. Қазақтың ұлттық музыкалық туындыларының фонограммалары. Тапсырмалар мен жаттығулар орындауға арналған карточкалар. «Қазақ халқының аңыздары мен ертегілері» кітабы.

«Ұлттық дәстүрлер» тақырыбы бойынша бақылау тапсырмаларының үлгілері

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Жылқылардың көшпенділер өміріндегі маңызы туралы білу. 2. Қазақтың ұлттық ат спорты ойындарының мәнін білу, кейбіреулерінің атын атау.	**1.** Қандай жануарды адамның досы деп атайды? ☐ сиыр ☐ жылқы ☐ ит ☐ мысық 2. Қазақтың ұлттық ат ойынының астын сыз. Бәйге, асық, алтыбақан.

Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Ұлттық салт-дәстүрлерді ұстанудың мәнін түсіну, мысалдар. 2. Қазақтың ұлттық ат спорты ойындарының ережесін, оларды өткізудегі мақсатын білу.	**1.** Атқа мінгізу салтын орындау үшін ата-ана нені дайындау керек? Солардың астын сызыңдар. *Құлын, ағаш ер-тоқым, домбыра, салтанатты киім, қамшы.* **2.** Қандай ат спорты ойынына қыздар қатысады? Жанына белгі қой. ☐ бәйге; ☐ қыз қуу.
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Қазақ халқының кейбір салт-дәстүрлері адам өміріндегі қандай оқиғалармен байланысты? 2. Қазақтың ұлттық ойындарының ережелерін түсіндіру және ұстану.	**1.** «Бәйге» өлеңінің шумақтарын оқы. Сұраққа жауап бер. Тәй-тәй басқаннан бастап, ер тоқым ұстай алған адам. Қазақта жігіт деген атқа лайық Баланы неше жастан бастап атқа отырғызады? _____________ . **2.** Сөздердің мағынасын аш. - *Қазақтың басты ат жарысы* ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ - Шыбық, желі сияқты ұратын затты не деп атайды? ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

«Ұлттық дәстүрлер» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп ________ Мұғалім_______________

Күрделілік дәрежесі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (білу) 1. Жылқыларды қолға үйрету туралы біледі, жылқылардың көшпенділер өміріндегі маңызы туралы біледі. 2. Қазақ халқының жылқымен байланысты салт-дәстүрлері туралы біледі. Олардың кейбіреулері туралы баяндайды. 3. Қазақтың ұлттық ат спорты ойындары туралы біледі, кейбіреулерін атайды.	

Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Аттарды қолға үйретудің маңызын, олардың адам өміріндегі мәнін түсінеді. 2. Халықтық салт-дәстүрлердің маңызын түсінеді және ұстанады, мысалдар келтіреді. 3. Қазақтың ұлттық ат спорты ойындарының ережесін, оларды өткізу мақсатын біледі.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Жылқылардың жабайы және қолға үйретілген тұқымдарын салыстырады. 2. Қазақ халқының кебір салт-дәстүрлері адам өміріндегі қандай оқиғалармен байланысты екенін түсіндіреді. Туған жерді, оның салт-дәстүрлерін құрметтейді. 3. Қазақтың ұлттық ойындарының ережелерін түсіндіреді және сақтайды.	

«Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер. Көктем мезгілі» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	2	
«Салт-дәстүр. Мерекелер» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Көктемнің айларын білу және атау, сөз сөйлегенде пайдалану. 2. Көктемдегі табиғи құбылыстар туралы түсінігінің болуы (қардың еруі, ала қар, өзеннің тауы т.б.), оларды тану және атау. 3. Өсімдіктер мен жануарлардың тіршілігіндегі негізгі маусымдық өзгерістерді білу. 4. Көктемде табиғаттағы мезгілдік өзгерістерге қатысу және бақылау.	1. Көктемдегі ай атаулары мен көктем маусымының арақатынасын белгілеу және атау. 2. Көктемдегі маусымдық өзгерістерді бақылауға қатысу, бақылаудан кейін сұрақтарға жауап беру, қарапайым себеп-салдарлық байланысты түсіну. 3. Адамдардың өсімдіктер мен жануарларды баптауға қатысты жұмыстары маусымдық жағдайға байланысты екенін түсіну, көктем кезінде қала мен ауылдағы адамдардың еңбегінен мысалдар келтіру.	1. Сөйлем құрағанда, көктем айларының, соның ішінде, халықтық атауларды пайдалану. 2. Табиғаттың көктемгі өзгерістерін бақылау, қыспен салыстыру, тірі және өлі табиғат арасында қарапайым байланыстар орнату, өз пікірін ортаға салу. 3. Жыл мезгілдеріне байланысты өсімдіктер мен жануарларды баптауға қатысты адамдардың еңбек түрлерін түсіндіру және салыстыру. Ауыл мен қаладағы адамдардың еңбегі туралы айтып беру.

5. Өсімдік отырғызу және егу бойынша ауыл мен қала халқының жұмыс түрлері туралы білу, көктемде жануарларды баптау. 6. Мұғалімнің жетекшілігімен мектеп қабырғасындағы жұмыстарға атсалысу. 7. Мұғалімнің нұсқауымен ұсынылған жоспар, тірек сөздер, суреттер топтамасын пайдалана отырып, өсімдіктер, жануарлар, табиғат құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы шағын әңгіме жазу.	4. Мектеп маңындағы жерлерді көгалдандыру және абаттандыру жұмыстарына, мектеп бақшасындағы, гүл бағындағы жұмыстарға қатысу. 5. Қауіпсіздік техникасының ережелерін білу. 6. Мұғалімнің көмегімен ұсынылған жоспар бойынша (сызба) өсімдіктер, жануарлар, көктемгі табиғи құбылыстар, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы шағын әңгіме жазу.	4. Жыл мезгілдерінің өзгеруіне байланысты практикалық іс-әрекеттердің саналы түрде қолданылуын көрсету (құстың ұясын дайындау, әсіресе мектеп ауласына гүл және өзге де өсімдіктердің көшеттерін отырғызу). 5. Мектеп алаңқайында жұмыс істеуге арналған құрақ-жабдықтардың түрлерін білу. Қауіпсіздік техникасын сақтау. 6. Шағын әңгіме жазу – өсімдіктердің, жануарлардың көктемгі табиғат құбылыстарының сипаттамасы.
Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс істеу. Ауа райын бақылауға арналған күнделік (күнтізбе) жүргізу. «Қай жерде қар тез ериді» бақылау, тәжірибе, эксперимент жүргізу. Жұмбақтар, ребустар, басқатырғыштар шешу. Халық мақал-мәтелдерінің картотекасын жасау. Зейінді, жадыны, кеңістікті қабылдау қабілетін дамытуға арналған жаттығулар. Альбомдар, суреттер, иллюстрациялар қарау. Табиғаттану әдебиеттерін оқу. Мектеп алаңқайында жұмыс істеу.		
Әңгімелесу, қарым-қатынас жұмыстары. Оқулықтағы мәтіннен немесе басқа ақпарат көздерінен оқыған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру, ойын ауызша жеткізу. Себеп-салдарлық, уақытша байланыстарды білдіретін сөйлемдер құрастыру (жалғаулар, көмекші сөздер, кейбір үстеулерді қолдану арқылы). Табиғат құбылыстары және бұйымдарының сипаттамасын жазу, себеп-салдарлық байланыстар орнату, класификация. «Керісінше айт», «Біреу – көп», «Қай қатардағы дұрыс?», «Мақалды оқы» грамматикалық ойындары мен жаттығулар. Көзге көрінетін сызба нұсқа, суреттер топтамасы, тірек сөздерді пайдаланып тақырыпқа байланысты, бірізді әңгіме құрау. Мақалдарды, қысқа өлең шумақтарын, ырымдарды оқу және жаттау.		
Сөздер мен сөз тіркестері. Табиғаттың көктемгі өзгерістері, көктем айлары, наурыз, сәуір, мамыр, қарсылас, қар басқан, теңесуі, қардың еруі, құбылмалы ауа райы, ала қар, тамшы, өзендер ериді, сең жүру, ағаштардың бүршік жаруы, жауқазын, табиғаттың оянуы, мамыр нөсері, еңбек маусымы, көшеттер отырғызу, малдың төлдеуі, ағаштарды ақтау, торғайдың ұясы, құстың сайрауы, бақтардың гүлдеуі, көктем түсі.		

Оқу-тәжірибелік қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау жүргізген уақытта, практикалық жұмыстар мен эксперименттер, тәжірибелер кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен техникалық қауіпсіздік ережелерін білу мен ұстану, тәжірибе жүргізуге арналған құрылғыларды пайдалана білу, жазу және нобай сыза білу, тәжірибе жұмыстарының нәтижесін белгілеу, қысқаша есеп құрастыру. Мұқият жұмыс істеу, тірі және өлі табиғат нысандарына, құрылғыларға, оқулықтарға, құрал-жабдықтарға ұқыппен қарау. Табиғат аясында өзін-өзі ұстау ережесін білу және сақтау.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. «Айналадағы әлем» сабақтарында ойын және практикалық тапсырмаларды орындау, бақылау жүргізу, пікірталас жасау, диалог құру, сұрақтарға жауап беру кезінде «Оқу, сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбек, ӘТБ пәндерінен алған білімдерін, қабілеттері мен дағдыларын пайдалану.
Көрнекіліктер. Оқулық, АКТ, таныстырылымдар, бейне және аудиоматериалдар, слайдтар, суреттер, иллюстрациялар, фотоальбомдар және ойын ұйымдастыруға арналған бұйымдар. «Алдымен не, кейін не?» сюжеттік иллюстрациялар, көктем айларының суреттері (наурыз, сәуір, мамыр), «Көктемдегі адам еңбегі» тақырыбы бойынша сюжетті суреттер, табиғат дыбыстарының аудиожазбасы (бұлақтың сыңғыры, көктемгі найзағай, құстардың сайрауы, көктемгі жауын), кесілген суреттер, бау-бақшада және басқа да салада қолданылатын құрал-саймандар («Не артық?» ойыны), еңбек құралдары бейнеленген суреттер, есептеу таяқшалары, еңбек саймандарының сұлбасы бар картина, табиғатқа қатысты балалар әдебиеті.

«Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер» тақырыбы бойынша бақылау тапсырмаларының үлгісі

Күтілетін нәтижелер	Тапсырманың мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Көктемнің айларын білу және атау. 2. Жануарлар әлеміндегі негізгі маусымдық өзгерістерді білу. 3. Ауылдағы көктемгі еңбектің түрлері туралы білу.	1. Көктем айларын рет-ретімен белгілеу. □ Мамыр □ Сәуір □ Наурыз 2. Көктемде құстар: - ұшып кетеді; - ұшып келеді; 3. Көктемгі еңбек түрін белгіле: □ егін жинау □ ағаш отырғызады

Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Көктем мезгілін көктем айларының атауымен сәйкестендіру және түсіну. 2. Қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды түсіну. 3. Адамдардың көктемгі еңбегіне мысал келтіру.	**1.** Көктем айларын тізіп жаз. *Көктемнің басы – ай* _______________ . *Көктемнің ортасы – ай* ______________. *Көктемнің соңы – ай* _________________. **2.** Мақалдың соңын аяқтау үшін жақшаның ішіндегі сөзді таңда: *Көктемгі әрекет, күзгі (ынтымақ, ырыс, берекет)* **3.** Атыз қазуға арналған құралдың астын сыз. *Кетпен, сыпырғыш, күрек, қалақ, шелек.*
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Бақылау нәтижесінде көктемгі табиғат құбылыстарын түсіндіру. 2. Ауылдағы және қаладағы адамдардың көктемгі еңбек түрлері туралы айту. 3. Көктемгі айлардың атауын, соның ішінде, халықтық атауларды сөйлегенде қолдану.	**1.** Сөйлемді аяқта: *Күн жарқырап тұр және* ___________________. *Көк аспан және* ______________________. *Күннің ұзақтығы* _____________. *Жылға ағады, өйткені* ____________. *Өзенде сең жүріп жатыр, ол* _______________. *Алғашқы өсімдіктер пайда болды*_____________. **2.** Адамдар көктемде қандай жұмыс істейтінін жаз: *Ауылдағы адамдар* ____,_____,_____,_____, _____. *Қаладағы адамдар* ____, _____,______,_____,___. **3.** Неге екенін түсіндіріңіз: *Наурызды жыл басы деп атайды, себебі* … . *Сәуірді көкек деп атайды, себебі*… . *Мамырды тепе-теңдік деп атайды, себебі* … .

«Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер. Көктем мезгілі» тақырыбы бойынша жетістіктер картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік дәрежесі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Көктемнің айларын біледі және атайды, сөз сөйлегенде пайдаланады. 2. Көктемдегі табиғи құбылыстар туралы түсінеді (қардың еруі, ала қар, өзеннің тауы т.б.), оларды таниды және атайды. 3. Өсімдіктер мен жануарлардың тіршілігіндегі негізгі маусымдық өзгерістерді біледі. 4. Көктемде табиғаттағы мезгілдік өзгерістерге қатысады және бақылайды. 5. Өсімдік отырғызу және егу бойынша ауыл мен қала халқының жұмыс түрлері туралы біледі, көктемде жануарларды баптайды. 6. Мұғалімнің жетекшілігімен мектеп қабырғасындағы жұмыстарға атсалысады. 7. Мұғалімнің нұсқауымен ұсынылған жоспар, тірек сөздер, суреттер топтамасын пайдалана отырып, өсімдіктер, жануарлар, табиғат құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы шағын әңгіме жазады.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Көктемдегі ай атаулары мен көктем маусымының ара-қатынасын белгілейді және атайды. 2. Көктемдегі маусымдық өзгерістерді бақылауға қатысады, бақылаудан кейін сұрақтарға жауап береді, қарапайым себеп-салдарлық байланысты түсінеді. 3. Адамдардың өсімдіктер мен жануарларды баптауға қатысты жұмыстары маусымдық жағдайға байланысты екенін түсінеді, көктем кезінде қала мен ауылдағы адамдардың еңбегінен мысалдар келтіреді. 4. Мектеп маңындағы жерлерді көгалдандыру және абаттандыру жұмыстарына, мектеп бақшасындағы, гүл бағындағы жұмыстарға, қатысады. 5. Қауіпсіздік техникасының ережелерін біледі. 6. Мұғалімнің көмегімен ұсынылған жоспар бойынша (сызба) өсімдіктер, жануарлар, көктемгі табиғи құбылыстар, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы шағын әңгіме жазады.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Сөйлем құрағанда көктем айларының, соның ішінде, халықтық атауларды пайдаланады. 2. Табиғаттың көктемгі өзгерістерін бақылайды, қыспен салыстырады, тірі және өлі табиғат арасында қарапайым байланыстар орнатады, өз пікірін ортаға салады.	

3. Жыл мезгілдеріне байланысты өсімдіктер мен жануарларды баптауға қатысты адамдардың еңбек түрлерін түсіндіреді және салыстырады. Ауыл мен қаладағы адамдардың еңбегі туралы айтып береді. 4. Жыл мезгілдерінің өзгеруіне байланысты практикалық іс-әрекеттердің саналы түрде қолданылуын көрсетеді (құстың ұясын дайындайды, әсіресе мектеп ауласына гүл және өзге де өсімдіктердің көшеттерін отырғызады). 5. Мектеп ауласында жұмыс істеуге арналған құрал-жабдықтардың түрлерін біледі. Қауіпсіздік техникасын сақтайды. 6. Шағын әңгіме жазады – өсімдіктердің, жануарлардың көктемгі табиғат құбылыстарының сипаттамасы.	

«Мемлекеттік мерекелер» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	2	
«Салт-дәстүр. Мерекелер» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Терминдерді білу: *мемлекеттік мереке, отбасылық мереке.* 2. Қазақстан Республикасының басты мемлекеттік мерекелерін білу және атау. 3. Мемлекеттік мерекені еліміздің азаматтары атап өтетінін білу. 4. Мерекелік шараларды өткізуге және дайындыққа қатысу.	1. Қазақстан Республикасының ұлттық және мемлекеттік мерекелерімен байланысты дәстүрлерді түсіну. 2. Мемлекеттік мерекелер ел тарихымен байланысты екенін түсіну. 3. Мемлекеттік мерекелердің күнін атау. 4. Мерекелік шараларды өткізуге, дайындауға қатысу.	1. Мемлекеттік және ұлттық мерекелерді саралау. 2. Тапсырмалар орындаған уақытта, әңгімелескенде, күнделікті өмірде мемлекеттік мерекелер туралы білімін пайдалану. 3. Мемлекеттік мереке туралы айтып беру. 4. Жекелеген ұлттық және мемлекеттік мерекелердің маңызын түсіндіру. 5. Мектепте және үйде мерекелік шаралар өткізу мен дайындыққа қатысу.
Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылауға арналған күнделік (күнтізбе) жазу және безендіру. «Туған өлке», «Туған тіл» альбомын безендіру үшін ақпараттар (мақал-мәтелдер) жинау. Тақырыпқа байланысты альбомдар, фотоальбомдар, кітаптар қарау. Еліміздің түкпір-түкпірінде мемлекеттік мерекелердің қалай тойланатыны		

туралы бейнерепортаждар қарау. Ұсынылған тақырыпқа байланысты әңгіме жазу (Мерекеге қалай дайындаламыз? Қалай тойладық?). Туған жер туралы өлеңдер, мақалдар, мәтелдер оқу және жаттау. Қазақстан туралы балаларға арналған туындыларды оқу. Иллюстрациялар қарау. Суреттер салу, плакаттар және мерекемен құттықтауға арналған ашықхаттар толтыру.
Әңгімелесу, қарым-қатынас жұмыстары. Оқулықтағы мәтіннен немесе басқа ақпарат көздерінен оқыған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру, ойын ауызша жеткізу (әңгіме барысында қойылған сұрақтарға байланысты өз пікірін білдіру, жеке тәжірибесіне немесе басқа да ақпаратқа сүйене отырып серігінің пікіріне ой қосу). Сөйлеген уақытта жаттаған сөздерін, сөз орамын, тұрақты сөз тіркестерін, мақалдар мен мәтелдер қосу, жалғаулар, шылаулар, үстеулердің көмегімен шынайы нысандар арасындағы байланыстар мен қарым-қатынастарды білдіру. Жұмбақтар, ребустар, анаграммалар, басқатырғыштар шешу. «Кімнің есімі?» «Жылдың қай мезгілі» грамматикалық ойындары мен жаттығулар.
Сөздер мен сөз тіркестері. Мемлекеттік мерекелер, халықаралық мереке, жалпыұлттық мереке, айтулы күн, күнтізбедегі мереке, халық шеруі, Қазақстан Респбликасының Констутициясы күні, еліміздің Ата заңы, халықтың қалауы, азаматтардың бостандығы, адам құқығы, Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік күні, толық тәуелсіздік, Астана күні, қаулы, мәдени маңызы, жетістіктер символы, Қазақстан халықтарының Бірлігі күні, достық мерекесі, Халықаралық әйелдер күні, Жеңіс күні, соғыстағы жеңіс, қарулы күштер, мемориал, соғыс ардагері, Мәңгілік алау, күн мен түннің теңесуі, мереке құрметіне, ақсақалдың салтанатты түрде бата беруі, ақжол тілеу, символдық мәні, наурызкөже, компонент, жеті күндік қымыз, арнайы әзірлеу, айтыс, Алтыбақан, кездесу орны, дастарқан, мерекелік дәстүрлер, қобыз, домбыра, сыбызғы, сиқырлы сан, туған тіл.
Оқу-тәжірибелік қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау жүргізген уақытта, практикалық жұмыстар мен эксперименттер, сөйлеу мәдениетін сақтау, тәжірибелер кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен техникалық қауіпсіздік ережелерін білу мен ұстану, тәжірибе жүргізуге арналған құрылғыларды пайдалана білу, жазу және нобай сыза білу, тәжірибе жұмыстарының нәтижесін белгілеу, қысқаша есеп құрастыру. Мұқият жұмыс істеу, тірі және өлі табиғат нысандарына, құрылғыларға, оқулықтарға, құрал-жабдықтарға ұқыппен қарау. Табиғат аясында, қоғамдық орында өзін-өзі ұстау ережесін білу және сақтау.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. «Айналадағы әлем» сабақтарында ойын және практикалық тапсырмаларды орындау, бақылау жүргізу, пікірталас жасау, диалог құру, сұрақтарға жауап беру кезінде «Оқу, сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбек, ӘТБ, денешынықтыру, қазақ тілі пәндерінен алған білімдерін, қабілеттері мен дағдыларын пайдалану.

Көрнекіліктер. Оқулық, АКТ, таныстырылымдар, ауа райын бақылау күнделігі, слайдтар, суреттер, иллюстрациялық материалдар, ашықхаттар жиынтығы, плакаттар, газеттер мен журналдар, бояғыш кітаптар, жекелеген тапсырма карточкалары, қазақтың ұлттық тұрмысына қажетті заттар (киімдер, баскиімдер, музыкалық аспаптар т.б.), ҚР әнұранының, қазақ ұлт аспаптар әуенінің, ұлттық және эстрада әндерінің аудиожазбасы. Кітаптар, журналдар, басылымдар, газеттер, балалар әдебиеті.

«Мемлекеттік мерекелер» тақырыбы бойынша бақылау тапсырмаларының үлгісі

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Қазақстан Республикасының мемлекеттік мерекелерін білу және атау. 2. Мерекелеу дәстүрлерін білу. 3. Мерекелік шаралар өткізуге дайындық жұмыстарына қатысу.	**1.** Наурыздың қай күні аналар мерекесін атап өтеміз? Санды боя. 8 10 18 **2.** Қай мерекені Аяз атасыз қарсы аламыз? *Мерекенің аты* ________________________. **3.** Қай мерекені жақсы көресің? Жаз. Ауызша жауап бер. Неге?
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Мемлекеттік мерекелердің күндерін атау. 2. Мерекелік шараларды өткізуге және дайындыққа қатысу. 3. Ұлттық және мемлекеттік мерекелермен байланысты дәстүрлерді түсіну.	**1.** Нұсқарды қолданып сәйкестікті тап. *1) 30 тамыз — а) ҚР халқының Бірлігі күні* *2) 6 шілде — ә) Халықаралық әйелдер күні* *3) 1 мамыр — б) ҚР Конституциясы күні* *4) 8 наурыз — в) ҚР Тәуелсіздігі күні* *5) 9 мамыр — г) Астана күні* *6) 16 желтоқсан — ғ) Жеңіс күні* **2.** 1 мамыр мерекесін қай кезде тойлаймыз? күзде · қыста · көктемде · жазда **3.** Қай мемлекеттік мереке көктемгі каникулдың алғашқы күнімен сәйкес келеді? ☐ Наурыз ☐ Жаңа жыл ☐ 8 наурыз

Күрделіліктің жоғарыі деңгейі (қолдану)	
1. Тапсырма орындаған уақытта мемлекеттік мерекелер туралы білімді пайдалану.	**1.** Сөзді заттың сынын білдіретін мағынаға ие болатындай етіп өзгерт. *Мемлекет* – ________________ *Мереке* – ___________________ *Сән* – ______________________
2. Ұлттық және мемлекеттік мерекелерді саралау. 3. Үйде мерекелік шаралар өткізу мен дайындауға қатысу.	**2.** Табель-күнтізбені жаттап, мемлекеттік мерекелердің күнін үтір арқылы тізіп жаз. *Ескертпе: оқушыларға мерекелік күндер белгіленген табель-күнтізбе беріледі.* **3.** Сағаттың үлгісінен Жаңа жылды қашан қарсы алатынын нұсқарлармен көрсет. 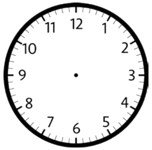

«Мемлекеттік мерекелер» тақырыбы бойынша жетістіктер картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп ________ Мұғалім_______________

Күрделілік дәрежесі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Терминдерді біледі: *мемлекеттік мереке, отбасылық мереке.* 2. Қазақстан Республикасының басты мемлекеттік мерекелерін біледі және атайды. 3. Мемлекеттік мерекені еліміздің азаматтары атап өтетінін біледі. 4. Мерекелік шараларды өткізуге және дайындыққа қатысады.	

Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Қазақстан Республикасының ұлттық және мемлекеттік мерекелерімен байланысты дәстүрлерді түсінеді. 2. Мемлекеттік мерекелер ел тарихымен байланысты екенін түсінеді. 3. Мемлекеттік мерекелердің күнін атайды. 4. Мерекелік шараларды өткізуге дайындауға қатысады.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Мемлекеттік және ұлттық мерекелерді саралайды. 2. Тапсырмалар орындаған уақытта, әңгімелескенде, күнделікті өмірде мемлекеттік мерекелер туралы білімін пайдаланады. 3. Мемлекеттік мереке туралы айтып береді. 4. Жекелеген ұлттық және мемлекеттік мерекелердің маңызын түсінеді. 5. Мектепте және үйде мерекелік шаралар өткізеді және дайындыққа қатысады.	

«Тамақтану» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	3	
«Тағам және сусын» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. *Дұрыс тамақтану, салауатты тамақтану, әртүрлі тағамдар, пайдалы азық-түлік, зиянды тамақтар, дәрумендер* түсінігін білу. 2. Ботқаның пайдасын, ботқаны қандай азық-түліктерден дайындайтынын білу, ботқаның түрлерін атау.	1. Өсіп келе жатқан ағза үшін дұрыс салауатты тамақтанудың мәнін түсіну. 2. Тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру. 3. Ботқаларды атауы бойынша ажырату, олардың қандай азық-түліктерден дайындалатынын айтып беру.	1. Тағамдарды пайдасы мен зиянына, құрамындағы пайдалы қоспаларға қарай саралау. 2. Алған білімін өзіне қажетті мәзір әзірлеген уақытта пайдалану. 3. Тамақтану режімі мен ережесін сақтау.

Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылауға арналған күнделік (күнтізбе) жүргізу. Дәнді дақылдардың түрлерін салыстыру, бақылау, дәнді дақылдар топтамасын жасау, үлгілерге аннотация құрастыру «ересектердің көмегімен). Асханаға, асүйге, АБҚ-ға экскурсия жасау. Жұмбақтар, ребустар, анаграммалар, басқатырғыштар шешу. Ситуациялық сұрақтар мен тапсырмаларды шешу және талқылау. «Дұрыс тамақтану ережесін», «Пайдалы және зиянды тамақтар тізімін», «Мәзір» дайындау. Кестемен, сызбамен, лото-суреттермен жұмыс. Зейінді, жадыны, кеңістікті қабылдау қабілетін дамытуға арналған жаттығулар. Жаттығулар мен тапсырмалар орындау. Мақал-мәтелдер, өлеңдер оқу және жаттау. Балалар әдебиетін оқу. Байқаулар, викториналар, сыныптан тыс шараларға қатысу. Плакаттар, мектеп көрмесіне суреттер салу.
Әңгімелесу, қарым-қатынас жұмыстары. Оқулықтағы мәтіннен немесе басқа ақпарат көздерінен оқыған сөздерді, сөз тіркестерін қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауап беру, ойын ауызша жеткізу (әңгіме барысында қойылған сұрақтарға байланысты өз пікірін білдіру, жеке тәжірибесіне немесе басқа да ақпаратқа сүйене отырып серігінің пікіріне ой қосу). Сөйлеген уақытта жаттаған сөздерін, сөз орамын, тұрақты сөз тіркестерін, мақалдар мен мәтелдер қосу, жалғаулар, шылаулар, үстеулердің көмегімен шынайы нысандар арасындағы байланыстар мен қарым-қатынастарды білдіру. Қол ұстасып, «Қыш ыдыс, қайна!», «Әже бұршақ екті» ойындарын ойнау. «Рет-ретімен ата», «Сөзді тап», «Жейтін-жемейтін», «Не жасырынған?», «Пайдалы-зиян?», «Азық-түлік тізбегі», «Митяны тап», «Қай ботқа?», «Карлсон ауырып қалды», «Жылдам ботқа», «Кім туралы айтады?» грамматиклық ойындары мен жаттығулары.
Сөздер мен сөз тіркестері. Тамақ, түрлі тағамдар, азық-түлік, тағамдық заттар, дәрумендер, минералды тұздар, мал етінен/өсімдіктен жасалған тамақтар, аз тамақтану, бой өсімінің бұзылуы, микробтар, пайдалы/зиянды тағам, пайдалы заттар, ағзаға арналған энергия, мықты, шыдамды, аурумен күресуге көмектеседі, көңіл күйді көтереді, зиян тигізеді, тәттінің зияны, емдік қасиеті, ежелгі тағам, бағалы қасиеті, ботқа (ұнтақ ботқасы, қарақұмық, тары, сұлы, бидай, күріш). Ботқа қайнатқыш, аспаздық кітап, толық дайындық, денсаулықты сақтау, әртүрлі түрлері, жақсы дене формасында болу.
Оқу-тәжірибелік қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау жүргізген уақытта, практикалық жұмыстар мен эксперименттер, сөйлеу мәдениетін сақтау, тәжірибелер кезінде санитарлық-гигиеналық талаптар мен техникалық қауіпсіздік ережелерін білу мен ұстану, тәжірибе жүргізуге арналған құрылғыларды пайдалана білу, жазу және нобай сыза білу, тәжірибе жұмыстарының нәтижесін белгілеу, қысқаша есеп құрастыру. Мұқият жұмыс істеу, тірі және өлі табиғат нысандарына, құрылғыларға, оқулықтарға, құрал-жабдықтарға ұқыппен қарау. Табиғат аясында, қоғамдық орында өзін-өзі ұстау ережесін білу және сақтау.

Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. «Айналадағы әлем» сабақтарында ойын және практикалық тапсырмаларды орындау, бақылау жүргізу, пікірталас жасау, диалог құру, сұрақтарға жауап беру кезінде «Оқу, сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбек, ӘТБ, денешынықтыру, қазақ тілі пәндерінен алған білімдерін, қабілеттері мен дағдыларын пайдалану.
Көрнекіліктер. Оқулық, АКТ, таныстырылымдар, ауа райын бақылау күнделігі, слайдтар, бейне және аудиоматериалдар, мультфильмдер, балалар әндерінің фонограммалары, иллюстрацияланған және көрнекі материалдар, заттай және сюжеттік суреттер, қиынды суреттер, үстелүсті ойындары, ашықхаттар жиынтығы, аспаздық рецепттер кітабы, пайдалы тағамдар картотекасы, дәнді дақылдар үлгілерінің топтамасы, тамақ және тамақтану туралы мақалдар мен мәтелдер альбомы, жеке тапсырмаларға арналған карточкалар, әңгіме кітаптары, баспа мерзімдік балалар басылымдары, балалар әдебиеті, альбомдар, фотосуреттер, иллюстрациялар, ойын құралдары (балаларға арналған ыдыс жиынтығы, жиһаздар, құралдар).

«Тамақтану» тақырыбы бойынша бақылау тапсырмаларының үлгісі

<table>
<tr><th>Күтілетін нәтижелер</th><th>Тапсырманың мазмұны</th></tr>
<tr><td colspan="2">Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)</td></tr>
<tr><td>1. Ботқаның пайдасын және ботқаны қандай қоспалардан дайындайтынын білу.
2. Дұрыс тамақтану, тамақтың түрлері, дәрумендер сияқты түсініктерді білу.</td><td>1. Дәнді дақылдардан қандай тамақтар әзірлейді?
☐ компот ☐ ботқа ☐ кисель ☐ салат
2. Дәрумендер қандай тағам түрлерінде көп?
☐ көкөністерде ☐ кәмпитте ☐ нанда</td></tr>
<tr><td colspan="2">Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)</td></tr>
<tr><td>1. Дұрыс, салуатты тамақтанудың өсіп келе жатқан ағзаға пайдасын түсіну.</td><td>1. Азық-түліктерді кестеге орналастыр.
Шұжық, сүт, ірімшік, кәмпиттер, кока-кола, ет, қырыққабат, нан, балық, сүзбе, қант, кефир, торт.
Денсаулыққа пайдалы тағамдар.
Денсаулыққа зиянды тағамдар.
<table><tr><th>Денсаулыққа пайдалы тағамдар</th><th>Денсаулыққа зиянды тағамдар</th></tr><tr><td></td><td></td></tr></table></td></tr>
</table>

2. Ботқа дайындалатын тағам түрлерін айту.	**2.** Қандай ботқа болмайды? Астын сыз. *Сүтті, күріш, көкөністі, қарақұмық, етті.*
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Тамақтанудың адам үшін маңызын түсіндіру.	**1.** Нұсқар бойынша сөзді оқы. Ол неліктен денсаулыққа пайдалы?

т	а	р	а	б	→	↘			
й	ш	м	а	о			→	↓	
ц	ф	а	қ	э				↙	
г	е	т	а	у			→	↓	
м	я	с	н	у				→	→

«Тамақтану» тақырыбы бойынша жетістіктер картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп ________ Мұғалім_______________

Күрделілік деңгейлері	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. *Дұрыс тамақтану, салауатты тамақтану, әртүрлі тағамдар, пайдалы азық-түлік, зиянды тамақтар, дәрумендер* түсінігін біледі. 2. Ботқаның пайдасын, ботқаны қандай азық-түліктерден дайындайтынын біледі, ботқаның түрлерін атайды.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Өсіп келе жатқан ағза үшін дұрыс салауатты тамақтанудың мәнін түсінеді. 2. Тақырып бойынша сұрақтарға жауап береді. 3. Ботқаларды атауы бойынша ажыратады, олардың қандай азық-түліктерден дайындалатынын айтып береді.	

Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Тағамдарды пайдасы мен зиянына, құрамындағы пайдалы қоспаларға қарай саралайды. 2. Алған білімін өзіне қажетті мәзір әзірлеген уақытта пайдаланады. 3. Тамақтану режимі мен ережесін сақтайды.	

«Жәндіктер» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	3	
«Тағам және сусын» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Кейбір жәндіктерді тану және атау. 2. Жәндіктердің дене құрылысының ерекшеліктері туралы білу. 3. Осы жердегі пайдалы және зиянды жәндіктер туралы түсінікке ие болу. 4. Бал арасының өмір салты туралы, адамның араларды пайдалануы және өсіруі туралы, балдың пайдалы қасиеттері туралы білу. 5. Жәндіктердің табиғаттағы маңызы туралы түсінікке ие болу. 6. Сақтық шаралары мен жәндіктердің шағуынан қорғау құралдары туралы білу.	1. Жәндіктерді сыртқы түріне, қозғалу және тамақтану әдісіне қарай жіктеу. 2. Пайдалы және зиянды жәндіктерді ажырату және атау. 3. Суреттер, сызбалар, бақылаулар негізінде жәндіктердің сыртқы түрі, өмір салты, тамақтануы туралы айту. 4. Табиғаттағы жәндіктердің мәнін түсіну. 5. Аралар не үшін өсірілетінің, *омарта* деген не екенін, арашаруашылығының адам өміріндегі маңыздылығын түсіну. 6. Балдың пайдалы қасиеттері және оның адам тамақтануындағы рөлі туралы айту.	1. Жәндіктердің ерекшеліктерін, тамақтану әдістерін, тіршілік ету ортасын, даму және өсу кезеңдерін ажырату және атау. 2. Адамдарға жәндіктердің рөлін, пайдасы мен зиянын түсіндіру. Мысал келтіру. 3. Жәндіктерді бақылау, өз пікірлерін білдіру. 4. Табиғаттағы тәртіп ережелерін сақтау. 5. Ситуациялық мәселелерді (шағудан қорғау, суық тигенде балмен ыстық шай ішу және т.б.) шешуде білімді қолдану.

Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылау күнделігін (күнтізбесін) жүргізу. «Араның дене құрылысы», «Құмырсқалар – тәттіқұмар ма?» бақылауларын, тәжірибелерін, эксперименттерін жүргізу. Шалғынға, омартаға экскурсиялар (экскурсия нысанының қолжетімділігіне байланысты). Жұмбақтар, ребустар, жұмбақ сөздер шешу. Халық мақал-мәтелдерінің, халық ырымдарының, жұмбақтардың картотекасын жасау. Сызба (тірек сөздер) бойынша әңгіме құрау. Графикалық тапсырмалар мен жаттығуларды орындау. Қолөнер жасау, сурет салу кезінде жеке шығармашылық қабілеттерін көрсету. Ситуациялық және проблемалық мәселелер мен міндеттерді талқылау және шешу. Альбомдарды, фотосуреттерді, иллюстрацияларды қарастыру. Табиғаттану әдебиетін оқу. Жәндіктер өмірінен қызықты фактілермен танысу. Мектеп жанындағы учаскедегі жұмыс.
Сөйлесу-коммуникативтік қызметі. Оқу мәтінінде оқылған немесе басқа ақпарат көздерінен алынған сөздерді, сөз тіркестерін, мақал-мәтелдерді қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға жауаптар; өз ойын ауызша түрде ресімдеу (әңгімеде қозғалған мәселелер бойынша жүйелі пікір айту, әңгімелесушінің пікірін толықтыру, жеке тәжірибе немесе басқа ақпарат негізінде таңдауды түсіндіру). Сөйлеуде жаңадан меңгерілген сөздерді, сөз орамдарын, фразеологизмдерді, мақал-мәтелдерді қолдану; көмекші сөздердің, жалғаулықтардың, үстеулердің көмегімен нақты нысандар арасындағы байланыстар мен қатынастардың көрінісі. Грамматикалық ойындар мен жаттығулар: «Кім қалай қозғалады?», «Жәндікті біл», «Жыртқыш кім?», «Кім не жейді?», «Мамандықты ата», «Қандай бал?», «Ара кәрезі», «Винни-пух әні», «Еркелетіп ата».
Сөздер мен сөз тіркестері. Есін жинайды, жәндіктер, ара, құмырсқа, инелік, қызыл қоңыз, түкті ара, көбелек, шыбын, маса, тарақан, ара, құрт, дене құрылысы (көздер, аяқтар, іш, мұрт, бас, кеуде), иістерді аулау, үш жұп аяқ, ұшатын жәндіктер, жыртқыш жәндіктер, зиянды жәндіктер, зиянкестер, өсімдік қоректі, жыртқыштар, қорек талғамайтындар, құмырсқаның илеуі, аралар отбасы, аралар үйіндісі, омарта, омарташы, ара ұясы, қысқы тамақ, балшырындар, ара ұялары, өсімдіктердің тозаңдануы, табиғи өнім, емдік сусындар, бал сұрыптары, ара ұялары, бал (тәтті, хош иісті, пайдалы, жөке, гүл, қарақұмық, ...), үй/жабайы аралар, аюға арналған тәтті, зиян келтіреді, ауру тасымалдаушылары, зиянкестермен күресу, тістейді, шағады, ызылдау, ызылдақ қоңыз, терінің қызаруы, беймаза жәндік, шағудың алдын алу, масаның/араның шағуы, жәндіктерге қарсы құрал.
Оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Бақылау, практикалық жұмыстарды жүргізу кезінде сөйлеу этикетінің ережелерін, санитарлық-гигиеналық талаптар мен қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау, жазбалар мен суреттемелер жүргізу, практикалық жұмыстың нәтижелерін тіркеу, қысқаша есеп жасау. Тірі және өлі табиғат нысандарына, жабдықтарға, оқу құралдарына, құралдарға ұқыпты қарау, мұқият жұмыс істеу. Табиғаттағы, қоғамдық орындардағы тәртіп ережелерін білу және сақтау.

Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Қазақ тілі, оқу және сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбекке баулу, ӘТБ, денешынықтыру сабақтарында, басқа да көздерден, жеке тәжірибеден алынған білімді, іскерлікті және дағдыларды практикалық және ойын тапсырмалары мен жаттығуларын орындау кезінде, «Айналадағы әлем» сабақтарында талқылаулар, диалогтер, әңгімелесулер, жауаптар кезінде қолдану.
Көрнекіліктер. Оқулық, ауа райын бақылау күнделігі, АКТ, таныстырылымдар, слайдтар, бейне және аудиоматериалдар, табиғат дыбыстарының аудиожазбалары, жәндіктер бейнеленген иллюстрациялар мен суреттер, жәндіктер құрылысының сызбасы, кесілетін суреттер, иллюстрациялық және демонстрациялық материалдар, үстелүсті ойындары, пазлдар, лото, ашықхаттар жиынтығы, альбомдар, жеке тапсырмалары бар карталар, омарташының киімдері және арашаруашылығы өнімдері (мүмкіндігінше табиғи), омарта макеті, ара ұясының макеті, зиянды жәндіктермен күресу заттары мен құралдары; картотека: жұмбақтар, мақал-мәтелдер, ырымдар, қысқа өлеңдер, қозғалмалы және дөңгелек ойындар; табиғаттану мазмұнындағы балалардың көркем және танымдық әдебиеті.

«Жәндіктер» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. *Жәндіктер* жалпылама сөзін білу. 2. Кейбір жәндіктерді атау.	**1.** Бір сөзбен ата: *Шыбын, маса, көбелек, инелік,қызыл қоңыз – бұл… .* **2.** Нүктелер бойынша суретті аяқта. Қандай жәндік шықты? Бұл жәндік жайлы не білесің? 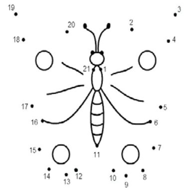 Ескерту: *Суретте нүктелер нөмірленген.*

<table>
<tr><th colspan="2">Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)</th></tr>
<tr><td>1. Табиғаттағы жәндіктердің мәнін түсіну.

2. Жәндіктердің сыртқы түрі жайлы айту.

3. Аралардың не үшін өсірілетінін, ара шаруашылығының адам өміріндегі маңыздылығын түсіну.</td><td>1. Қай жануарлар тобы ең көп екенін ойлан.
| н | | | | | | | | е |
2. Бос орындарға қойып, сөйлемдерді сандармен толықтыр.
Жәндіктердің денесі бастан, кеудеден және іштен тұрады. Олардың __ аяғы мен __ мұрты бар.
Анықтама үшін: 3,1.
3. Жұмбақты оқы. Жұмбақтың сұрағына жауап бер.</td></tr>
<tr><th colspan="2">Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)</th></tr>
<tr><td>1. Жәндіктердің ерекше белгілерін, даму және өсу кезеңдерін ажырату және атау.

2. Жәндіктерді тамақтану әдісі бойынша ажырату және атау.

3. Жәндікті ерекше белгілері бойынша ажырату және атау.</td><td>1. Жәндіктің сипаттамасын оқы. Бұл жәндік өскенге дейін үш рет өзгереді. Өскен жәндіктің екі жұп қанаты бар. Қанаттарының түсі өте ашық немесе көзге түспейтін болуы мүмкін.
Таныған болсаң, атауын жаз.
Бұл ____________________________ .
2. Жәндіктердің атаулары бар кестені зерттеңіз. Үш өсімдік қоректі жәндіктердің атауын түзу сызықпен сыз (диагональ бойынша).
<table><tr><td>инелік</td><td>шегіртке</td><td>көбелек</td></tr><tr><td>құмырсқа</td><td>түкті ара</td><td>шыбын</td></tr><tr><td>ара</td><td>қоңыз</td><td>маса</td></tr></table>
3. Жәндікті ерекше белгілері бойынша тап.
Ұшады, жүгіреді, секіреді, жүзеді?
Ызыңдайды, шырылдайды, шиқылдайды, үндемейді?
Қара, сұр, жасыл, сары, дақ?
Тістейді, шағады, қытықтайды, зиянсыз?
(шегіртке)</td></tr>
</table>

«Жәндіктер» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік деңгейлері	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Кейбір жәндіктерді таниды және атайды. 2. Жәндіктердің дене құрылысының ерекшеліктері туралы біледі. 3. Осы аймақтағы пайдалы және зиянды жәндіктер туралы түсінікке ие. 4. Бал арасының өмір салты, адамның араларды пайдалануы және өсіруі, балдың пайдалы қасиеттері туралы біледі. 5. Жәндіктердің табиғаттағы маңызы туралы түсінікке ие. 6. Жәндіктердің шағуынан сақтану шаралары мен қорғау құралдары туралы біледі.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Жәндіктерді сыртқы түріне, қозғалу және тамақтану әдісіне қарай жіктейді. 2. Пайдалы және зиянды жәндіктерді ажыратады және атайды. 3. Суреттер, сызбалар, бақылаулар негізінде жәндіктердің пайда болуы, өмір салты, тамақтануы туралы айтады. 4. Жәндіктердің табиғаттағы маңызын түсінеді. 5. Аралардың не үшін өсірілетінін, омарта деген не екенін, ара шаруашылығының адам өміріндегі маңызын түсінеді. 6. Балдың пайдалы қасиеттері және оның адам тамақтануындағы рөлі туралы айтады.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Жәндіктердің ерекше белгілерін, тамақтану әдістерін, тіршілік ету ортасын, даму және өсу кезеңдерін ажыратады және атайды. 2. Адамдарға жәндіктердің рөлін, пайдасы мен зиянын түсіндіреді. Мысалдар келтіреді. 3. Жәндіктерді бақылайды, өз пікірін айтады. 4. Табиғаттағы мінез-құлық ережелерін сақтайды. 5. Ситуациялық есептерді шешуде білімін қолданады (шағудан қорғау, суық тигенде балмен ыстық шай ішу және т.б.).	

«Денсаулық дегеніміз не?» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	3	
«Дені саудың – жаны сау» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. *Денсаулық ұғымын* білу. 2. Салауатты өмір салты туралы дұрыс түсінікке ие болу. 3. Гигиеналық процедураларға, физикалық белсенділікке, шынығуға оң көзқарас. 4. Салауатты өмір салтының ережелерін орындау.	1. Денсаулықтың құндылығын және оны сақтау мен нығайту қажеттілігін түсіну. 2. Адамның денсаулығы үшін физикалық белсенділіктің, шынығудың және дұрыс тамақтанудың маңыздылығын түсіну. 3. Салауатты өмір салты ережелерін сақтау және орындау.	1. Денсаулықты нығайту үшін қолжетімді әдістер мен құралдарды қолдану. 2. Салауатты өмір салты ережелерін сақтау және орындау 3. СӨС-ке байланысты жаднамалар құрастыру.
Практикалық жұмыс. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылау күнделігін (күнтізбесін) жүргізу. Оқулықпен және басқа да ақпарат көздерімен жұмыс («СӨС» жаднамасы). Ауа райын бақылау күнделігін (күнтізбесін) жүргізу. Танымдық сипаттағы мәтіндерді оқу, мәтіннің негізгі тақырыбын талқылау және айқындау. «Телефонмен сөйлесу» ойын-практикумы (нөмірді теру үшін заманауи телефон аппараттарын пайдалану). «Дәрігерді шақыру» тақырыбында телефонмен сөйлесу диалогін құру. Альбомдарды, альманахтарды, иллюстрацияларды қарау. Спорттық мерекені, көрмені безендіру үшін суреттемелер, суреттер, плакаттар жасау. Ауадағы ойындарға арналған атрибуттар жасау (сұлтандар, ленталар, секіргіштер және т.б.). Жұмбақтар, ребустар, ойжұмбақтар шешу. Балалар кітаптарын оқу және қарау; мультфильмдер, спорттық телебағдарламалар қарау. Ауадағы қозғалмалы ойындарға қатысу.		
Сөйлесу-коммуникативтік қызметі. Оқу мәтінінде оқылған немесе басқа да ақпарат көздерінен алынған сөздерді, сөз тіркестерін, мақал-мәтелдерді пайдалана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға толық жауаптар; өз ойыңызды ауызша түрде ресімдеу (әңгіме барысында қозғалған мәселелер бойынша жүйелі пікір айту, әңгімелесушінің сөздерін толықтыру, жеке тәжірибе немесе өзге де ақпарат негізінде талдау). Берілген рөлді және ақпаратты беру алгоритмін орындай отырып, диалог-қойылымға қатысу. Сөйлеуде жаңадан меңгерілген сөздерді, сөз орамдарын,		

фразеологизмдерді, мақал-мәтелдерді қолдану; көмекші сөздер, жалғаулықтар, үстеулер көмегімен нақты нысандар арасындағы байланыстар мен қатынастарды білдіру. Грамматикалық ойындар мен жаттығулар: «Кім көп?», «Халық даналығы айтады», «Пайдалы – зиянды», «Спорт түрін тап», «Өтірік өлең», «Бұл не үшін қажет?».
Сөздер мен сөз тіркестері. Денсаулық, ағзаның қызметі, ауыр жұмыс, ауырсыну, науқас, ауырған кейіп, ауырып қалған адам, денсаулықты нығайту, салауатты өмір салты, дұрыс тамақтану, денешынықтыру, спорттық ойындар, шынығу, шыңдалған (организм, адам), суық тию, сымбатты, алқызыл, ебедейсіз, жинақы, еңселі, мықты, әлсіз дене бітім, күшті, епті, бозарған, еңбекке қабілетті, медициналық көмек, бұлшықет, мүсін, дұрыс мүсін, аз қозғалатын, таза ауа, біздің сезіміміз, күлкі, қуаныш, ұят, қорқыныш, қайғы, реніш, ләззат, гигиена, гигиена заттары, салауатты өмір ережелері, аурулардың алдын алу, жұқпалы аурулар, ауру тудыратын микробтар, вирустар, пайдалы әдет, ауру қоздырғыштары, аурудың маусымдық өршуі, жедел жәрдем шақыру, телефонмен сөйлесу.
Оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Практикалық жұмыстарды (тапсырмаларды) орындау кезінде сөйлеу этикетінің ережелерін, санитарлық-гигиеналық талаптарды және қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және сақтау, жазбалар мен суреттемелер жүргізу, практикалық жұмыстың нәтижелерін тіркеу, қысқаша ауызша есеп жасау. Тірі және өлі табиғат нысандарына, жабдықтарға, оқу құралдарына, құралдарға ұқыпты қарау, тиянақты жұмыс істеу. Табиғаттағы, қоғамдық орындардағы тәртіп ережелерін білу және сақтау. Телефонмен сөйлесу ережелерін білу.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Оқу және сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбекке баулу, ӘТБ, денешынықтыру, мінез-құлық мәдениеті сабақтарында, басқа көздерден, жеке тәжірибеден алған білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын «Айналадағы әлем» сабақтарында практикалық және ойын тапсырмалары мен жаттығуларын орындау кезінде, диалогтерде, әңгімелерде, жауаптарда қолдану.
Көрнекіліктер. Оқулық, ауа райын бақылау күнделігі, АҚТ, бейне және аудио материалдар, иллюстрациялар, демонстрациялық материалдар, кино, фотоматериалдар, суреттер, мерзімді басылымдар, танымдық және табиғаттану сипатындағы балалар кітаптары, ашық хаттар жиынтығы, мақал-мәтелдер альбомы, балалар әндерінің аудиожазбалары, бояу кітаптары, үстелүсті ойындары, қозғалатын ойындарға арналған атрибуттар, «Жедел жәрдем» ойын жиынтығы.

«Денсаулық дегеніміз не?» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. *Денсаулық* ұғымын білу. 2. Физикалық белсенділікке оң көзқарас.	**1.** Қайсысы сау екенін айт? **2.** Мақалды аяқта, анықтамадан лайықты сөзді таңда. *Денсаулық – зор* ___________ . Анықтамаға арналған сөздер: *байлық, шаттық, бақыт.*
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Денсаулықтың құндылығын және оны сақтау мен нығайту қажеттілігін түсіну. 2. Салауатты өмір салты ережелерін сақтау және орындау.	**1.** Қандай әрекеттерді дұрыс деп санайсыз? Неліктен? ☐ ауырсам – дәрігерге жүгінемін. ☐ таңғы гимнастика жасаймын. ☐ диванда жатып теледидар көремін. **2.** Оқы. Адамның өз денсаулығын дұрыс күтпеуі туралы сөз тіркесін тап және сызып таста. Денешынықтырумен айналысу. Күні бойы теледидар көру. Уақтылы ұйықтау. Жемістер мен көкөністер жеу.
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Денсаулықты нығайту үшін қолжетімді әдістер мен құралдарды қолдану. 2. Салауатты өмір салты ережелерін сақтау және орындау.	**1.** Жоғарыда айтылғандардың қайсысы ағзаны шынықтыруға көмектеспейді? *Күн, жел, ауа, су.* **2.** Әңгіме не жайында? ________*ашып-жұмғанша;* ____________*жармады.* *Оларды*_________*сөреге қою.* көз | тіс | кітап *Олар ауырса, қандай дәрігерге жүгінесің?* ________________ .

«Денсаулық дегеніміз не?» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп _______ Мұғалім_______________

Күрделілік деңгейлері	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. *Денсаулық* ұғымын біледі. 2. Салауатты өмір салты туралы дұрыс түсінікке ие. 3. Гигиеналық процедураларға, физикалық белсенділікке, шынығуға оң көзқарас. 4. Салауатты өмір салты ережелерін орындайды.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Денсаулықтың құндылығын және оны сақтау мен нығайту қажеттілігін түсінеді. 2. Адамның денсаулығы үшін физикалық белсенділіктің, шынығудың және дұрыс тамақтанудың маңыздылығын түсінеді. 3. Салауатты өмір салты ережелерін сақтайды және орындайды.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Денсаулықты нығайту үшін қолжетімді тәсілдер мен құралдарды қолданады. 2. Салауатты өмір салты ережелерін сақтайды және орындайды. 3. СӨС-пен байланысты жаднамалар құрастырады.	

«Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер. Жаз мезгілі» оқу тақырыбының технологиялық картасы

Сабақ саны	3	
«Дені саудың – жаны сау» ауыспалы тақырыптың мәнмәтінінде		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Жаз айларын білу және атау, сөйлеуде олардың атауларын қолдану.	1. Жаз айының атауымен жазғы кезеңді байланыстыру және түсіну.	1. Жаз айларының, оның ішінде, халықтық атауларды қолдану.

2. Жазғы табиғаттың мезгілдік құбылыстары туралы түсінікке ие болу (найзағай, кемпірқосақ, шық және т.б.), оларды біліп, ату. 3. Өсімдіктер мен жануарлар өміріндегі негізгі маусымдық өзгерістерді білу. 4. Жазда табиғаттағы мезгілдік өзгерістерді байқауға қатысу. 5. Ауылдағы және қаладағы еңбек түрлері, жазда өсімдіктер мен жануарларға күтім жасау бойынша адамдардың қызметі туралы түсінікке ие болу. 6. Мұғалімнің жетекшілігімен мектеп жанындағы учаскедегі жұмыстарға қатысу. 7. Мұғалімнің жетекшілігімен ұсынылған жоспар, тірек сөздер, суреттер сериялары бойынша өсімдіктер, жануарлар, табиғат құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы шағын әңгімелер құрастыруға қатысу. 8. Таза ауада жүрудің сауықтырғыш және шынықтырғыш әсері туралы білу.	2. Жазда табиғаттың мезгілдік құбылыстарын бақылауға қатысу, бақылау іздері бойынша сұрақтарға жауап беру, қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды түсіну. 3. Адамдардың жануарлар мен өсімдіктерге күтім жасау қызметі маусымдық жағдайларға байланысты екенін түсіну, ауылдағы және қаладағы адамдардың жазғы жұмысына мысалдар келтіру. 4. Мектеп жанындағы учаскені абаттандыру және көгалдандыру жұмыстарына, мектеп бақшасындағы, гүл бақшасындағы жұмыстарға қатысу. 5. Білу: бақша құрал-жабдықтарымен жұмыс кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелерін, серуенде қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін. 6. Мұғалімнің көмегімен ұсынылған жоспарға (сызбаға) сәйкес өсімдіктер, жануарлар, жазғы табиғат құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы қысқаша әңгіме құрастыру.	2. Табиғаттың жазғы құбылыстарын бақылау, оларды көктемгі құбылыстармен салыстыру, тірі және өлі табиғат арасында қарапайым байланыс орнату, өз пікірін білдіру. 3. Жыл мезгіліне байланысты өсімдіктер мен жануарларға күтім жасау үшін адамның еңбек түрлерінің тәуелділігін түсіндіру және байланыстыру. Ауылдағы және қаладағы адамдардың жазғы еңбегі туралы айту. 4. Жыл мезгілінің өзгеруіне (гүлдер мен басқа да өсімдіктерді отау және суару) сәйкес, оның ішінде, мектеп жанындағы учаскеде практикалық іс-әрекеттерді саналы түрде қолдануды көрсету. 5. Жазда мектеп алаңында жұмыс істеуге арналған жабдықтардың түрлерін білу. Серуендеу кезінде қауіпсіздік техникасы мен қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін сақтау.
Практикалық қызмет. Оқулықпен жұмыс. Ауа райын бақылау күнделігін (күнтізбесін) жүргізу. Табиғаттағы жоспар бойынша, бақылау нәтижелерін тіркей отырып және «Шабындық» ауызша қысқаша есебімен бақылаулар. Ырымдардың, сөз тіркестерінің, мақал-мәтелдердің мағынасын түсіндіру бойынша практикалық тапсырмалар: «Жас – жаз», «Мақалды тап». Ауадағы және үй-жайдағы ойындар (қимылдардың тілдік сүйемелдеу арқылы имитациясы және үндесуі)		

«Қайда болдық – айтпаймыз, не істедік – көрсетеміз». Әндерді, өлеңдерді, мақал-мәтелдерді, халық ырымдарын үйрену. Жұмбақ жасыру, ребустар, бас қатырғыштар. Қолөнер жасауда, сурет салуда жеке шығармашылық қабілеттерін көрсету. Жазғы ойын-сауықтарды, мерекелерді дайындауға және өткізуге қатысу. «Жазғы демалыста қауіпсіз мінез-құлық ережелерін» құрастыру, «Күн дос па, жау ма?». Мектеп жанындағы учаскедегі жұмыс.
Сөйлесу-коммуникативтік қызметі. Оқу мәтінінде оқылған немесе басқа ақпарат көздерінен алынған сөздерді, сөз тіркестерін, мақал-мәтелдерді қолдана отырып, тақырып бойынша сұрақтарға толық жауаптар; өз ойын ауызша түрде ресімдеу (әңгімеде қозғалған мәселелер бойынша жүйелі пікір айту, әңгімелесушінің пікірін толықтыру, жеке тәжірибе немесе басқа ақпарат негізінде таңдауды түсіндіру). Сөйлеуде жаңадан меңгерілген сөздерді, сөз орамдарын, фразеологизмдерді, мақал-мәтелдерді қолдану; көмекші сөздер, жалғаулықтар, үстеулер көмегімен нақты нысандар арасындағы байланыстар мен қатынастар көрінісі. Грамматикалық ойындар мен жаттығулар: «Сөзді өзгерт», «Сөйлемді аяқта», «Бақша құралдары», «Сөзді аяқта», «Әртүрлі доптар».
Сөздер мен сөз тіркестері. Жаз, жазғы демалыс, жазғы (ай, демалыс, еңбек, күн), маусым, шілде, тамыз, диқаншы, қызыл жаз, маусым, шілде, шілде, тамыз, гүлдеу, тыныштық айы, төлдейді, мазаламау, балаларға қамқор болу, найзағайлы ай, жеті түсті кемпірқосақ, егістіктер мен көгалдарды безендіру, қоңыраугүл, түймедақ, кекіре, күшейтілген тамақтану, ұрпақ тәрбиелеу, желсіз күн, хош иісті бақтар, суығырақ, қоюырақ, сирек жауын, суық түсу, дәнді дақылдар, шабылған шөп, пішен, шабындық, жазғы жайылым, шүйгін шөп, абаттандыру, көгалдарды безендіру, қолжетімді көмек, жидектерді дайындау, отау, қауіпсіз мінез-құлық, күн (соққы, күйік, күн, жарық, сәуле, ...), волейбол, футбол, теннис, дойбы, регби, баскетбол, велоспорт, доп ойындары.
Оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру мәдениеті. Практикалық жұмыстарды (тапсырмаларды) орындау, орманда серуендеу кезінде киімге, аяқкиімге және баскиімдерге қойылатын санитариялық-гигиеналық талаптарды және қауіпсіздік техникасы қағидаларын білу және сақтау. Жазбалар мен суреттемелерді анық және түзетусіз жүргізу, практикалық жұмыстың нәтижелерін жазып алу, қысқаша ауызша есеп жасау. Тірі және өлі табиғат нысандарына, жабдықтарға, оқу құралдарына, құралдарға, ойын материалдарына ұқыпты қарау, тиянақты жұмыс істеу. Табиғаттағы, қоғамдық орындардағы тәртіп ережелерін білу және сақтау.
Пәнаралық, пәнішілік байланыстар. Қазақ тілі, оқу және сөйлеуді дамыту, орыс тілі, математика, бейнелеу өнері, музыка, еңбекке баулу, ӘТБ, денешынықтыру, мінез-құлық мәдениеті сабақтарында, басқа көздерден, жеке тәжірибеден алған білімдерін, іскерліктері мен дағдыларын «Айналадағы әлем» сабақтарында практикалық және ойын тапсырмалары мен жаттығуларын орындау кезінде, диалогтерде, әңгімелерде, жауаптарда қолдану.

Көрнекіліктер. Оқулық, ауа райын бақылау күнделігі, АКТ, бейне және аудиоматериалдар, иллюстрациялар, демонстрациялық материалдар, кино, фотоматериалдар, тірі табиғат дыбыстарының жазбалары, суреттер, мерзімді басылымдар, танымдық және табиғаттану сипатындағы балалар кітаптары, ашықхаттар жиынтығы, мақал-мәтелдер альбомы, балалар әндерінің аудиожазбалары, бояу кітаптары, үстелүсті ойындары, қозғалатын ойындарға арналған атрибуттар.

«Жаз мезгілі» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	**Тапсырмалар мазмұны**
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Жаздағы табиғаттың мезгілдік құбылыстары туралы түсінікке ие болу, оларды біліп, атау. 2. Жазда табиғаттағы мезгілдік өзгерістерді байқауға қатысу. 3. Таза ауада болудың сауықтыру және шынықтыру әсері туралы білу.	**1.** Жазғы табиғат құбылыстарын белгіле. ☐ жапырақтардың түсуі ☐ кемпірқосақ ☐ боран 2. Күннің пішінін таңдап, боя. 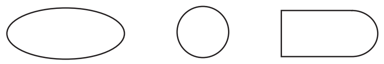 3. Сөйлемді жақшадан дұрыс сөзбен аяқта. Шыңдалған болу үшін таза ауада (ойнау, ойнамау) қажет.
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Жаз айының атауымен жазғы кезеңді байланыстыру және түсіну. 2. Адамдардың өсімдіктерге күтім жасау қызметі маусымдық жағдайларға байланысты екенін түсіну. 3. Серуенде қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін білу.	**1.** Сөйлемдерді оқып, қателерді түзе. *Тамызда жаз басталады. Маусым айында қарабидай піседі. Шілде – жаздың соңы.* **2.** Адамдар жазда бақта не істейтінін айт. *Бақша қазып, өсімдіктерді суғарады.* **3.** Сұраққа жауап бер. *Өзіңізді күн соққысынан қалай қорғауға болады?* Анықтама үшін сөздер: баскиім, шляпа, панама.

Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Табиғаттың жазғы құбылыстарын бақылау, оларды көктемгі құбылыстармен салыстыру, 2. Өсімдіктер, жануарлар, жазғы табиғат құбылыстары туралы шағын сипаттама әңгіме құрастыру. 3. Ауылдағы, қаладағы адамдардың жазғы еңбегі туралы айту.	**1.** Ребусты шеш. Осы табиғат құбылысы туралы айтып бер. Сен оны жазда жиі байқайсың ба, әлде көктемде ме? **2.** Сөздер тізбегін жалғастыр: *Жаз (қандай?) ыстық, …, …, … .* *Күн (қандай?) – жарық, …,* *Жазда шөп (қандай?) – шүйгін, …, … .* **3.** Әрекеттер ретін қалпына келтір: *1. Кранды аш.* __ *3. Су құйғышты орнына қой.* __ *2. Бақшаны суғар.* __ *4. Су құйғышты ал.* __ *5. Су құйғышты сумен толтыр.* __

«Табиғаттағы мезгілдік өзгерістер. Жаз мезгілі» тақырыбы бойынша жетістіктерінің картасы

Оқушы________________Сынып ____Мектеп________ Мұғалім_______________

Күрделілік деңгейі	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Жаз айларын біледі және атайды, сөйлеуде олардың атауларын қолданады. 2. Жазда табиғаттың мезгілдік құбылыстары (найзағай, кемпірқосақ, шық және т.б.) туралы түсінікке ие, оларды таниды және атайды. 3. Өсімдіктер мен жануарлар өміріндегі негізгі маусымдық өзгерістерді біледі. 4. Жазда табиғаттағы мезгілдік өзгерістерді бақылауға қатысады. 5. Ауылдағы және қаладағы еңбек түрлері туралы, жазда өсімдіктер мен жануарларға күтім жасау бойынша адамдардың қызметі туралы түсінікке ие. 6. Мұғалімнің жетекшілігімен мектеп жанындағы учаскедегі жұмыстарға қатысады.	

7. Мұғалімнің жетекшілігімен ұсынылған жоспар, тірек сөздер, суреттер сериясы бойынша өсімдіктер, жануарлар, табиғат құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы шағын әңгімелер құрастыруға қатысады. 8. Таза ауада болудың сауықтыру және шынықтыру әсері туралы біледі.	
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Жаз айының атауымен жаз мезгілін байланыстырады және түсінеді. 2. Жазда табиғаттың мезгілдік құбылыстарын бақылауға қатысады, бақылау іздері бойынша сұрақтарға жауап береді, қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды түсінеді. 3. Адамдардың жануарлар мен өсімдіктерге күтім жасау қызметі маусымдық жағдайларға байланысты екенін түсінеді, ауылдағы және қаладағы адамдардың жазғы жұмысына мысалдар келтіреді. 4. Мектеп жанындағы учаскені абаттандыру және көгалдандыру жұмыстарына, мектеп бақшасындағы, гүл бақшасындағы жұмыстарға қатысады. 5. Біледі: бақша құрал-жабдықтарымен жұмыс кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелерін, серуенде қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін. 6. Мұғалімнің көмегімен ұсынылған жоспарға (сызбаға) сәйкес өсімдіктер, жануарлар, табиғаттың жазғы құбылыстары, табиғаттағы мезгілдік өзгерістер туралы қысқаша әңгіме құрастырады.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Сөйлеуде жаз айларының атауларын, оның ішінде, халықтық атауларды да қолданады. 2. Табиғаттың жазғы құбылыстарын бақылайды, оларды көктемгі құбылыстармен салыстырады, тірі және өлі табиғат арасындағы қарапайым байланыстарды орнатады, өз пікірін айтады. 3. Жыл мезгіліне байланысты өсімдіктер мен жануарларға күтім жасау үшін адамның еңбек түрлерінің тәуелділігін түсіндіреді және байланыстырады. Ауылдағы және қаладағы адамдардың жазғы еңбегі туралы айтады. 4. Жыл мезгілінің өзгеруіне (гүлдер мен басқа да өсімдіктерді отау және суару) сәйкес, оның ішінде, мектеп жанындағы учаскеде практикалық іс-әрекеттерді саналы түрде қолдануды көрсетеді. 5. Жазда мектеп жанындағы учаскеде жұмыс істеуге арналған құрал-жабдық түрлерін біледі. Серуенде қауіпсіздік техникасы мен қауіпсіз жүріс-тұрыс ережелерін сақтайды. 6. Өсімдіктер, жануарлар, жазғы табиғат құбылыстарына шағын сипаттама әңгіме құрастырады.	

«Сөйлеу дағдыларын қалыптастыру» оқыту мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер

Сабақ саны	68	
Ауыспалы тақырыптар: Өзім туралы. Менің мектебім. Менің отбасым және достарым. Бізді қоршаған әлем. Саяхат. Салт-дәстүр. Мерекелер. Тағам және сусын. Дені саудың – жаны сау!		
Оқу мақсаттары (күтілетін нәтижелер)		
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	**Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)**	**Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)**
1. Табиғат нысандары мен құбылыстарын негізгі қасиеттері бойынша білу және атау. 2. Әңгімеге қатысу, сұрақтарға қарапайым сөйлемдермен жауап беру. 3. Жалпылама сөздерді білу. 4. Мұғалімнің көмегімен заттарды, құбылыстарды сипаттау. 5. Ұсынылған тақырып бойынша шағын әңгіме құрастыруға қатысу. 6. Мұғалімнен кейін жаңадан меңгерілген сөздерді, терминдерді, сөз орамдарын қайталау.	1. Элементтерді сызбаға, жоспарға сүйене отырып жіктеу, салыстыру. 2. Әңгімеге қатысу, сұрақтардың мағынасын түсіну және оларға жауап беру. Сыныптастарының жауаптарын толықтыру. 3. Сөйлеуде *және, ал, бірақ* жалғаулықтары бар кең таралған және күрделі сөйлемдерді қолдану. 4. Жоспарға, сызбаға, тірек сөздерге сүйене отырып заттар, құбылыстар туралы сипаттама әңгіме құру. 5. Кілт сөздерге (оның ішінде, жаңадан меңгерілген), сызбаға, жоспарға сүйене отырып мұғалім ұсынған тақырыпқа шағын әңгіме құрастыру.	1. Қарапайым себеп-салдарлық байланыс орнату. 2. Әңгімеге қатысу, сұрақтар қою, жеке тәжірибеге (бақылауға) сүйене отырып әңгімелесушілердің пікірлерін толықтыру. Сұрақтарға жүйелі және мағыналы жауап беру. 3. Сөйлеуде *және, ал, бірақ, өйткені, үшін* жалғаулықтары бар күрделі сөйлемдерді қолдану. 4. Жоспарға, сызбаға сүйене отырып заттардың, құбылыстардың сипаттамасын құру. 5. Кеңістіктік және уақытша қатынастарды білдіретін сөздерді, кейбір үстеулерді, терминдерді, меңгерілген сөз орамдарын қолдана отырып, ұсынылған тақырыпта қысқаша әңгіме құру.

«Сөйлеу дағдыларын қалыптастыру» тақырыбы бойынша үлгілік бақылау тапсырмалары

Күтілетін нәтижелер	Тапсырмалар мазмұны
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану)	
1. Әңгімеге қатысу, сұрақтарға қарапайым сөйлемдермен жауап беру. 2. Заттарды негізгі қасиеттері бойынша білу және атау.	**1.** Мәтінді оқы. *Алғашқы қар түсті. Ауада қар ұшқындары айналып жүр. Олар жерге ақырын түсіп жатыр.* Сұрақтарға жауап бер. – Қандай қар түсті? – Ауада не айналып жүр? – Қар ұшқындары жерге қалай түсті? **2.** Төмендегі сөздердің қайсысы *тас* сөзімен тіркеседі. *Ыстық, арық, ауыр, піскен.* **3**. Үлгіні қолдана отырып, кірпі туралы жұмбақ құрастыр. Ол үшін белгіні білдіретін сөздерді таңда. Үлгі: *Қу, сары, әдемі… (түлкі).* ____________________ *(кірпі).*
Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну)	
1. Жоспарға, сызбаға, тірек сөздерге сүйене отырып заттар, құбылыстар туралы сипаттамалық әңгіме құру. 2. Мұғалім ұсынған тақырыпқа кілт сөздерге (оның ішінде, жаңадан меңгерілгендерге), сызбаға, жоспарға сүйене отырып қысқаша әңгіме құру.	**1.** Жеке сөздерден мақал құрастыр. *кейін, алдымен, айт, ойлан* **2.** Оқы. Үйлесімді мәтін алу үшін сөйлемдердің ретін қалпына келтір. ☐ Бірақ олар үлкен пайда әкеледі. ☐ Күн сайын ұлдар омартаға жүгіреді. ☐ Аралар бал береді. ☐ Олар араға тиісуге болмайтынын біледі. ☐ Аралар ауырта шағады. **3.** Өлеңнің авторы нені шатастырды? Қателерді түзе. *Ағашта кім отыр?* *Кит.* ____________ *Мұхитта кім жүзеді?* *Мысық.* ____________ *Бақшада не өседі?* *Шаян.*____________ *Су астында кім тұрады?* *Көкнәр.*____________ *Шатастырылған сөздер!* *Сиқырлаймын: бір-екі* *Сендерге бұйырамын* *Барлығын орнына қойыңдар.*

Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану)	
1. Қарапайым себеп-салдарлық байланыстар орнату.	**1.** 1-бағандағы сөздер үшін 2-бағаннан тиісті сөзді таңда (көрсеткілермен көрсет). *Кәрі* — *құдық* *ескі* — *шал* *терең* — *қақпа* *биік* — *журнал* **2.** Логикалық қатарды анықтамадағы сөзбен аяқта. 1) *Алма – жеміс,* 2) *Көру – теледидар,* *Қияр – □ □ □ □ □ .* *Тыңдау – □ □ □ □ □ .* 3) *Күн – түскі ас,* 4) *Үш – сәрсенбі,* *Кеш – □ □ □ □ .* *Бес – □ □ □ □ □ □ □.* *Анықтамаға арналған сөздер: көгөністер, радио, кешкі ас, жұма.* 3. Жұмбақты қалпына келтір, жолдарды ретімен қой. Шешуін жаз.

«Сөйлеу дағдыларын қалыптастыру» тақырыбы бойынша оқу жетістіктерінің картасы

Оқушы______________Сынып_________ Мектеп ____________ Мұғалім______________

Күрделілік деңгейлері	Белгі (+) (-)
Күрделіліктің төменгі деңгейі (тану) 1. Табиғат нысандары мен құбылыстарын негізгі қасиеттері бойынша біледі және атайды. 2. Әңгімеге қатысады, қарапайым сөйлемдермен сұрақтарға жауап береді. 3. Жалпылама сөздерді біледі. 4. Мұғалімнің көмегімен заттарды, құбылыстарды сипаттайды. 5. Ұсынылған тақырып бойынша шағын әңгіме құрастыруға қатысады. 6. Мұғалімнің соңынан жаңадан үйренген сөздерді, терминдерді, сөз орамдарын қайталайды.	

Күрделіліктің орташа деңгейі (түсіну) 1. Заттарды сызбаға, жоспарға сүйене отырып жіктейді, салыстырады. 2. Әңгімеге қатысады, сұрақтардың мағынасын түсінеді және оларға жауап береді. Сыныптастарының жауаптарын толықтырады. 3. Сөйлеуде *және, ал, бірақ* жалғаулықтарымен кең таралған және күрделі сөйлемдерді қолданады. 4. Жоспарға, сызбаға, тірек сөздерге сүйене отырып заттар, құбылыстар туралы сипаттамалық әңгі*-ме құрастырады. 5. Мұғалім ұсынған тақырыпқа қысқаша әңгіме құрастырады, кілт сөздерге (оның ішінде, жаңадан меңгерілгендерге), сызбаға, жоспарға сүйенеді.	
Күрделіліктің жоғары деңгейі (қолдану) 1. Қарапайым себеп-салдарлық байланыс орнатады. 2. Әңгімеге қатысады, сұрақтар қояды, жеке тәжірибеге (бақылауға) сүйене отырып әңгімелесушілердің пікірлерін толықтырады. Сұрақтарға жүйелі және мағыналы жауап береді. 3. *Және, ал, бірақ, өйткені, үшін* жалғаулықтары бар күрделі сөйлемдерді сөйлеуде қолданады. 4. Жоспарға, сызбаға сүйене отырып заттардың, құбылыстардың сипаттамасын жасайды. 5. Кеңістіктік және уақытша қатынастарды, кейбір үстеу сөздерді, терминдерді, меңгерілген сөз орамдарын білдіретін сөздерді қолдана отырып, ұсынылған тақырып бойынша қысқа әңгіме құрастырады.	

3-қосымша

«АЙНАЛАДАҒЫ ӘЛЕМ» ПӘНІ БОЙЫНША ҰСЫНЫЛАТЫН ЖАБДЫҚТАР

1. Зерде даму бұзылыстары бар балаларға арналған арнайы мектептің 4-сыныбына арналған «Айналадағы әлем» пәні бойынша оқулық (оқушылар саны бойынша).

2. Зерде даму бұзылыстары бар балаларға арналған арнайы мектептің 4-сыныбына арналған «Айналадағы әлем» ОӘК-на әдістемелік ұсынымдары.

3. Магниттік-маркерлік белгілері бар ауа райы күнтізбесі (қабырғалық).

4. Көрнекі иллюстрациялық және пәндік материалдар (сюжеттік, тақырыптық суреттер, плакаттар, сызбалар, карта, глобус, термометр).

5. Үлестірме материал: баспа материалдары (суреттер, заттар, карточкалар, жоспар-бағдарлар және т.б.), өлі және тірі табиғат заттары (құм, топырақ үлгілері, ұсақ тастар, өсімдіктер және олардың бөліктері және т.б.), зертханалық жабдықтар (науалар, күрекшелер, лупалар және т.б.).

6. Үлгілер: материалдар, маталар, дәндер, жармалар коллекциялары.

7. Табиғи материал (бүршіктер, қабыршақтар, ұрықтар, ұсақ тастар және т.б.).

8. Нақпішін заттар жиынтығы (көгөністер, жемістер, саңырауқұлақтар, жидектер, үй жануарлары мен құстар, жабайы аңдар, құстар, жәндіктер және т.б.).

9. Сюжеттік және рөлдік ойындарға арналған жиынтықтар: «Ыдыс-аяқ», «Жиһаз», «Ателье», «Жол белгілері», «Өтпе» және т.б.

10. Бөлме өсімдіктері (сәндік жапырақты, сәндік гүлденетін, кактустар) және оларға күтім жасауға арналған жабдықтар.

11. Аквариум және аквариум күтіміне арналған жабдық.

12. Гербарий: жапырақты және қылқанжапырақты ағаштар мен бұталар, шөпті өсімдіктер, жидектер, дәнді дақылдар.

13. Макеттер: «Жер бетінің формалары», «Топырақ қабаттары», «Термометр», «Бөлмелер».

14. Қазақ халқының мәдениет және тұрмыс заттары.

15. Оқу диафильмдері, бейнефильмдері.

16. Дамытатын компьютерлік ойындар мен бағдарламалар («Вудеркиндерёнок», «Развивайка», «Бізді қоршаған әлем» және т.б.)

17. Табиғаттану және көркем балалар әдебиеті кітапханасы (авторлары – М. Әлімбаев, М. Әуезов, М. Зверев, К. Тангыкулиев, О. Сүлейменов, Э. Шим, Е. Чарушин, Н.Сладков, И. Соколов-Микитов, М. Пришвин, В. Бианки, К. Паустовский, және т.б.).

18. «Барлығы туралы», «Бәрін білгім келеді», «Мен әлемді танимын», «Табиғат туралы қызық» энциклопедиялары, Хрестоматиялар, Балаларға арналған анықтамалықтар.

16. Фотоальбомдар, альманахтар, ашықхаттар жиынтығы, журналдар, буклеттер және т.б.

17. Картотекалар: мақал-мәтелдер, халық ырымдары, жұмбақтар, балалар ойындары.

17. Дидактикалық ойындар, үстелүсті ойындары, лото, кесілетін суреттер, пазлдар.

19. Практикалық жұмыстарды, мектеп жанындағы аймақтағы жұмыстарды жүргізуге арналған жабдықтар, аспаптар, құрал-жабдықтар.

20. Мектеп учаскесіндегі табиғаттану алаңы.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Афанасьева Р. А. Өлі табиғат құбылыстарымен және нысандарымен танысу процесінде зерде даму бұзылыстары бар мектеп жасына дейінгі балалардың ақыл-ой тәрбиесі. М., 1996.

2. Белянова Я. Г. Ұзақ және қуанышты есте сақтау. М.,1985.

3. Биологиялық энциклопедиялық сөздік / В. Н Гиляровтың редак. – М., 1986.

4. Васильева-Гангус Л. Сыпайылық әліппесі – М.1988.

5. Ганичев Ю. Зияткерлік ойындар: оларды жіктеу және әзірлеу мәселелері / Оқушыларды тәрбиелеу. 2001. № 8.

6. Галиченко И. М., Криворучко М. Г. Қала бойынша экскурсияларды дайындау және өткізу әдістемесі. «Мұражайлардың жаппай ғылыми-ағарту жұмысының мәселелері» кітабында. М., 1995.

7. Дерябо С. Д., Ясвин В. А. Экологиялық педагогика мен психология: ЖОО-ға арналған оқу құралы. Ростов на / Д: Феникс, 1996.

8. Давыдова В. Ойын арқылы жеке тұлғаны әлеуметтендіру / Оқушыларды тәрбиелеу. 2001. №9.

9. Лаврентьев В. В. Балалармен жұмыс жасауда ойынның маңызы / Бастауыш мектеп. 1995. № 5.

10 Мүмкіндігі шектеулі балалардың оқу жетістіктерін критериалды бағалау жүйесі бойынша әдістемелік ұсынымдар. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ұлттық білім беру академиясы, 2015. – 54 с.

11.Никуленко Т. Г. Түзету педагогикасы: ЖОО арналған оқу құралы – М.: Феникс, 2006.

12. Павлович С. А., Матвеева А. Н. Табиғаттану кітабы. М.: «Просвещение» 1969.

13. Ата-аналар мен педагогтерге арналған танымал оқу құралы.«1000 жұмбақ» «Академия Развития»1999.

14. Постовская В. А. Көмекші мектепте жаратылыстану пәндерін оқыту. Әдістемелік құрал. – М., 1967.

15. Разин В. М. Іскерлік ойынның әдіснамалық талдауы / Философия мәселелері. 1986. №6.

16. Синев В. Н., Стожок Л. С. Көмекші мектептегі география және жаратылыстану сабақтарында түзету жұмыстары. – Киев: Радянська Мектеп, 1977.

17. Харчев М. Адамгершілік және отбасы М.1981.

18. Черноусова Н. В. Зерде даму бұзылыстары бар жетім балаларда әлеуметтік бейімделу дағдыларын қалыптастыру процесіне экологиялық тәрбие элементтерін енгізу. VI Халықаралық ғылыми конференция материалдары, Пермь, 2015.

19. Щеглова Т. К. Ауызша тарихи деректерді жинау әдістемесі. Барнаул, 1992.

20. Элькин Г. Ю., Огризко З. А. Мектеп мұражайлары. Мұғалімдерге арналған оқу құралы. М., «Просвещение», 1972.

МАЗМҰНЫ

Кіріспе 3

Пәнді оқытудың ұйымдастырушылық-әдістемелік ерекшеліктері 4

4-сыныпқа арналған «Айналадағы әлем» оқу құралының мазмұны 7

«Айналадағы әлем» оқу-әдістемелік кешенін пайдалануға ұсынымдар 11

1-қосымша. Арнайы білім беру ұйымдарының педагогіне арналған күнтізбелік-тақырыптық жоспар 16

2-қосымша. Оқу тақырыптарының технологиялық карталары 27

«Айналадағы әлем» пәні бойынша ұсынылатын жабдықтар 145

Пайдаланылған әдебиеттер 147

Оқу басылымы

Альбина Алексеевна Юсупова

АЙНАЛАДАҒЫ ӘЛЕМ

Зерде бұзылыстары бар балаларға арналған
арнайы мектептердің (сыныптардың) 4-сыныбына
арналған әдістемелік құрал

Редакторы Г. Ж. Есенжолова
Компьютерде беттеген С. К. Ильясова

Басуға 25.05.2021 қол қойылды.
Есептік баспа табағы 9,5. Шартты баспа табағы 8,84.
Пішімі 60х84 $^{1}/_{16}$. Офсеттік қағаз.